T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER
ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDAN UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI VE UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ ÇABALARI

TANJU ÜN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. CEMİLE ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

....KAMU.....YÖNETİMİ..... ANABİLİM DALI

...KAMU....YÖNETİMİ.....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

.....Tanju ÜN..... tarafından hazırlanan "Türkiye'de Gümrük Kaçakçılığı Suçlarından Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadelede Uluslararası İşbirliği Çabaları" Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca ....12.06.2018.... günü saat .....14.00..... 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *.....kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Cemile Arıkoğlu Ürdücü	kabul edilmesine	[signature]
Prof Dr. Burak Gümüş	Kabul edilmesine	[signature]
Dr. Öğr. Üyesi Nesrin Kurt	Kabul edilmesine	[signature]

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10254056
Yazar Adı / Soyadı	TANJU ÜN
T.C.Kimlik No	33550373560
Telefon	5349879397
E-Posta	tanjuun@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Türkiye'de Gümrük Kaçakçılığı Suçlarından Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadelede Uluslararası İş Birliği Çabaları
Tezin Tercümesi	Drug Trafficking From Smuggling a Crime in Turkey and International Cooperation Efforts To Combat Drug Trafficking
Konu	Kamu Yönetimi = Public Administration
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	107
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. CEMİLE ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	

13.06.2019

İmza.....

Tezin Adı: Türkiye'de Gümrük Kaçakçılığı Suçlarından Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ve Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadelede Uluslararası İş Birliği Çabaları

Hazırlayan: Tanju ÜN

ÖZET

Dünya üzerinde üretimi ve kaçakçılığı günden güne artan uyuşturucu madde kaçakçılığı uluslararası düzeyde ele alınması gereken bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Terör örgütlerinin finans kaynağını oluşturması ve dünya üzerindeki genç nüfusu etkisi altına alması sebebiyle de tüm ulusların ayrıca önlem almasını gerektirmektedir.

Dünyanın doğusunda yetiştirilen uyuşturucu ham maddesi batıya ulaştırılmaya çalışılırken bunun karşılığında batıdan da sentetik uyuşturucuların ham maddeleri olan kimyasallar da doğuya aktarılmaktadır. Bu döngü gerçekleşirken tüm ülkelerin gümrüklerine bu noktada önemli görevler düşmektedir.

Bu çalışmada uyuşturucu madde kaçakçılığı gümrük kaçakçılığı yönüyle ele alınmıştır. Türkiye'nin coğrafi konumu itibariyle bu kaçakçılıktan nasıl etkilendiği de incelenmiştir. Türkiye'nin kara, hava, deniz gümrüklerinde gümrük muhafaza teşkilatının operasyonları sonucu ele geçirilen uyuşturucu madde çeşitleri ayrı ayrı sınıflandırılmış ve operasyonlar sonucu yakalanan maddelerin sayısal değerlerine ilişkin istatistiklere yer verilmiştir.

Küresel bir sorun ve tehdit haline gelen uyuşturucu madde kaçakçılığı, tüm toplumların ortak sorunu olduğundan, çözüm yolunun da tüm toplumlar tarafından bulunmaya çalışılması gerekmektedir. Bu anlamda Türkiye'nin uyuşturucuyla uluslararası mücadele kapsamında yaptığı iş birliği anlaşmaları değerlendirilmiştir. Çalışmamızda son olarak uluslararası iş birliğiyle gerçekleştirilen son dönem uyuşturucu madde yakalama operasyonlarına da yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Kaçakçılığı, Gümrük, Gümrük Muhafaza, Uluslararası İş Birliği

Name of Thesis: Drug Trafficking From Smuggling a Crime in Turkey and International Cooperation Efforts To Combat Drug Trafficking

Prepared by: Tanju ÜN

ABSTRACT

Increasing drug trafficking and smuggling on the world is a problem that needs to be addressed at the international level. It also requires all nations to take measures because terror organizations form the source of finance and influence the young population in the world.

While the raw material in the world is raised to the west, the raw materials of synthetic drugs from the west are transferred to the east. While this cycle is taking place, the customs of all countries have important duties at this point.

In this study, drug smuggling is handled in terms of customs smuggling. As Turkey's geographical position has also studied how this is affected by smuggling. Turkey's land, air and sea customs enforcement organizations of the results of operations of narcotics seized in customs varieties classified separately and statistics related to the numerical values of the substances captured as a result of the operations are included.

Since the smuggling of drugs, which is a global problem and a threat, is a common problem of all societies, the solution should be tried to be found by all societies. This makes sense as part of international cooperation agreements to combat drug trafficking in Turkey is evaluated. Finally, in our study, recent drug capture operations carried out with international cooperation were included.

Key Words: Drug Smuggling, Custom, Custom Enforcement, International Cooperation

ÖN SÖZ

Öncelikle, tez konumun seçiminde ve yazılması sürecinde engin bilgisi, değerli fikirleri ve hoşgörüsü ile beni yönlendiren, teşvik ve desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Cemile ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ'ye içten duygularımla teşekkür eder, sonsuz saygılarımı sunarım.

Ayrıca tüm eğitim hayatım boyunca desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme, tez çalışmam sürecinde sevgisi ve desteğiyle daima yanımda olan eşim ve meslektaşım Fadime Hasibe ÜN'e, oğlum Musab Emir ÜN'e, dostlarıma, arkadaşlarıma, meslektaşlarıma sonsuz yardımları için teşekkürü bir borç bilir, şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... İ
ABSTRACT ..... İİ
ÖN SÖZ ..... İİİ
İÇİNDEKİLER ..... İV
KISALTMALAR ..... Vİ
GİRİŞ 1
1. BÖLÜM: GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDAN UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI 4
1.1. Uyuşturucu Bağımlılığı 4
1.2. Türkiye'de Uyuşturucu ile Mücadele Politikası 6
1.3. Uyuşturucu ile Mücadelede Yasal Çerçeve 8
1.4. Gümrük Kaçakçılığı 12
1.5. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı 14
1.6. Türkiye'de Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Kurumlar 18
1.7. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı İle Mücadelede Gümrük Muhafaza Teşkilatı 19
2. BÖLÜM: TÜRKİYE'Yİ ETKİLEYEN UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI ROTALARI İLE ÇİFT BASAMAK VE TAKAS YÖNTEMİ 23
2.1. Balkan Rotası 25
2.2. Kuzey Karadeniz Rotası 27
2.3. Doğu Akdeniz Rotası 29
2.4. Çift Basamak Yöntemi 30
2.5. Takas Yöntemi 30
3. BÖLÜM: TÜRKİYE GÜMRÜKLERİNDE YAKALANAN UYUŞTURUCU MADDE ÇEŞİTLERİ VE İSTATİSTİKLERİ 30
3.1. Kenevir (Esrar) 31
3.2. Afyon ve Türevleri (Opiyatlar) 34
3.3. Kokain 39
3.4. Sentetik Uyuşturucular 42
3.4.1. Amfetamin Cinsi Uyarıcılar 43
3.4.2. Sentetik Kannabinoidler 47
3.5. Diğer Uyuşturucu Ve Psikotrop Maddeler 48
3.5.1. Gbl (Gamma Butirolaktan) 48
3.5.2. Khat 49
3.5.3. Flakka (Alpha-Pvp Hydrochloride) 49

3.5.4. Efedrin- Psodoefedrin 50
3.5.5. Methadone 50
3.5.6. Psicobiline 51
3.5.7. Lsd (Lysergic Acid Diethylamide) 51
4. BÖLÜM: UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ ÇABALARI 52
4.1. Uluslararası Sözleşmelerde Uyuşturucu Kaçakçılığının Yeri 53
4.1.1. 1909 Şanghay Afyon Konferansı 54
4.1.2. 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi 54
4.1.3. Cenevre Sözleşmeleri (1925-1931-1936) 54
4.1.4. 1948 Paris Protokolü 55
4.1.5. 1953 New York Afyon Protokolü 55
4.1.6. 1961 Tek Sözleşmesi (Uyuşturucu Maddelere Dair) 56
4.1.7. 1971 Psikotrop Maddelere İlişkin Sözleşme 57
4.1.8. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme (Viyana Konvansiyonu) 58
5. BÖLÜM: UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN ULUSLARARASI KURULUŞLAR 60
5.1. Birleşmiş Milletler Kuruluşları 61
5.2. Avrupa Birliği Kuruluşları 64
5.3. Uluslararası Diğer Kuruluşlar 68
6. BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ ÇABALARI 73
6.1. Kontrollü Teslimat 73
6.2. Kontrollü Teslimat Operasyonları 78
6.3. Uluslararası İşbirliği Kapsamında Gümrük Muhafaza Birimlerinin Kontrollü Teslimat Operasyonları 79
SONUÇ 83
KAYNAKÇA/BİBLİOGRAFYA 91

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AGİT	Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
BM	Birleşmiş Milletler
BUMADP	Uyuşturucu Hareket Programı
CADAP	Central Asia Drug Action Programme (Orta Asya'da Uyuşturucu Mücadele Programı)
CARICC	Central Asian Regional Information and Coordination Centre for Combating (Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi
CND	Commission on Narcotic Drugs (Uyuşturucu Maddeler Komisyonu)
DEA	Drug Enforcement Administration *(*Amerika Birleşik Devletleri Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi)
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction *(*Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)
EUROPOL	European Police Office (Avrupa Polis Teşkilatı)
EWS	Early Warning System (Erken Uyarı Sistemi)
GBL	Gamma Butirolaktan
GMGM	Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
HONLEA	Heads of National Drug Law Enforcement Agencies (Uyuşturucu ile Mücadele Eden Ulusal Birim Başkanları)

INCB	The International Narcotics Control Board *(*Uluslararası Uyuşturucu Kontrol İdaresi)
INTERPOL	International Criminal Police Organization (Uluslararası Kriminal Polis Örgütü)
JGK	Jandarma Genel Komutanlığı
KCM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİM	Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü
LSD	Lysergic Acid Diethylamide
MASAK	Mali Suçlar Araştırma Kurulu
MDMA	Metilen Dioksi Metamfetamin
NCA	İngiltere Ulusal Suç Ofisi
OLAF	Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi
OYUTAK	Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Maddeler ve İlgili Konular Alt Komisyonu
POMPIDOU	Uyuşturucu ve Uyuşturucu Trafiği ile Mücadele Ortaklık Grubu
SCADP	Southern California Alcohol and Drug Programs (Güney Kafkasya Uyuşturucu Hareket Programı)
SELEC	Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi
TADOC	Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİTCK	Tıbbi Cihaz Kurumu

TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
TUBİM	Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime *(*Birleşmiş Milletler Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
WCO	World Customs Organization *(*Dünya Gümrük Örgütü)
WHO	World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)
ZKA	Zollkriminalamt (Almanya Gümrük Kriminal Dairesi)

GİRİŞ

18. yy. Sanayi Devrimine kadar ticari bir özelliği olmayan doğal uyuşturucular, daha sonraları sanayideki gelişim ve değişim, nüfus artışıyla birlikte ticari bir maddeye dönüşmüş, soğuk savaş döneminde ise 70'li yıllardan sonra küresel yayılma ve gelişme göstermeye başlamıştır. Küreselleşmenin hız kazanması ve soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte uyuşturucu maddelerin yanında sentetik uyuşturucular da piyasada yerini almaya başlamıştır. Böylece uyuşturucu maddelerin uluslararası yasa dışı ticareti, kaçakçılığı ve kullanımı hızla yaygınlaşmıştır.

Uyuşturucu maddelerin ekiminin, kullanımının ve yasadışı ticaretinin tüm dünyada hız kazanmasıyla birlikte toplumların, sorunu küresel boyutta ele alma zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Küresel bir tehdit olarak zaman içinde gittikçe büyüyen bu sorun, kişi ve toplumlara birçok yönden büyük zararlar vermeye devam etmektedir.

Gümrük Kaçakçılığı günümüzde hemen hemen bütün devletlerin karşılaştığı en önemli sorunlardan birisidir. Türkiye'de de kaçakçılıkla ilgili ciddi sıkıntılar yaşanmaktadır. Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle uyuşturucu kaçakçıları tarafından Asya kökenli uyuşturucuların Avrupa'daki uyuşturucu piyasalarına ulaştırılmasında transit güzergahı olarak kullanılmaya çalışılması, ülkemizin uluslararası alanda bu sorunla mücadelede önemli bir işlev üstlenmesine yol açmıştır.

Türkiye kaçakçılıkla mücadele için önemli bir bütçe ve personel istihdam etmektedir. Uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele de en büyük görevlerden biri de gümrüklerimize düşmektedir. Türkiye'nin özellikle Asya'ya açılan sınır kapılarından yurda giriş kontrollerinde uyuşturucu ile mücadele açısından yoğun bir araştırma gerçekleştirilmektedir. Son dönemde artan sentetik uyuşturucu kaçakçılığı açısından da batıdaki sınır kapılarımızdan giriş yönünde önemli yakalamalar gerçekleştirilmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'de gümrük kaçakçılığı açısından uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadelede gelinen nokta, uyuşturucu maddelerin ayrı ayrı

sınıflandırılması, uyuşturucuyla mücadele politikaları, ülkemizdeki yasal çerçeve, gümrük muhafaza birimlerinin uyuşturucuyla mücadelede yeri ve önemi, uyuşturucu madde kaçakçılığı güzergahları üzerinde yer alan Türkiye olgusu, yapılan operasyonel faaliyetler ve istatistiklerin durumu, yapılması gereken çalışmalar, yeni düzenlemelerin gerekliliği, uyuşturucu yakalama trendini arttırma yönünde çalışmaların neler olabileceği, uluslar arası sözleşmeler ile eksikleri, uluslar arası kuruluşların yaptığı çalışmalar ile daha etkin nasıl mücadele yapılması ve adli birimlerimizin uluslararası işbirliğiyle daha etkili mücadeleye katılımının sağlanabilmesi için yapılması gerekenler belirlenmiştir. Bu amaçla çalışmamız altı bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; uyuşturucu bağımlılığının tanımı yapıldıktan sonra Türkiye'de uyuşturucuyla mücadele politikası gümrük kaçakçılığı açısından uyuşturucu madde kaçakçılığı ve gümrüklerde uyuşturucuyla mücadelede muhafaza teşkilatının yapısı incelenmiştir.

İkinci bölümde uyuşturucu madde kaçakçılığında kullanılan güzergahlar ve Türkiye'nin bulunduğu konum itibariyle bu durumdan nasıl etkilendiği ele alınmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde gümrük muhafaza memurlarının yaptığı operasyonlar sonucunda gümrüklerde yakalanan uyuşturucu maddeler ayrı ayrı sınıflandırılmış ve son dönemde kara, hava, deniz ve posta gümrüklerinde yakalanan maddelerin istatistiklerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde uluslararası alanda uyuşturucuyla mücadelede en başından günümüze Türkiye'nin de taraf olduğu uluslararası imzalanan sözleşmeler ve gelişimleri tarihsel olarak sunulmuştur.

Beşinci bölümde önceki bölümde yer alan sözleşmelere dayanarak kurulan ve uyuşturucuyla mücadele eden uluslararası kuruluşlar ve yapıları incelenmiştir.

Altıncı ve son bölümde Türkiye'nin tüm bu sözleşmelere ve uluslararası hukuka dayanarak gerçekleştirdiği uluslararası operasyonlar, kontrollü teslimat

uygulamaları, gümrük muhafaza teşkilatının uluslararası operasyonlarda ele geçirdiği uyuşturucu maddeler ve sayısal verilerine yer verilmiştir.

1. BÖLÜM: GÜMRÜK KAÇAKÇILIĞI SUÇLARINDAN UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI

1.1. Uyuşturucu Bağımlılığı

Uyuşturucu konusuna ve yürütülen mücadele politikalarına giriş yapmadan önce kavram sorunu üzerinde kısaca durmakta yarar vardır. Uyuşturucu kelimesi, her ne kadar kullanım bakımından yaygınlığa sahip olsa da, bilimsel olarak kastedilen olguyu karşılamamaktadır. Çünkü kastedilen kelimenin içerisinde uyarıcılar ve hayal gösterenler olarak bilinen halüsinojenler de mevcuttur. Uyuşturucu kelimesi ancak afyon ve türevlerini karşılayabilmektedir. Bu nedenle en uygun ifade *yasadışı bağımlılık maddeleri* olmalıdır. Ancak yaygın kullanımından dolayı kavram olarak yasadışı bağımlılık maddeleri yerine *uyuşturucu* terimi; yasadışı bağımlılık madde politikaları yerine de uyuşturucu politikaları terimi kullanılabilecektir. Zira Türk Ceza Kanununda da *uyuşturucu ve uyarıcı madde* terimi birlikte kullanılmaktadır. Konuyla ilgili diğer kavramlar da bağımlılık, bağımlılık yapıcı madde ve madde kullanımıdır.[1]

"Bağımlılık; sahte bir iyi oluş hali ortaya çıkaran maddelerin belirgin bir etkiyi elde etmek için alınması sürecinde ortaya çıkan bedensel, ruhsal yada sosyal sorunlara karşın madde alımının devam etmesi ve madde alma isteğinin durdurulamaması durumudur."

"Bağımlılık yapıcı madde; beyin işlevlerini ve tüm bedensel yapıyı etkileyerek, zamanla organ sistemlerinde kalıcı değişikliklere yol açan, ruhsal ve davranışsal sorunlar oluşturan, yaşam için gerekli olmayan, doğal yada yapay, sahte bir iyi oluş hali ortaya çıkaran tüm maddelerdir."

"Madde kullanımı; bağımlılık olup olmadığına bakılmaksızın söz konusu maddenin miktar, sıklık ve süre olarak kişi tarafından tüketilme örüntüsüdür." [2]

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'ne göre; belirli dozda alındığı zaman kişinin sinir sistemi üzerinde etkisi olan, kişinin aklı, fiziki ve psikolojik dengesini

---

[1] Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM), *EMCDDA 2012 Ulusal Raporu Yeni Gelişmeler, Trendler, Seçilmiş Konular,* 2012, Ankara.

[2] TUBİM, *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesinin Uygulanması İçin Eylem Planı (2007- 2009*), 2007, Ankara.

bozan, alışkanlık ve bağımlılık yapan, fert ve toplum içinde ekonomik ve sosyal çöküntüye sebep olan, kullanımı, bulundurulması ve satışı kanunla yasaklanmış olan narkotik ve psikotrop maddeler uyuşturucu madde olarak tanımlanmaktadır.[3]

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre ise (WHO); kullanımı sonrası bilişsel, davranışsal ve fiziksel bağımlılığa neden olan, zararlı sonuçlarına rağmen kullanımında ısrar edilen, kullanımı kontrol edilemeyen ve güçlü kullanım isteği duyulan maddelerdir.[4]

Bağımlılık yapan uyuşturucu maddelerin ortak özellikleri sıralandığında;

• Madde alındığında davranış, düşünce ve duygu durumunda değişme,
• Maddeyi alan kişide kısa sürede gerçeklerden kopmanın başlaması,
• Kişinin karşı konulması güç bir arzu ile madde arama davranışı içine girmesi,
• Giderek alınan maddenin miktarında artış,
• Bağımlılık,
• Sosyal ilişkilerin maddeyi alabilecek şekilde ayarlanması,
• Maddeyi elde etmek ve kullanmak uğruna zaman ve enerji harcanması,
• Maddeyi kullanan kişinin çevresi ile olan iletişiminin ve ilişkilerinin kopma durumuna gelmesidir..

Uyuşturucu madde kullanım biçimleri ise her geçen gün değişmekte ise de genel olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

• Cilt altına veya damara enjeksiyon
• Buruna çekme (kokain, eroin, baly vd.)
• İçine çekme (kokain, gaz)
• Hap yutma
• Sigara gibi içme (kokain, esrar).

Madde kullanımı "sadece kullanan bireyi değil, o bireyin içine doğduğu aileyi, ailenin parçası olduğu toplumu ve giderek o toplumda kültürel yapı özelliklerinden ekonomik işleyişe kadar geniş bir alanı ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Bağımlılığın ortaya çıkması ve büyümesi birbirinden farklı birçok sosyal, kültürel, ekonomik ve tıbbi nedenlerden etkilenmektedir."

---

[3] Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı: *Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler*, 2003, Ankara.
[4] http://www.WHO.int.health topics, 05.01.2019, Antalya.

Türkiye'de uyuşturucu sorununun boyutlarını anlamanın en önemli ögelerinden birisi, Türkiye'nin coğrafi konumunun önemini görmekten geçer. Türkiye'nin yasadışı uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin geçiş güzergâhı üzerinde bulunması, gerek kaçakçılığın, gerekse de bireylerin madde kullanımının önlenmesi açısından etkin politikaları gerekli kılmaktadır.

Artan nüfus, kültürel ve sosyal bağların zayıflaması, hızlı şehirleşme ve nüfus hareketleri, başta internet olmak üzere teknolojinin menfi amaçlarla da kullanılmaya açık olması; maddenin kötüye kullanımını tetiklemektedir.[5]

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından geçen yıl yayımlanan uyuşturucuyla mücadele raporuna göre 2007'den 2017'ye kadar olan dönemde 2 bin 148 kişi uyuşturucu nedeniyle yaşamını yitirirken, 2014-2016 arasında 680 bin 575 kişi uyuşturucu tedavisi gördü.[6] Bu rakamlar da uyarıyor ki; Türkiye uyuşturucuyla mücadelesine hız kesmeden yeni politikalar üreterek devam etme eğiliminde olmalıdır.

1.2. Türkiye'de Uyuşturucu ile Mücadele Politikası

Uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadele sadece bir güvenlik sorunu olarak ele alınmamalı, aynı zamanda devleti ve devlet güçlerini, kamuoyu ve halkı da hedef almaktadır. Bu nedenle bu tür suçlarla mücadelede devletle birlikte halkı da mücadele konusunda bilinçlendirmek ve mücadeleye ortak etmek gereklidir. Madde bağımlılığıyla devlet ve halkın bir bütün olarak savaşması ulusal politikalar arasında yer almalıdır.

Bu tür suçlar çok boyutlu özellikler göstermektedirler. Bu nedenle; toplum ve devlet üzerinde son derece zararlı olan bu suçlarla etkin mücadele, gerçekte büyük ölçüde devletin bütün kurumlarının dahil olacağı bir stratejinin uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu da her şeyden önce siyasi kararlılık, yoğun bir kamuoyu desteği ve yasal düzenlemelerin yapılmasını gerektirmektedir.[7]

---

[5] Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM), *EMCDDA 2012 Ulusal Raporu Yeni Gelişmeler, Trendler, Seçilmiş Konular,* 2012, Ankara.

[6] https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyada-uyusturucu-trafigi-rotalari-cesitleniyor 72044.html, 24.12.2018, Antalya.

[7] Ertan Beşe, *Organize Suçların Kriminolojik Temelleri*, Polis Bilimler Dergisi, III, 1-2, 2001, Ankara.

Türkiye'de uyuşturucu ile mücadele çalışmalarında son dönemde, üst düzeyde güçlü iş birliğini esas alan bir yaklaşım ile 2015 Uyuşturucu ile Mücadele Acil Eylem Planı hazırlanmıştır. 18 Nisan 2016 tarihinde 2015 Acil Eylem Planında devam edecek faaliyetlere güncel ihtiyaçlar doğrultusunda yeni strateji ve faaliyetlerin de eklenmesi ile oluşturulan 2016-2018 Uyuşturucu İle Mücadele Ulusal Eylem Planı yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2018-2023 Uyuşturucu ile Mücadele Ulusal Eylem Planı ve Strateji Belgesinde ise "Toplumu her türlü uyarıcı ve uyuşturucu madde kullanımından uzak tutmak" nihai amaç ve bu nihai amaca yönelik 16 adet gösterge ve hedef belirlenmiştir. Arz, talep, iletişim ve koordinasyon boyutunda yer alan tüm inisiyatif ve faaliyetlerin bu nihai amaca ulaşılacak şekilde hazırlandığı belirtilmiştir.

Türkiye'de uyuşturucuyla ulusal mücadele politikasına genel anlamda bakılacak olursa; madde kullanımında, bağımlılığında ve madde ile ilgili sağlık ve sosyal risklerde ölçülebilir bir azalma amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; maddenin arzı ile mücadele edilirken, maddeye talebin önlenmesi yönünde de her türlü tedbirin etkin olarak alınması hedeflenmektedir. Bu çerçevede arz ve taleple mücadele noktasında dengeli bir yaklaşım sergilenmesine öncelik verilmesi de mücadele politikasının amacını göstermektedir.

"2016-2018 Uyuşturucu İle Mücadele Ulusal Eylem Planında yer alan faaliyetler aşağıda belirtilen 11 ana başlıkta belirlenmiştir;

- Uyuşturucuya Ulaşılabilirliğin Önlenmesi,
- Toplumun Uyuşturucu ile Mücadeleye Katılımı,
- Taleple Mücadelede Tedavi,
- Uyuşturucu ile Mücadelede Sosyal Uyum,
- Uyuşturucu ile Mücadelede İletişim,
- Uyuşturucu ile Mücadele Sürecinin Yürütümü ve Koordinasyonu,
- İzleme ve Değerlendirme,
- Uyuşturucu ile Mücadelenin Finansal Boyutu,
- Uyuşturucu ile Mücadelede Yerel Yönetimler ve STK'lar ile İşbirliği,
- Uyuşturucu ile Mücadelede Danışma Birimleri,
- Uyuşturucu ile Mücadelede Uluslararası Deneyimler ve Başarılı Ülke

Modelleri.[8]"

Uyuşturucu ile mücadele kapsamında önemli konulardan biri de devletin bu konudaki kamu harcamalarını arttırmasıdır. Mücadeleci kamu kurumların genel bütçelerinden kullandıkları harcamaların tam anlamıyla ne kadarının uyuşturucuyla mücadele alanında kullanıldığının hesaplanması kolay olmasa da 2018 TUBİM verilerine göre; uyuşturucuyla mücadele alanında 2017 yılı kamu harcamaları bir önceki yıla oranla %29,7'lik ciddi bir artış ile 936,194 milyon Türk Lirası olarak gerçekleşmiştir.

1.3. Uyuşturucu ile Mücadelede Yasal Çerçeve

Türkiye'de uyuşturucu maddeler ile mücadele alanında hazırlanan yasal düzenlemeler birçok farklı kanunda yer alsa da, bu alanda hazırlanmış temel kanuni düzenlemeleri üç ana başlıkta incelemek mümkündür:[9]

1) 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu,

- TCK Md. 188 Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti: Uyuşturucu ve uyarı madde imal ve ticareti suçu Türk Ceza Kanunu'nun 188.maddesinde düzenlenmiştir.188.maddenin içeriğinde birinci fıkrasında, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ruhsatsız olarak imal, ithal veya ihraç edilmesi, üçüncü fıkrasında, ülke içinde satılması, başkasına tedarik edilmesi, nakliye ve depolaması ,satın alınması, bulundurulması, yedinci fıkrasında ,uyuşturucu etkisi olmamakla beraber uyuşturucu ve uyarıcı madde etkisi olmamakla birlikte bu maddelerin üretimden kullanılan ve imal ve ithal resmi makam onayına bağlı olan maddeleri imal, ithal edilmesi, satması yada satın alması sevk, nakliye, depo ve ihracı suç olarak nitelendirilmiştir.

Sonuç olarak bu maddeler bazı kontrollerden geçerek üretimi gerçekleşmektedir. Diğer fıkralarında ise maddenin cinsine, suçu işleyen kişinin mesleğine göre cezai işlem ağır ya da hafifletilerek verilmektedir.

- TCK Md. 190 Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak: Türk Ceza Kanunun 190.maddesinde düzenlenmiş olan Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma suçunun birinci fıkrasında madde

[8] EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, 2018, Ankara, s.9

[9] EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, 2018, Ankara, s.10

kullanımına yönelik özel yer ve done sağlayan, kullanan kişilerin yakalanmaması için özel girişimlerde bulunan ve madde kullanımı konusunda başka kişilere yardım eden kişilere iki yıl ile beş yıl arasında hapis cezası kararı verilmektedir. İkinci fıkrasında ise özel yer ve done sağlayanların meslek gruplarına göre cezanın derecesinin farklılaşacağı bildirilmiştir. Üçüncü fıkrasında ise madde kullanımını özendiren bireylere iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası uygun görülmektedir.

- TCK Md. 191 Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak: Türk Ceza Kanunun 191.maddesinde düzenlenmiş olan uyuşturucu ve uyarıcı madde kabul etmek, satın almak veya bulundurmak suçunun birinci fıkrasında iki yıl hapis cezasına ayrıca kendisinin kullanımı dahil olmak üzere uyuşturucu maddelerin bitkilerini yetiştiren kişiler de bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası kararı verilmektedir.

İkinci fıkrasında madde kullanan kişi hakkında tedavi ve denetimli serbestlik kararı verilmektedir. Üçüncü ve dördüncü fıkralarda ise tedavi ve denetimli serbestlik hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir. Beşinci fıkrada madde kullanan kişinin tedavi ve denetimli serbestlik kurallarına uyum sağlaması halinde infaz edilmeyeceği öngörülmektedir.

- TCK Md. 192 Etkin pişmanlık: Türk Ceza Kanunun 192.maddeside düzenlenmiş olan Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı sonrasında etkin pişmanlık yasası gündeme gelmektedir. Birinci fıkrasında uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı imali ve ticaretine dahil olan kişinin, resmi makamlardan önce suç ortaklarını, maddenin üretim ve imal edildiği yerleri maddenin saklı tutulduğu yerleri ilgili mercii haber vermesi, suçluların yakalanmasına, üretilen maddenin ele geçirilmesi halinde ceza almayacağı belirtilmiştir.

İkinci ve üçüncü fıkralarında uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı imali ve ticaretine dahil olan kişinin, resmi makamlardan önce bu maddeyi nereden, kimden, nasıl ve ne zaman aldığına dair bilgi vermesi halinde ceza almayacağı bildirilmiştir. Ayrıca hakkında madde kullanımından kaynaklı dosyası bulunan kişinin soruşturma dosyası açılmadan önce ilgili makamlara başvurarak tedavi olma isteğini belirtmesi halinde cezai almayacağı bildirilmiştir.

Üçüncü fıkrasında ilgili suçun makamlar tarafından haber alındıktan sonra kişinin gönüllü olarak suç ve suç ortaklarını yakalatması ve yardımının niteliği derecesinde kişi hakkında verilecek cezanın dörtte birden yarısına kadar indirilebileceği bildirilmektedir.

2) 12.06.1933 tarihli ve 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun 1933 yılında yürürlüğe girmiştir. Birinci maddesinde uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin isimleri sıralanmıştır. İkinci ve üçüncü maddelerinde kenevir ekme ve esrarın ithali, ihmali, ihracı ve satışı yasaklanmıştır. Diğer maddelerinde ise bazı uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin devletin kontrol ve kotasında imal ve ithal edilebileceği, bu izinlerin çıkarılabilmesi için ise Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanacağı iletilmiştir. Kenevir ekimini ise Tarım Bakanlığı'nın onayına bağlı olduğu belirtilmiştir.

3) 03.06.1986 tarihli ve 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun: 3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun yedi maddeden oluşmakla birlikte 1986 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birinci maddesinde uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin imali, ithali, alım ve satımı Bakanlar kurulu tespit kararıyla ilerletilebileceği, Sağlık Bakanlığınca zararlı olduğu tespit edilen maddelerin Bakanlar Kurulu kararınca kanun altına alınacağı belirtilmiştir. İkinci maddede ise uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ekiminin Bakanlar kurulu kararıyla ve izniyle belirtilen yerlere kota uygulamasıyla ekileceği iletilmiştir. Dördüncü maddede ilgili makamlardan izin alınmadan ham afyon üreten kişiler için Kanun uyarınca cezalar verileceği öngörülmüştür.

"*Ceza mevzuatımızda gerek uyuşturucu madde kullanımı gerek bu maddelerin imal veya ticareti gerekse uyuşturucu madde kullanımın kolaylaştırılması ve özendirilmesi gibi bağlantılı eylemler ceza yaptırımına bağlanmıştır. Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kullanmak ya da kullanmak için bulundurmak eylemleriyle ilgili olarak mevzuatımızda, cezalandırmaya alternatif olacak şekilde kişi hakkında erteleme kararı verilmesi, ayrıca erteleme süresi zarfında tedavi ve/veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanması imkanı getirilmiştir. Kişi erteleme süresi içerisinde kendisine yüklenen yükümlülükleri ihlal ettiğinde ya da tekrar uyuşturucu kullandığında, bu kez iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası istemiyle hakkında kamu davası açılmaktadır. Bununla birlikte, uyuşturucu suçları için etkin pişmanlık*

müessesesine de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 192 inci maddesinde yer verilmiştir."[10]

"3298 Sayılı Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun ve Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthali Hakkında Yönetmelik kapsamında; Birleşmiş Milletler Teşkilatı denetiminde dünyada yasal ana üretici olarak Türkiye, Hindistan, Avustralya, Fransa, İspanya ve Macaristan'da tıbbi amaçlı haşhaş ekimi yapılmaktadır. Türkiye, dünyada geleneksel haşhaş üreticisi ve tıbbi amaçlı haşhaş kökenli alkaloid tedarikçisi ülke olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de haşhaş ekilecek yerler Bakanlar Kurulunca belirlenmektedir." Bakanlar Kurulunca tespit edilen yörelerin dışında ne maksatla olursa olsun haşhaş ekilmesi yasaktır. Ekimi yapılan haşhaş, 3298 sayılı "Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun" ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan "Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın Alınması, Satılması, İhracı ve İthali Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre kontrol altına alınmakta ve denetimi Toprak Mahsulleri Ofisi ve kolluk güçlerince yapılmaktadır.

2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanununun 3. Maddesine göre: "Münhasıran esrar yapmak için kenevir ekilmesi ve her ne şekilde olursa olsun esrarın ihzar, ithal, ihraç ve satışı yasaktır. Kenevir ekimi ve yetiştiriciliği izne tabidir." "Kenevir Yetiştiriciliği Ve Kontrolü Hakkında Yönetmelik, kapsamında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını tarafından kenevir yetiştiriciliği yapılmasına izin verilmektedir. Kenevir yetiştiriciliği için izin verilen yerler, il veya ilçe müdürlüklerindeki teknik personel tarafından ekimden hasada kadar devamlı kontrol altında tutulur ve bu yerlerde amaca yönelik yetiştiricilik yapılıp yapılmadığı izlenir. Yetiştiricilik izni verilen bölgeler dışında yapılan kenevir yetiştiriciliği, il veya ilçe müdürlükleri ve mahallin kolluk birimleri tarafından birlikte izlenir ve tespiti halinde, 2313 sayılı Kanun hükümlerine göre imha edilir ve konu adli mercilere intikal ettirilir.[11]"

[10] EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, 2018, Ankara, s.10.
[11] EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, 2018, Ankara, s.11

1.4. Gümrük Kaçakçılığı

Gümrük kaçakçılığının tanımına yönelik olarak ülkemizde yürürlükte bulunan yasalarda dahil olmak üzere çeşitli konularda ve değişik anlamlarda kaçakçılık hükümlerinin olduğu görülmektedir. Türkiye'de 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanunda düzenlenen "Silah Kaçakçılığı", Vergi Usul Kanununda düzenlenen "Vergi Kaçakçılığı", 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ''Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı'' gibi benzeri kaçakçılık düzenlemeleri bulunmaktadır.

Araştırmamızın konusunu oluşturması sebebiyle burada gümrük kaçakçılığının tanımını yapmaya çalışacak olursak; kısaca yurda girmesi veya yurttan çıkması yasak eşya ile giriş-çıkışı belli izinlere veya transit geçiş hükümlerine bağlanmış eşya için ilgili mercilerin izni olmaksızın ya da bu mercileri aldatıcı şekilde bilgilendirici beyanlarla gerçekleştirilen eylem ve işlemler olarak ifade edilebilir. Tanımda belirtilen gümrük kaçakçılığının konusunu oluşturan eşyanın her türlü madde, ürün veya değer olabileceğini de belirtmek yerinde olacaktır.

Bir başka ifadeyle gümrük kaçakçılığı suçları: *''Yurda sokulması veya yurt dışına çıkarılması yasak olan şeyleri yasa dışı yollardan yurda sokmak veya yurttan dışarı çıkarmak yahut girmesi veya çıkması serbest ve fakat gümrük vergisine tabi malları vergi vermeden yasa dışı yollardan yurda, kanunlarca tespit edilmiş politikanın ve elde edilmesi öngörülmüş hedeflerin gerçekleşmesini güçleştirdiği kabul edilen fiil ve hareketler''* olarak ortaya çıkmaktadır.[12]

Kaçakçılık ülkemiz için büyük bir önem arz etmesine ve önlenmesi için kanun ve yönetmelikler düzenlenmesine rağmen gümrük kaçakçılığının tanımı tam anlamıyla yürürlükte bulunan mevzuatlarda da yapılmış değildir. Fakat özellikle gümrük kaçakçılığı kavramının ayrıntılı irdelenmesi ve belirlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple Dünya Gümrük Örgütünce kaçakçılığın tanımı yapılmıştır. Bu tanım Dünya Gümrük Örgütü üyelerince kaçakçılığın iyi tanımlanmasını ve yorumlanmasını sağlamakta ve üyelerin normlarının ortak bir noktada birleşmesini amaçlamaktadır. Yapılan tanım uyarınca gümrük kaçakçılığı;

---

[12] Mater Kaban, Halim Aşaner, Özcan Güven, Gürsel Yalvaç, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları*, 2011, Ankara.

1. Ticari Eşya sevkiyatı üzerindeki vergi, resim ve harçları ödemeden kaçınmak veya buna teşebbüs etmek,
2. Ticari eşya için uygulanmakta olan yasaklama, sınırlama ve kısıtlamalardan kaçınmak veya buna teşebbüs etmek,
3. Herhangi bir vergi iadesi, sübvansiyon veya ödemeyi haksız yere almak veya buna teşebbüs etmek,
4. İş hayatında meşru rekabet ilke ve uygulamalarını zedeleyici haksız ticari avantaj elde etmek veya buna teşebbüs etmek,
amacıyla gümrüklerin uygulanmasından sorumlu olduğu kural koyucu ve düzenleyici mevzuat hükümlerinin herhangi bir şekilde ihlali olarak tanımlanmıştır. [13]

Dünya Gümrük Örgütü bu tanımda gümrük kaçakçılığının daha çok ekonomik yönden ülkeleri uğrattığı zarara yönelik bir açıklamaya gitmiştir. Ancak genel anlamda bakıldığında gümrük kaçakçılığı, ülkeleri yalnızca ekonomik yönden değil aynı zamanda silah kaçakçılığı bakımından güvenlik, tarihi eser kaçakçılığı yönüyle tarihi ve kültürel, uyuşturucu kaçakçılığı açısından da kamu düzeninin bozulması, genç nüfusun tahribi ve toplum sağlığının bozulması gibi zararlara da sebep olmaktadır.

Buna göre, niteliği itibariyle, ülke ekonomisine zarar verici, toplumun güvenliğini ve sağlığını bozucu bir nitelik taşıyan kaçakçılık fiilleri, esas itibariyle gümrük ve dış ticaret mevzuatına aykırılık oluşturan eylemlerdir.

Ülkemizde kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli kişi ve kurumlar vardır. Bunlar Mülki İdare Amirleri, Gümrük Muhafaza Amir ve Memurları, Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığına bağlı personellerdir. Kaçakçılıkla mücadele kanunun suç saydığı fiilleri önleme, izleme ve soruşturmakla yükümlüdürler ve kaçakçılık olayını öğrendikleri veya haber aldıkları veya rastladıkları andan itibaren bu kanunun kendilerine yüklediği görevleri hemen yerine getirmeye mecburdurlar.[14]

Keza bir devletin kaçakçılıkla mücadelesinde üzerinde durması gereken hususları da, dört noktada toplayabiliriz:

---

[13] Mustafa Yaşar, *Dünya Gümrük Örgütünce Benimsenen Kaçakçılık Tanımı*, Gümrük Dergisi, Sayı 41, Ekim 2002, Sf. 81 – 83.
[14] KCM TADOC, *Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı*, 3. Baskı, 2004, Ankara, s.93.

Birincisi, ekonominin kayıt altına alınmasıdır. Eğer bir ülkede, ekonomi kayıt altına alınabilirse, kaçakçıya hareket alanı kalmayacaktır.

İkincisi, kaçakçılıkla mücadelede idari ve cezai tedbirlerin yanı sıra ekonomik ve sosyal tedbirlerinden alınmasıdır.

Üçüncüsü, kaçakçılığın önlenmesi ile görevli kuruluşların faaliyetlerinin temeli olan istihbarata yeteri kadar önem verilmesi ve yeterli fonların ayrılmasıdır. Gerçekten de, ülkemizin kara ve deniz sınırlarının uzunluğu dikkate alındığında, kıyı ve sınır kapılarımızda görev yapmakta olan, Gümrük Muhafaza Teşkilatı, Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik teşkilatlarının koordinasyon ve denetimlerinin uyum içerisinde olması kaçakçılıkla mücadelede çok büyük önem taşımaktadır.

Dördüncüsü ise, kaçakçılıkla mücadelede uluslararası koordinasyonun sağlanması gerekliliğidir.[15]

Ülkemizde gümrük kaçakçılığı suçları 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamına alınsa da uyuşturucu madde kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, vergi kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, petrol kaçakçılığı, insan kaçakçılığı vb. gibi kaçakçılık fiilleri özel kanunlarla veya Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddeleriyle düzenlenme yoluna gidilmiştir.

1.5. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı

Uyuşturucu maddeler insanlık tarihinin başlangıcından beri ağrı kesici, keyif verici ve hastalıkları iyileştirici olarak kullanılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde tıbbi amaçlarla kullanılmış, keyif verici özelliği olması sebebiyle sonraları bu amaçla tüketimlerinde artış olmuştur. Bu türden bir tüketimi besleyecek arz da beraberinde şekillenmiş, küresel düzeyde değişkenlik gösteren bir arz ve talep ilişkisi oluşmuştur.

"*I. ve II. Dünya Savaşlarında Avrupa'da tıbbi amaçlarla kullanılan afyon türevleri morfin ve eroin, ilerleyen yıllarda yasadışı kullanıma ve ticarete konu olarak gelişmiş ülkeler üzerinde büyük oranda bağımlılık sorunlarına neden olmuştur. Asya ve Afrika kıtalarında ise geleneksel olarak kullanılan çok sayıda*

[15] Ahmet Kalender, *Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadelede Yaşanan Sorunlar İstanbul Örneği 2007 – 2008*, Yüksek Lisans Tezi, Gebze, 2010.

bağımlılık yapıcı madde bulunmakta ve bir bölümünün yasal olarak üretim ve tüketimi devam etmektedir.[16]*"*

Günümüzde uyuşturucu maddelere bağımlılık, başta sanayileşmiş ülkeler olmak üzere tüm dünyada özellikle gençlik kesimini etkileyen çok önemli bir sorundur. Bu maddelerin üretiminin, suiistimalinin ve kaçakçılığının her ülkede birbirinden farklı nedenleri ve kaynakları vardır. Ancak uyuşturucu madde bağımlılığı hiçbir coğrafi, siyasi, sosyal sistem ve kültür sınırı tanımayan bir salgın hastalıktır.[17]

Uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığı, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)' nun 3'ncü maddesinin 1. ve 2. fıkralarında geniş olarak tanımlanmıştır. Tanım; BM 1961 Tek Sözleşmesi ve 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi hükümlerine aykırı olarak herhangi bir uyuşturucu ve psikotrop maddenin üretimi, imalatı, hazırlanması, arzı, satışa çıkarılması, dağıtımı, satışı, satın alınması, teslimi, simsarlığı, nakli, ithal veya ihracı, uyuşturucu madde üretmek maksadıyla afyon haşhaşı, koka ağacı veya Hint keneviri yetiştirilmesi, bahsedilen eylemler için mâli kaynak sağlanması, bilerek gerekli teçhizat ve malzemeye sahip olunması, suçun işlenmesine kolaylık sağlanması ve yol gösterilmesi uyuşturucu madde kaçakçılığı olarak tanımlanmaktadır. Daha kısa bir tanımla; kanunların yasakladığı uyuşturuculara konu olan maddelerin satışı, dağıtımı, yetiştirilmesi ve üretilmesini içeren "küresel" yasadışı bir ticarettir.[18]

Ülkemiz açısından da özellikle son yıllarda sentetik uyuşturucuların artması ve bulunabilirliğinin kolay ve fiyatlarının da ucuz olması başta genç nüfus olmak üzere uyuşturucu bağımlı sayısında ciddi artış yaşanmasına sebep olmuştur.

Uyuşturucu maddelere karşı insanları, özellikle gençleri korumanın en önemli yollarından biri, bağımlı yapan bu maddelerin yasa dışı alım satımını bir başka deyişle kaçakçılığını önlemektir.

Yapısı itibariyle organize bir suç olan uyuşturucu madde kaçakçılığı; değişen dünya düzeni, uluslararası artan dış ticaret, gelişen teknoloji, iletişim ve ulaşım

---

[16] Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *Uyuşturucu Maddeler Ve Kaçakçılığı İle Mücadele*, Ankara, 2016.
[17] Cumhur Kerimoğlu, MEGSB Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Uyuşturucu Madde Sorunu, Gençlik Ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı*, Ankara, 1987,s 15.
[18] http://www.UNODC. Org, 05.01.2019, Antalya.

olanakları ile paralel olarak, yasa dışı yeni pazar olanaklarını arttırmış, dolayısıyla uyuşturucu kaçakçılığının organizasyonu da değişime uğramıştır.

Organize suç örgütleri kazanç getirebilecek her olayla meşgul olmaktadırlar. Uyuşturucu kaçakçılığı endüstrisi çoğu uluslararası suç örgütü için temel gelir kaynağıdır. Uyuşturucu kaçakçılığı hem ham maddeyi sağlayanların hem de uyuşturucu kullanıcılarının sınırlı gücünün bulunması rekabetinin sınırlı ve ikamesinin de çok az olmasından, çok verimli bir endüstridir. Uyuşturucu kaçakçılığı endüstrisinden gelen para doğrudan kaçakçı örgütlere gitmektedir.[19]

Uyuşturucu bağlantılı suç şebekeleri uluslar üstü bir özelliğe sahiptir. Bunların faaliyet ve haberleşme alanları sınırlar ötesine uzanmaktadır. Bu örgütler ülkelere ait hiçbir yasal sisteme uymayı kabul etmedikleri için çok esnek ve rahat bir faaliyet içerisindedirler. Sadece tek bir çalışma prensibine dayalı olarak faaliyet gösterirler: 'yakalanmama!'.[20] Uyuşturucu kaçakçıları, kaçakçılar arasında en karmaşık, gizli ve acımasız olanıdır.

Dünya üzerinde uyuşturucu kaçakçılığının uzun yıllardır artarak devam etmesi uyuşturucu bağımlılarının artmasının bir sonucu olduğu gibi terör örgütlerinin başlıca finans kaynağını oluşturmasından da ileri gelmektedir.

Uyuşturucu madde kaçakçılığı, örgütlü suç faaliyetleri arasında en fazla gelir getiren alandır. Terör örgütleri, varlıklarını ve popülaritelerini sürdürebilmek için eyleme ihtiyaç duymaktadırlar. Örgütlerin varlıklarının ve eylemlerinin devam etmesi finansal kaynaklarının yeterliliğine bağlıdır. Terör örgütleri büyüyüp geliştikçe barınma, beslenme, giyecek, tedavi, ulaşım, haberleşme, silah ve mühimmat ihtiyaçları alabildiğine artmaktadır. Bu çerçevede örgütler, az emekle büyük para kazanabilecekleri finans kaynaklarına ihtiyaç duymaktadırlar. Uyuşturucu madde kaçakçılığı bu açıdan örgütlerin ihtiyaçlarını fazlasıyla karşılamaktadır. Bundan dolayı uyuşturucu madde kaçakçılığı getirdiği yüksek kazanç nedeniyle terör örgütlerinin büyük ilgisini çekmektedir.[21]

---

[19] KCM TADOC, *Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı*, 3. Baskı, Ankara 2004, s.93

[20] Aytekin Geleri, *Uyuşturucuyla Mücadele ve Polis*", Polis Bilimleri Dergisi I, Temmuz 1999, s 161.

[21]Necati Alkan: "*Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları* " https://kesitler.tr.gg/TER-Oe-R--Oe-RG-Ue-TLER%26%23304%3BN%26%23304%3BN-F%26%23304%3BNANS-KAYNAKLARI.htm, 23.10.2018, Antalya.

Uyuşturucu ticareti, yasa dışı silahlı örgütlere mali kaynak sağlamada önemli araçlardan biridir. BM Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi, (UNODC) raporuna göre, Taliban'ın Afganistan'daki yasa dışı uyuşturucu ticaretine katılımı olduğu belgelenirken, Kolombiya'da 2016'daki barış anlaşmasından önce Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri'nin (FARC) yasa dışı koka ve kokain ticaretinde yer aldığına dair kanıtlar olduğu bilgisine yer verilmiştir.

Birleşmiş Milletler Örgütü Uluslararası Narkotiklerin Kontrolü Kısmı'nın (INCB) 1993'te terör örgütleri ve uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı bağlantılarının açıklandığı raporda, uyuşturucu kaçakçılığı ile terör örgütlerinin bağlantısı şu sözlerle ifade edilmektedir:

"*Uyuşturucu kartelleri arasında kurulan bağlarla dünya da uyuşturucu kaçakçılığı ve terör faaliyetleri, etnik kutuplaşmanın ve ekonomik sıkıntıların olduğu bölgelerde daha yoğun görülmektedir.*"

Türkiye'de başta terör örgütü PKK olmak üzere, birçok terör örgütünün de uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı bilinmektedir. ABD Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi'nin (DEA) raporlarında da terör örgütü PKK'nın uyuşturucudan gelir elde etme yöntemini kullandığı belirtilmiştir. Örgütün eroin üretimi, uyuşturucu tacirlerinden topraklardan geçerken haraç alma ve Avrupa'da eroin piyasasının önemli bir bölümünü kontrol etme faaliyetleri yürüttüğü vurgulanmıştır.[22]

Yakın döneme kadar dini motifli terör örgütlerinin uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri ile bağlantısına rastlanılmamış olmasına rağmen 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından yakalanan FETÖ/PDY terör örgütünün bazı teröristlerinin verdiği ifadeler doğrultusunda uyuşturucu ticareti yaptıkları da itiraf edilmiştir.

Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle uyuşturucu kaçakçıları tarafından Asya kökenli uyuşturucuların Avrupa'daki uyuşturucu piyasalarına ulaştırılmasında transit güzergahı olarak kullanılmaya çalışılması ve sahip olduğu genç nüfusu sebebiyle sentetik uyuşturucu türleri ile yeni nesil psikoaktif maddelerin kaçakçılığında sorunu daha en başta, başka bir ifadeyle yurda sokulmaya çalışıldığı anda çözmek adına ülkemiz gümrüklerinin uyuşturucu kaçakçılığına karşı mücadelesi de her geçen gün artarak devam etmektedir. Tüm kara, hava ve deniz

[22]https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyada-uyusturucu-trafigi-rotalari-cesitleniyor-72044.html, 24.12.2018, Antalya.

sınır kapılarında bu anlamda artan personel istihdamı, her türlü teknolojik donanım ve narkotik dedektör köpekleriyle birlikte günden güne dünya standartlarına yaklaşan artan oranda başarılı çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Son yıllarda gümrüklerde yakalanan uyuşturucu madde istatistikleri incelendiğinde Avrupa'dan da özellikle Bulgaristan, Romanya ve Yunanistan üzerinden sentetik uyuşturucu ve yeni nesil psikoaktif maddelerin deniz yoluyla ülkemize ticareti yapılmaya çalışıldığı da anlaşılmaktadır.

1.6. Türkiye'de Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadele Eden Kurumlar

"Türkiye'de uyuşturucu madde imal ve ticaretiyle mücadelede etkin olarak Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM), Jandarma Genel Komutanlığı (JGK), Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü (GMGM) görev almaktadır. Bu kurumlar ile birlikte Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), Adli Tıp Kurumu, Mali Suçlar Araştırma Kurulu (MASAK) ve Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) gibi kurumlar da uyuşturucu maddelerin takibatında çok önemli görevler yerine getirmektedir. Kurumların görev ve sorumluluk alanları, yasalar ve kurumlar arası yapılan protokollerle belirlenmiştir."[23]

Uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele eden bu dört adli kolluk kuvveti sürekli iletişim içinde koordinasyonlu çalışmaya özen göstermekte hatta zaman zaman birlikte uyuşturucu operasyonları gerçekleştirmektedir.

Burada çalışmamızın ana içeriğinde gümrüklerde uyuşturucu ile mücadelenin ne aşamada ve ne şekilde devam ettiği incelendiğinden Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelesi geniş hatlarıyla ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

[23] EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, 2018, Ankara, s.12

1.7. Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı İle Mücadelede Gümrük Muhafaza Teşkilatı

Osmanlı döneminden günümüze varlığını sürdüren gümrük muhafaza teşkilatı kaçakçılıkla mücadelesini köklü bir tarihe dayandırmaktadır. Öyle ki Cumhuriyetimizin kurucusu Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün babası Ali Rıza Efendi de bir dönem Gümrük Muhafaza Teşkilatında memur olarak görev yapmıştır.

Ali Rıza Efendi, Selanik'te Evkaf İdaresi'nde kâtiplik, sonra da Gümrük Muhafaza Teşkilatı'nda gümrük memurluğu yapmıştır. Ali Rıza Efendi Memurluğunu, Osmanlı Rumelisi'nin Yunanistan sınırında, Olimpos Dağı eteklerinde, Çayağzı veya Papazköprüsü denilen dağlık, ıssız, Yunanlı eşkiyanın herkesi haraca bağladığı tehlikeli bir sınır geçidinde yapar.[24]

"Gümrük Muhafaza Teşkilatı ilk defa 1859 yılında o zamanki Rüsumat Nezareti emrinde Rüsumat Muhafaza Memurluğu adı ile kaçakçılığı önlemek amacıyla kurularak; 1931 yılına kadar Maliye Vekâletine bağlı olarak faaliyet göstermiştir. 1931 yılında 1909 sayılı Kanunla kurulan Gümrük ve İnhisarlar Vekaletine bağlanarak hudut ve sahillerin emniyet ve gözetimi ile Kaçakçılığın Men, Takip ve Tahkiki görevi verilmiş, 07/01/1932 yılında 1917 sayılı Kanunla Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı kurulmuş ve 1956 yılına kadar devam etmiştir."

"1940 yılında çıkarılan 3944 sayılı Gümrük Muhafaza ve Muamele Sınıfı Memurları Teşkilatı Hakkındaki Yasayla özel zabıta vasfını kazanmış, 1956 yılında çıkarılan 6815 ve 6851 sayılı yasalarla Gümrük Muhafaza Umum Kumandanlığı lağvedilerek, askeri kısmı İçişleri Bakanlığına devredilmiştir. 6815 sayılı Yasanın 1. maddesi 2. bendinde sayılan, gümrük işlemi yapılan kapı ve limanlarla Marmara Denizi, Çanakkale ve Karadeniz Boğazları ile bu yerlerdeki gümrük bölgesinde kaçakçılığın men, takip ve tahkiki Gümrük ve Tekel Bakanlığına bırakılmıştır."

"2825 sayılı Bakanlık Kuruluş yasasını değiştiren 6851 sayılı ve 10/09/1956 günlü yasa ile Bakanlık Merkezinde 1 Gümrük Muhafaza Müdürlüğü, taşrada 7 Gümrük Muhafaza Müdürlüğü ve 6 bağımsız Bölge Amirliği kurulmuştur. Bu

[24] https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Rıza_Efendi, 10.11.2018

kuruluş, kadrosu genişleyen ve artan iş hacmi ile Makamın 12 Mart 1976 gün ve 8-366/321 sayılı Onayı ile Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'ne yükseltilmiştir."

"Bilahare, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 14/12/1983 tarih ve 18251 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan 178 sayılı KHK ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı çatısı altında yer almıştır. 13/07/1993 tarihli, 21636 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanan Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 485 Sayılı KHK ile oluşturulan Başbakanlığa bağlı Gümrük Müsteşarlığı ara hizmet birimlerinden birisi olmuştur. Halen; 08.06.2011 tarihli 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile oluşturulan Ticaret Bakanlığının bir birimi olarak Bakanlık bünyesinde hizmetine devam etmektedir."[25]

Geniş ve stratejik bir coğrafyaya sahip olan ülkemizde; hava, deniz, kara ve tren sınır kapılarında gümrük iş ve işlemlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından 19 Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğünden oluşan bir taşra teşkilat yapısı tesis edilmiştir. Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüklerine bağlı olarak görev yapan 162 Gümrük Müdürlüğü ve 31 Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü bulunmaktadır. Taşra yapılanmasında 226 Bölge Amirliği, 358 Kısım Amirliği ve 37 Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Bölge Amirliği bulunmakta olup, toplam 4.552 muhafaza amir ve memuru görev yapmaktadır. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünde ise farklı unvanlarda toplam 232 personel çalışmalarını sürdürmektedir.[26]

Anayasa değişikliklerine uyum sağlanması amacıyla bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde değişiklik yapılmasını içeren 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 9 Temmuz 2018 de yürürlüğe girmesiyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Ekonomi Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı adı altında birleştirilmiş ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bu bakanlık çatısı altında faaliyetlerine devam etmiştir. Ticaret Bakanlığı 2018 Yılı Ekim ayında sözleşmeli muhafaza memuru personel alımı yaparak 1250 yeni gümrük muhafaza memurunu istihdam

[25] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/teskilat/hakkimizda, 10.11.2018
[26] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2018 Faaliyet Raporu*, 2019, Ankara.

etmiş ve uyuşturucuyla mücadele kapsamında ‘’insan unsuru’’ bilincine önem verdiğini göstermiştir.

Gümrük Muhafaza Memurları; Ticaret Bakanlığı bünyesinde görev yapan, asli görevi kaçakçılıkla mücadele olan kolluk kuvvetidir. Kaçakçılığı men, takip ve soruşturmakla görevlidirler. 640 sayılı Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname’de belirtildiği üzere Gümrük Muhafaza Memuru genel kolluk kuvveti personeline tanınan silah taşıma, bulundurma ve kullanma yetkisine sahiptir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda tanımlanan dört ulusal adli kolluk biriminden biri olan Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü; ilgili kanunlardan aldığı yetki kapsamında; gümrüklü sahalarda münhasıran, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinde gerektiğinde ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle kaçakçılığı izlemek, önlemek ve soruşturmakla görevlendirilmiştir. Bu kapsamda, terör örgütlerinin başlıca finans kaynakları arasında yer alan ve sınır aşan suç niteliğinde olan yasadışı uyuşturucu ticaretine karşı ulusal ve uluslararası arenada geniş çaplı bir mücadele yürütülmektedir.[27]

Genel Müdürlük bünyesinde kara, deniz ve hava sınır kapılarında uyuşturucuyla etkin mücadele eden Kaçakçılık ve İstihbarat Gümrük Müdürlükleri veya Amirliklerinde görev yapan muhafaza memurlarının da adli kolluk yetkisi bulunmaktadır.

Bu kapsamda, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, diğer ulusal kolluk birimlerimizle birlikte uyuşturucu maddelerin arzının önlenmesi noktasında son derece önemli bir görev üstlenmektedir. Uyuşturucu maddelerin ve bunların üretimlerinde kullanılan prekürsörlerin yasadışı yollardan ülkemize girişi veya ülkemiz üzerinden üçüncü ülkelere transitine yönelik girişimlerin önlenmesi amacıyla, Genel Müdürlük tarafından yürütülen kaçakçılıkla mücadele faaliyetleri büyük bir hassasiyet ve kararlılıkla yerine getirilmeye devam etmektedir. Uyuşturucu madde ve prekürsörlerin kaçakçılığı ile en etkin biçimde mücadele edebilmek amacıyla, riskli konumda bulunan tüm gümrük kapıları ile posta ve kargo işleme merkezleri, ileri teknolojiye sahip tarama sistemleri, narkotik ve kimyasal madde

[27] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

tespit ve teşhis cihazları başta olmak üzere gelişmiş gümrük tespit teknolojisine sahip ekipman ve narkotik dedektör köpekler ile donatılmıştır. Ayrıca, uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadelede nitelikli insan kaynağının önemli olduğu bilinciyle, riskli konumda bulunan tüm gümrük idareleri eğitimli ve uzman personel yönünden takviye edilmiştir.[28] Alo 136 Kaçakçılıkla Mücadele Hattına da tüm vatandaşların kaçakçılıkla mücadeleye destek olabilmesi amacıyla 24 saat ulaşılabilmektedir.

Ticaret Bakanlığı, birinci 100 Günlük Eylem Planı'nda yer alan "Uyuşturucu ile Daha Etkin Mücadele" hedefi doğrultusunda, uyuşturucu ile mücadeleye verdiği önemi yansıtacak bir idari yapı kuruldu. Bu kapsamda Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde Narkotik Suçlarla Mücadele Dairesi kuruldu, yine taşra birimlerimizde de daha etkin ve uzman bir mücadele ağının kurulması amacıyla Van, Kocaeli, Gürbulak, İstanbul, Mersin ve Edirne Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlükleri (KİM) bünyesinde 24 saat esasına göre görev yapacak uzman personelden oluşan NARKOKİM birimleri oluşturuldu. Ayrıca bu alanda posta ve kargo yolu ile sevkiyatı yapılan uyuşturucuların sevkiyatının engellenmesi amacıyla Posta ve hızlı kargo merkezlerinde "Uyuşturucu İle Mücadele Birimi" de kuruldu.

İstihbarat Personelleri, Gemi Arama Ekipleri, Deniz Devriye Ekipleri gibi uzman muhafaza kadrolarıyla, Araç ve Konteyner Tarama Sistemleri, Narkotik Dedektör Köpekleri, Gelişmiş Narkotik ve Kimyasal Madde Tespit Cihazları gibi son teknoloji ile üretilmiş ekipmanları sayesinde muhafaza memurları, risk kriterlerini en üst seviyede değerlendirilerek 24 saat esasına göre yurdun her yerinde uyuşturucuyla mücadele de görev yapmaktadırlar.

Dünya genelinde sayılı ülke kolluk birimlerince kullanılmakta olan ve yaklaşık olarak 16 bin adet farklı kimyasal madde ve bileşeni tespit etme kapasitesine sahip gelişmiş el tipi cihazları Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından temin edilerek, uyuşturucu kaçakçılığı açısından riskli konumda bulunan ülkemiz için kaçakçılıkla mücadele ekiplerinin kullanımına sunulmuştur.

Gerçekleştirilen teknolojik atılımlar sayesinde yeni nesil uyuşturuculardan GBL ve kamuoyunda "zombi hapı" veya "flakka" olarak da bilinen alpha-PVP1 cinsi

[28] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

uyuşturucunun ülkemizdeki ilk yakalamaları Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından yapılmıştır.[29]

Muhafaza birimlerince, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele çalışmaları neticesinde, 2018 yılı içerisinde 1.320.771.681 TL değerinde toplam 46,3 ton uyuşturucu ve uyuşturucu yapımında kullanılan prekürsör madde yakalanmıştır. 2017 yılında, 26 ton 470 kilogram uyuşturucu yakalanmışken, 2018 yılında bir önceki yıla kıyasla miktar olarak yaklaşık %75 artarak 46 ton 300 kilogram, parasal değer olarak ise yaklaşık %48 artarak 1.320.771.681 TL'ye ulaşmıştır.

Türkiye gümrüklerinde muhafaza teşkilatının son dönemde yakaladığı uyuşturucu çeşitleri ve yakalama istatistikleri daha sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2. BÖLÜM: TÜRKİYE'Yİ ETKİLEYEN UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI ROTALARI İLE ÇİFT BASAMAK VE TAKAS YÖNTEMİ

Uyuşturucu maddelerin sevkiyatlarının hangi güzergâhlar üzerinden, hangi metotlarla gerçekleştirildiği uyuşturucu ile mücadele eden birimlerin her zaman ortaya çıkartmaya çalıştığı ve uluslararası toplantılarda tartıştığı hususların başında gelmektedir. Bu hususlarda yapılan değerlendirmelerde göz önünde bulundurulan en önemli kural, kaçakçıların kendileri için en güvenli yol ve yöntemi kullandıklarıdır.[30]

Güvenli yol ilkesi gereği, kaçakçılar uyuşturucu maddeyi sevk edecekleri güzergahı belirlerken yolun mesafesini göz önüne almazlar. Önemli olan uyuşturucu maddenin yakalanmadan hedefine ulaştırılmasını sağlamaktır.

Uyuşturucu trafiği madde cinslerine göre ele alındığında, kaçakçılık faaliyetlerinin, genel olarak arz-talep dengesi içinde üretimden tüketime doğru en güvenli yolu izleyecek şekilde, farklı rotalar takip etmekte olduğu görülmektedir.

Genel olarak uyuşturucu madde trafiği incelendiğinde;

1- Altın Üçgen bölgesinden Hong Kong üzerinden deniz ve hava yoluyla Kuzey Amerika ülkelerine,

---

[29] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

[30] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *1998 Raporu*, EGM-KOMDB Yayınları, 1999, Ankara.

2- Hindistan ve Altın Üçgen bölgesinden Malezya, Singapur ve Avustralya'ya,

3- Altın Hilal ve Altın Üçgen bölgelerinden Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyinden Batı Avrupa ve İskandinav ülkelerine,

4- Altın Hilal ve Altın Üçgen bölgelerinden Kuzey Amerika ülkelerine,

5- Lübnan, Kıbrıs Rum Kesimi, İtalya ve İspanya üzerinden ABD'ye,

6- Lübnan, Kıbrıs Rum Kesimi, Türkiye, Balkan Rotası üzerinden Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerine,

7- Altın Hilal bölgesinden Türkmenistan, Özbekistan, Azerbaycan, Gürcistan üzerinden Batı Avrupa, İskandinav ve Kuzey Amerika ülkelerine,

8- Altın Hilal bölgesinden deniz yoluyla Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Akdeniz üzerinden Balkan Rotasından Batı Avrupa ülkelerine,

9- Altın Hilal bölgesinden Kazakistan üzerinden, Karadeniz'in kuzeyinden Batı Avrupa ülkelerine,

10- Meksika'dan Kuzey Amerika ülkelerine olduğu gözlemlenmektedir.[31]

Türkiye, coğrafi konumu itibariyle, yüzyıllardır doğu ile batı arasında kullanılan bir ticaret ve kültür köprüsüdür. Bu konumu itibariyle yasal olarak sürdürülen ipek ve baharat ticareti ile arz-talep yönünde aynı özelliklere sahip uyuşturucu madde kaçakçılığında da bir köprü görevi görmektedir.

Türkiye, uluslararası uyuşturucu kaçakçıları ve tacirleri için afyon, baz morfin, eroin, kimyasal ara maddeler ve diğer uyuşturucu madde türlerinin kaçakçılığında bir faaliyet alanıdır.[32]

Almanya polisinin 1993 yılında yayınladığı Uyuşturucu Raporunda; *''Özellikle İstanbul, Orta ve Batı Avrupa'ya gönderilen hemen hemen tüm sevkiyatın kilit noktasıdır. Coğrafi konumu nedeni ile tüm bağlantılı trafik yolları ve taşımacılık araçları bu şehirden geçmek zorundadırlar. Bu şehirde eroin sevkiyatı organize edilir ve kuryeler temin edilir. İstanbul'da tüm Avrupa'nın alıcıları ve satıcıları buluşur. Hemen hemen İstanbul'da organize edilmeyen sevkiyat yoktur.''* ifadeleri yer almaktadır.[33]

---

[31] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *Kaçakçılık ve Organize Suç Terimleri*, EGM-KOMDB Yayınları, 2002, Ankara.

[32] http://www.kom.gov.tr/Dosyalar/ABD2005.doc 10.11.2006

[33] Nevzat Fatih Altun, *Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele: Hatay İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, 2010, Ankara, s.55

Türkiye, bir köprü görevi görerek Avrupa'ya ulaşan Güneybatı Asya afyonu için temel transit güzergahındadır. Türkiye, doğudan batıya afyon ve türevlerinin, batıdan doğuya ise uyuşturucu madde imalinde kullanılan kimyasal maddeler ile sentetik uyuşturucuların kaçakçılığında çift taraflı akıma maruz kalmaktadır. Batıdan doğuya doğru olan kaçakçılığa ise Ters Akım adı verilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'yi etkileyen kaçakçılık güzergahları Balkan, Kuzey Karadeniz ve Doğu Akdeniz Rotaları olarak ortaya çıkmaktadır.

2.1. Balkan Rotası

Türkiye coğrafi olarak Altın Hilal (Afganistan-Pakistan-İran) ve Altın Üçgen (Burma-Laos-Tayland) uyuşturucu üretim bölgeleri ile tüketim bölgeleri olan batı ülkeleri üzerinde bulunan ve uyuşturucu trafiği açısından en önemli transit yolu olarak adlandırılan Balkan Rotası üzerinde bulunmaktadır.[34]

Balkan Rotası, Türkiye'yi etkileyen güzergahlar içerisinde en önemli rotalardan biri olup aynı zamanda tarihi İpek Yolu'nun da devamı niteliğindedir ve üretim bölgelerinden başlayıp, Türkiye üzerinden tüketim bölgelerine uzanan bir yoldur. Bu Rota, Güneybatı Asya haşhaş ekim bölgelerinden başlayarak, İran ve Türkiye topraklarını geçip, Balkan Yarımadası üzerinde iki kola ayrılmakta, bir kolu Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Avusturya üzerinden Almanya'ya (Kuzey Kolu), diğeri ise Türkiye ve Yunanistan üzerinden çoğu kez deniz yolu ile Batı Avrupa'ya (Güney Kolu) ulaşmaktadır.

Coğrafi konumu itibari ile, Güneybatı Asya Haşhaş Üretim Bölgeleri ve Batı Avrupa Tüketim Pazarı arasındaki eroin trafiğinden, transit ülke olarak etkilenen Türkiye, bu durumun yol açtığı uyuşturucu kullanım problemiyle de karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca Türkiye, doğudan batıya doğal uyuşturucuların trafiğinden etkilenirken, batıdan doğuya ise kimyasal ve sentetiklerin kaçakçılığından etkilenerek çift taraflı bir akıma maruz kalmaktadır. Avrupa ve Rusya üzerinden gelen kimyasal maddelerin hedefi Güneybatı Asya'da bulunan yasadışı uyuşturucu imalathaneleri, sentetik uyuşturucuların hedefi ise Arap ülkeleridir.[35]

---

[34] Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı, *Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler*, 2003, Ankara.

[35] Aydın, Aykut, *Türkiye'de Organize Suçlar İçerisinde Narkotik Suçlarının Yeri ve Durumu*, Ankara, 2006.

Balkan rotası üzerinde gerçekleşen ters yönde akımı inceleyecek olursak, Afganistan'da 1990'larda başlayan eroin üretimi, bu üretim için gerekli olan kimyasal maddelerin yasadışı ticaretini de başlatmıştır. Varış noktası Afganistan olan Asetik Anhidrit kaçakçılığı, Afganistan'dan çıkan eroin güzergâhlarıyla bağlantılı olarak incelenmelidir. Sigara filtresi, boya ve makyaj malzemesi gibi legal birçok alanda yaygın kullanımı olan asetik anhidrit, eroin imalatının da vazgeçilmez ara kimyasalıdır. Bu nedenle Asetik Anhidrit, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ekinde yer alan uluslararası çapta kontrol altında tutulması gereken maddeler arasında sayılmaktadır.[36]

Asetik Anhidrit, ne Afganistan'da ne de Pakistan'da üretilen bir maddedir. Afganistan'da bu maddeye farklı üretimler yasal bir talep de bulunmamaktadır. Kısacası Afganistan'a gelen Asetik Anhidrit'in tamamı yasadışı yollardan ve sadece uyuşturucu üretimi için ülkeye giriş yapmaktadır.[37] Afganistan'a yasadışı yollarla sevk edilen asetik anhidritin asıl kaynağı Avrupa, Çin, Rusya, Hindistan, Kore ve Japonya'daki yasal üretimdir. Kaynak ülkelerden yola çıkan Asetik Anhidrit ağırlıklı olarak Pakistan ya da İran üzerinden Afganistan'a ulaşmaktadır.

Burada yine güzergah üzerinde Türkiye bulunmaktadır. İran'a karayoluyla Türkiye üzerinden de Asetik Anhidrit girişi görülmektedir. Türkiye'deki Asetik Anhidrit yakalamaları, Balkan rotasının tersi istikamette Bulgaristan ve Yunanistan'dan Türkiye'ye giriş ve İran'dan çıkış noktalarına yakın bölgelerde meydana gelmektedir.[38] Son dönemde Türkiye'de hem emniyet birimlerinin hem de gümrüklerde muhafaza ekiplerinin balkan rotası üzerinde bu tür kimyasal ara madde kaçakçılığındaki yakalamaları ciddi oranda artış göstermektedir.

Balkan rotasının geleneksel olarak takip ettiği İran-Türkiye hattına son dönemde İran-Irak ve İran-Azerbaycan güzergâhları da eklenmiştir. İranlı yetkililere göre, İran-Irak sınırında uyuşturucu madde kaçakçılığı olayları vuku bulmaya

---

[36] Ömer Ersoy, *Afganistan Kaynaklı Uyuşturucunun Uluslararası Bir Güvenlik Sorununa Dönüşmesi: İç ve Dış Dinamikler, Mücadele Politikaları*, Doktora Tezi, Ankara, 2013.s.71

[37] Çamlıbel, Durmuş Alper, *UNODC, "Paris Paktı Girişimi, 8. Siyasa Danışma Grup Toplantısı Görev Dönüş Raporu",*22-23 Kasım 2010, Viyana.

[38] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı, (2012), *"Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2011 Raporu"*, Yayın No:78, KOM Yayınları, Mart-2012, Ankara.

başlamıştır. Kuzey Irak'taki istikrarsızlık ve bölgede PKK'nın faal olması, Irak'tan Türkiye'ye eroin kaçakçılığı için uygun ortamı sağlamaktadır.[39]

Türkiye'nin, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile yoğun mücadelesi ve 1980'li yılların sonunda dünya siyasetinde meydana gelen gelişmeler, özellikle SSCB'nin dağılması ve Balkanlarda yaşanan soykırım, Balkan rotasını kaçakçılar açısından güvenli bir rota olmaktan çıkarmıştır.[40]

Böylelikle yasadışı uyuşturucu trafiği, kontrolün daha az olduğu ve kaçakçılarca daha güvenli kabul edilen kuzey ve güneydeki rotalara kaymıştır.

Ayrıca yüklü miktarlarda Afgan uyuşturucusunun son gidecekleri yerlere gönderilmeden önce İran üzerinden Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan ve daha az olarak Türkiye'ye ya da Pakistan'dan İran ve Basra Körfezi bölgesindeki diğer ülkelere gönderilmesi, Türkiye'nin kaçakçılar açısından güvenli bir rota olmaktan çıktığının bir göstergesidir.[41]

BM Uluslararası Uyuşturucu ve Suç Ofisi, (UNODC) 2018 yılı raporuna göre; Afganistan'da üretilen uyuşturucu maddenin İran, Türkiye, Bulgaristan üzerinden Avrupa'ya gittiği, diğer taraftan da Orta Asya ülkelerine ya da Pakistan ve Hindistan'a kadar uzandığı kaydedildi. Raporda, 2011-2015 döneminde Afganistan'da üretilen uyuşturucu maddenin Avrupa'ya ulaşmasında Kafkasların yeni bir rota olarak öne çıktığı vurgulandı.[42]

2.2. Kuzey Karadeniz Rotası

Kaçakçılık güzergahları, güvenli yol ilkesi gereği sürekli değişiklikler gösterdiğinden, kaçakçılık, kontrol mekanizmalarının tam olarak kurulamadığı bölgelere kaydığı gözlenmektedir. Balkan Rotası üzerindeki ülkelerin, uyuşturucu ile mücadele konusundaki ortak tutum ve davranışları, teknik ve polisiye anlamda gelişmiş metotları sebebiyle ve SSCB'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan yeni yapılanma ve otorite boşlukları sonucunda Kuzey Karadeniz'de yeni ve alternatif bir rotanın oluştuğu geçtiğimiz yıllarda Türkiye tarafından tespit edilmiş ve diğer

[39] Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Dünya Uyuşturucu Raporu, 2011, Viyana, s.41.
[40] KCM TADOC, *Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı*, 3. Baskı, 2004, Ankara.
[41] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. 2000 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, 2001, Ankara.
[42]https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyada-uyusturucu-trafigi-rotalari-cesitleniyor- 72044.html, 24.12.2018, Antalya.

ülkelerce de kabul görmüştür.[43] Son olarak 20-22 Eylül 2000 tarihleri arasında Almanya/Wiesbaden'de Alman BKA Teşkilatınca düzenlenen İpek Yolu üzerindeki yasadışı uyuşturucu madde ticareti ile Güneybatı Asya bölgesinden Batı Avrupa'ya ulaşan uyuşturucu maddelerin kontrolüne ilişkin stratejilerin ele alındığı toplantıda Kuzey Karadeniz Rotasının ön plana çıktığı kabul edilmiştir.[44]

Kuzey Karadeniz Rotası; Güneybatı Asya'dan iki ayrı kol halinde gelerek Karadeniz'in kuzeyinde birleşmektedir. Birinci yol, Afganistan'dan başlayıp, Orta Asya Cumhuriyetlerinden geçerek, Rusya, Ukrayna, Belarus ve Polonya üzerinden Batı Avrupa pazarına ulaşan kuzey yoludur. İkinci yol ise, Afganistan'dan İran'a, oradan da kuzeye yönelerek Azerbaycan ve Kafkasya üzerinden yine Rusya ve Ukrayna'ya, oradan da Batı Avrupa pazarına ulaşan güney yoludur. Orta Asya Cumhuriyetleri'nde tren ve konteynerlarda yapılan yakalamalar, SSCB'nin dağılması ile Güneybatı Asya'daki üretim bölgelerinden başlayıp, Orta Asya ülkelerinden geçerek Karadeniz'in kuzeyini takiben Slovakya üzerinden Batı Avrupa'ya ulasan veya Orta Avrupa'da Balkan Rotası ile birlesen Kuzey Karadeniz Rotasının önemini koruduğunu göstermektedir.[45]

Kuzey Karadeniz Rotasının üzerinden geçen yasadışı afyonun büyük bölümü Afganistan kökenlidir. Özbekistan ve Türkmenistan'da Afgan kökenli olduğu belirtilen tonlarca esrar, eroin, afyon ve morfin ele geçirildiği rapor edilmiştir. Afgan kökenli uyuşturucular genellikle Afganistan-Tacikistan sınırındaki dağlık bölgede bulunan Gorno- Badakhshan bölgesinden sokularak Orta Asya ve Avrupa ülkelerine uyuşturucu tacirleri tarafından dağıtılmaktadır. Afganistan'da üretilen esrar, afyon ve eroinin Avrupa'ya ulaştırılmasında çoğu zaman Rusya, Azerbaycan, Çeçenistan ve Gürcistan'ın yanı sıra diğer Orta Asya ülkeleri kullanılmaktadır.[46]

Kuzey Rotasındaki kaçakçılık hatlarını daha yakından incelediğimizde özellikle Tacikistan'ın konumu dikkat çekmektedir. SSCB'den bağımsızlığını

---

[43] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. 2003 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, 2004, Ankara.

[44] Aydın, Aykut, *Türkiye'de Organize Suçlar İçerisinde Narkotik Suçlarının Yeri ve Durumu*, 2006, Ankara.

[45] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *2000 Raporu,* EGM-KOMDB Yayınları, 2001, Ankara.

[46] Gökçimen, Mustafa, Uyuşturucu İle Yasal Mücadeleci Kuruluşların Güçlendirilmesi Konusunda Bölgesel İşbirliği Semineri, *Polis dergisi*, S.7, s.33, 1996.

kazandıktan sonra 5 yıllık bir iç savaş yaşayan Tacikistan, 1992-1997 yılları arasında devlet fonksiyonlarının çöktüğü ve yasal ekonomik araçların büyük ölçüde ortadan kalktığı kaotik bir döneme girmiştir. Merkezi denetim ve kontrolün ortadan kalktığı bu yıllarda, çoğunlukla dağlık bir yapıya sahip 1200 kilometrelik Afganistan-Tacikistan sınırı, merkezi hükümete isyan eden silahlı gruplar için nakit ihtiyacını tedarik etmede kullanılacak yeni bir finansman kaynağı olarak görülmüştür. O kaynak, Tacikistan'ı iç savaş döneminde adeta bir uyuşturucu devletine dönüştüren Afganistan kaynaklı eroin kaçakçılığıdır. Halen Tacikistan, Orta Asya ülkeleri arasında Afganistan kaynaklı uyuşturucunun en fazla giriş yaptığı ülke olma özelliğini korumaktadır.[47]

2.3. Doğu Akdeniz Rotası

Avrupa'daki tüketim bölgelerine Güney Batı Asya kaynaklı uyuşturucunun sevkiyatında önemli yollardan biride, Pakistan limanlarından Hint Okyanusu, Kızıldeniz ve Süveyş Kanalına, oradan da Güney Kıbrıs'ın güneyinden geçerek Akdeniz üzerinden Avrupa'ya ulaşan Doğu Akdeniz Deniz Yolu'dur.[48]

Son yıllarda, dikkati çeken önemli gelişmelerden biri de, Pakistan'dan Batı Avrupa'ya doğrudan hava ve deniz yoluyla yapılan eroin maddesi kaçakçılığında yaşanan hareketliliktir. Pakistan hava limanlarında yakalanan ve hedefi Batı Avrupa olan eroin ile Batı Avrupa hava limanlarında yakalanan Pakistan orijinli eroin bunu net olarak göstermektedir. Bu rotanın ortaya çıkışında Afgan ve Pakistanlı kaçakçıların uyuşturucu pazarındaki paylarını, uyuşturucuyu doğrudan Avrupa'ya göndermek suretiyle arttırma istekleri önemli bir sebeptir.[49]Bu rotanın gelecek yıllarda daha aktif duruma gelmesi söz konusudur.

Afyon ve türevlerinin üretim merkezi olan Afganistan'dan uyuşturucu temin eden kaçakçılık organizasyonları, rota üzerindeki ülkelerde meydana gelen siyasi, ekonomik değişikliklere ve mücadeleye bağlı olarak her üç rotayı da kullanmaktadır.

---

[47] Ömer Ersoy, *Afganistan Kaynaklı Uyuşturucunun Uluslararası Bir Güvenlik Sorununa Dönüşmesi: İç ve Dış Dinamikler, Mücadele Politikaları*, Doktora Tezi, 2013, Ankara.

[48] Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı, *Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler*, 2003, Ankara.

[49] Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *1999 Raporu*, EGM-KOMDB Yayınları, 2000, Ankara.

2.4. Çift Basamak Yöntemi

Çift Basamak Yöntemi uyuşturucu maddenin güvenli yol ilkesi gereği, riskli bölgeden partiler halinde güvenli bölgelere sevk edilip, depolandıktan sonra uygun zaman ve şartlarda partiler halinde tüketim bölgelerine sevk edilmesidir.[50] Orta Asya'da olduğu gibi Doğu Avrupa'daki değişiklikler, kaçakçılık organizasyonlarının stratejilerini de değiştirmiştir. Yakalanma riskini azaltmak ve tüketim bölgelerine yakın olmak için kaçakçılar çift basamak yöntemini uygulamaktadırlar.

Son yıllarda her üç rota üzerinde çift basamak yöntemi tercih edilen bir yöntem haline gelmiştir. Bunun gereği olarak kaçakçılık organizasyonları Güneybatı Asya ülkelerinden temin ettikleri uyuşturucu maddeleri Avrupa'ya girmeden önce Doğu Avrupa ülkelerinde depolamakta, uygun zaman ve şartların oluşmasıyla, partiler halinde Batı Avrupa uyuşturucu pazarına sevk etmektedirler.[51]

2.5. Takas Yöntemi

Son yıllarda kaçakçılık yöntemlerinde görülen önemli bir değişim, kaçakçıların Avrupa'ya sevk ettikleri eroinin yerine bu bölgede üretilen sentetik uyuşturuculardan alarak Türkiye'ye getirmeleridir.[52] Doğudan batıya eroin götürülüp, takas yapılarak ecstasy veya captagon batıdan doğuya getirilmektedir. Takas yöntemi, uluslararası uyuşturucu madde kaçakçılığı yapan organizasyonların birbirleriyle yapmış oldukları iş birliğinin önemli bir kanıtı olarak ortaya çıkmaktadır.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE GÜMRÜKLERİNDE YAKALANAN UYUŞTURUCU MADDE ÇEŞİTLERİ VE İSTATİSTİKLERİ

Uyuşturucu madde kaçakçılığı; tarihsel gelişim süreci, oldukça dinamik yapıdaki kaçakçılık risk kriterleri, madde türüne bağlı olarak değişkenlik gösteren rotaları ve kaçakçılık yöntemleri, ayrım yapmaksızın tüm ülkeleri kapsayan geniş

---

[50] Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı. Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler, 2003, Ankara.

[51] Aydın, Aykut, *Türkiye'de Organize Suçlar İçerisinde Narkotik Suçlarının Yeri ve Durumu*, 2006, Ankara.

[52] KCM TADOC Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı, 3. Baskı, 2004, Ankara.

hedef kitlesi, karmaşık ulusal ve uluslararası bağlantıları, gelişmiş suç organizasyonlarına dayalı yapısı ve benzeri pek çok yönden diğer kaçakçılık türlerinden ayrılan özgün bir alandır.

Bu karmaşık yapı her zaman hedefine ulaşamamakta, uluslararası dolaşıma sokulmak istenildiği esnada Türkiye gümrüklerinde yapılan operasyonlar sonucu çok farklı türde uyuşturucu madde çeşitleri ele geçirilmektedir. Özellikle son dönemde Çin menşeili sentetik uyuşturucuların da piyasada artmasıyla yakalamalarda ele geçirilen uyuşturucu maddelerdeki çeşitlilik gittikçe artmaktadır.

3.1. Kenevir (Esrar)

Esrar, hint kenevirinden elde edilen bir maddedir. 421 çeşit kimyasal içermektedir. İşleniş biçimine göre marijuana, gubar, ganja gibi farklı isimler alır. Alkol ve tütünden sonra tüm dünyada en sık kullanılan madde esrardır.

Asya kökenli kenevir bitkisinin dünyanın hemen hemen her yerinde ve ikliminde yetişme özelliğine sahip olması, en yaygın olarak kullanılan bir uyuşturucunun (esrar) imalini kolaylaştırır ve yaygınlaştırır.

Günümüzde yasadışı kenevir bitkisi ekimi ve esrar üretim alanlarını belirleyebilmek kolay değildir. Hemen her ülkede, en azından ülkedeki ihtiyacın bir kısmını karşılayabilmek için esrar üretimi yapılmaktadır. Ancak, uluslararası ticari boyutları olan esrar üretimi ele alındığında, ilk etapta yasadışı haşhaş ekim alanları olan Güneydoğu ve Güneybatı Asya Bölgeleri, Afrika'da; Fas, Tunus, Sudan, Avrupa'da; Arnavutluk ve Makedonya akla gelmektedir. Fas`ın Rif Vadisi'ndeki esrar üretiminin, Avrupa esrar piyasasına yöneldiği ve halen bu piyasada önemli bir paya sahip olduğu bilinmektedir.[53]

Kenevir bitkisi dünya üzerinde hemen her bölgede yetişebildiğinden, esrar maddesi dünya genelinde her yıl en fazla yakalanan ve kullanılan uyuşturucu türü olmaktadır. Esrar talebinde Dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda artış gözlenmektedir. Talepte meydana gelen bu artış maddenin arz boyutuna da yansımıştır.

---

[53] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

Esrar çok şiddetli bir beyin zehridir. Bilhassa zekaya etki eder. Bu yüzden de ona ‘’zeka zehri’’ de denilmektedir. Kullananlarda, taşikardi, ağız kuruluğu ve iştah artışı gözlenir. Duman yoluyla sürekli kullanımı sonucu akciğerlerde bronşit, kanser oluşum riski sigarayla karşılaştırıldığında 5 kat daha yüksektir. Kronik esrar kullanımı psikomotor yavaşlama, edilgenlik, üretim yapamama, isteksizlik gibi bozukluklara da yol açmaktadır.

Esrar maddesi Türkiye’de daha çok kubar formunda ele geçirilmekle birlikte, son dönemlerde toz ve reçine esrar yakalamalarında da bir artış gözlemlenmektedir. Ülkemizde üretilen esrar, uyuşturucu ticareti yapan suç organizasyonları tarafından iç piyasaya sürülmektedir. Son yıllara kadar sınırlarımızda gerçekleştirilen küçük miktarlı yakalamalar, ülke içi talebin yurtiçi üretimle karşılandığını ve esrar maddesinin kaçakçılığında ülkemiz sınırlarında belli bir güzergâhın bulunmadığını göstermekteydi. Ancak, 2013- 2016 yılları arasında ulusal kolluk birimlerimizce gerçekleştirilen yüksek miktarlı yakalamalar (yaklaşık 500 Ton) ve terör örgütlerine finans kaynağı sağlayan kenevir ekim alanlarının imhasına yönelik yürütülen başarılı mücadele faaliyetleri sonucunda; esrarın yurtiçinde bulunabilirliğinde ciddi düşüş sağlanmıştır. Gerçekleştirilen yüksek miktarlı yakalamalar neticesinde, iç talebin karşılanması amacıyla, ülkeye giriş yönünde esrar kaçakçılığında bir artış yaşanmasına neden olmuş; bu nedenle hudut kapılarımızda ele geçirilen esrar miktarlarında artış yaşanmıştır. [54]

Yasadışı esrar ticaretinde batı kara sınır kapılarımız giriş yönünde yüksek riskli konuma gelmiş olmakla birlikte; havayolu ve denizyolu kullanılarak gerçekleştirilen yasadışı esrar ticaretinde de bir artış gözlemlenmektedir. Havayolu kullanılarak gerçekleştirilmeye çalışılan yasadışı esrar ticaretinde Avrupa ülkeleri öne çıkmış, 2016 yılında havayolu kuryeleri ve beraberlerindeki eşyalarda 29,1 kg; deniz limanlarımızda yapılan operasyonlarda ise toplam 82,3 kg esrar maddesi ele geçirilmiştir. 2015 yılında birimlerimizce ele geçirilen esrar miktarında bir önceki yıla göre yaklaşık 5 kat artış kaydedilerek toplam 538,3kg, 2016 yılında da 2015 yılına göre yüzde 40’lık bir artış kaydedilerek toplam 926,4 kg. esrar yakalaması

[54] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

gerçekleştirmiştir. Öte yandan 2015 yılında esrar, ilk kez olay sayısı bazında en çok yakalanan uyuşturucu madde olmuş, bu istatistik 2016 yılında da devam etmiştir.[55]

Kenevir bitkisi yakalama vakaları, bir ülkede uyuşturucunun üretimi olduğunun bir göstergesi olarak görülebilir. Bununla birlikte, gerek raporlama uygulamaları gerekse kolluk öncelikleri ve kaynakları konusunda ülkeler arasındaki farklılıklar, kenevir bitkisi yakalamalarının yorumlanmasında ihtiyatlı davranmayı gerektirmektedir. Avrupa da yakalanan bitki sayısı, 2015 yılında Hollanda'da geçen yıl yoğunlaşmaya bağlı olarak 11.5 milyon seviyesinde zirveye ulaşmış ve 2016 yılında 3.4 milyona düşmüştür. 2016 yılında 1200 esrar yağı yakalaması gerçekleşmiş, bu rakam 2015'e oranla dört kat daha fazladır ve en büyük miktarlar Türkiye (53 litre) ve Danimarka (14 litre)'da ele geçirilmiştir.[56]

Burada ilave etmek gerekirse, batı Balkanlar hem kubar esrarın hem de esrar yağının kaynağıdır. Türkiye'de 2015 yılında 53 litre esrar yağının Avrupa'ya oranla oldukça yüksek bir rakamda yakalanmış olmasının en önemli göstergelerinden biri de Türkiye'nin ne derece önemli bir pazar haline geldiğini ortaya koymaktadır.

İpsala Gümrük Kapısında 2017 yılında Narkotik dedektör köpeği marifetiyle bir tırın dorsesinde gizlenmiş vaziyette 6 milyon TL değerinde 300 kg esrar yakalaması da gümrük muhafaza ekiplerinin uyuşturucu tacirlerine vurduğu önemli bir darbedir.

Ticaret Bakanlığı Gümrük Muhafaza ekiplerince 28 Aralık 2018 tarihinde İpsala Sınır Kapısında gerçekleştirilen bir diğer operasyonda 1,5 ton esrar ele geçirilmiştir. Türkiye'ye giriş yapmak üzere yükü soya fasulyesi olduğu beyan edilen bir TIR aracı İpsala Sınır Kapısına geldikten sonra, Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü personelince yapılan saha çalışması ve istihbari faaliyetler neticesinde X-ray taramasına sevk edilmiştir. X-ray taramasında şüpheli yoğunluk farkları görülmesi üzerine fiziki arama yapılmasına karar verilmiştir. Narkotik dedektör köpeğinin de dâhil olduğu detaylı fiziki aramada, soya fasulyesi çuvallarının arasına gizlenmiş yasal yükle aynı fiziki özelliklere sahip, her biri 10

[55] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.
[56] Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2018), *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2018: Eğilimler ve Gelişmeler*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg, 2018.

kilogramlık 152 çuval içerisinde 1 ton 524 kilogram esrar tespit edilmiştir. Bu operasyon gümrüklerde tek seferde ele geçirilen en yüksek uyuşturucu madde yakalaması olarak kayıtlara geçmiştir. Ele geçirilen esrarın yaklaşık değerinin 40 milyon lira olduğu belirlenmiştir.[57]

3.2. Afyon ve Türevleri (Opiyatlar)

Opiyat kullanımı için geçmişe bakıldığında M.Ö. 4000'li yıllarda Sümerlerin, M.Ö. 2000'li yıllarda Mısır'da, M.Ö. 2700 yılında Orta Asya'da eski Çin ve Hint uygarlıklarında haşhaş ekimi, afyon üretimi ve afyondan yapılan ilaçlarla ilgili ayrıntılı yazılar ve kalıntılara rastlanmaktadır. Daha yakın yıllarda ise 19.yy.da morfin ve türevleri ile karşılaşıyoruz.

Haşhaş bitkisinin içerisinde bulunan öz suyun çeşitli yollarla alınması ile afyon ve türevleri elde edilir. Afyonun türevleri morfin, kodein ve eroindir. Haşhaş Bitkisi; dallı-budaklı, her sene tohumdan yetişen, beyaz, pembe, kırmızı ve mor renkte çiçek açan (temel renk beyazdır) bir bitkidir.[58]

Haşhaş en iyi sıcak ve kuru iklimlerde yetişir. Bu kapsamda, Balkanlardan geçerek Türkiye üzerinden, İran, Afganistan, Pakistan, Hindistan, Myanmar, Vietnam ve Tayland'a oradan da Güney Çin'e, Orta ve Güney Amerika'ya kadar çok geniş bir alanda yetiştirilebilmektedir.

Hindistan, Japonya, Çin, Avustralya, Fransa, İspanya, Macaristan ve ülkemizde haşhaş bitkisinin yasal olarak ekimi yapılmaktadır.

Eroin, afyonun içinde bulunan alkaloitlerden bir tanesidir. Baz morfinin asetik asit ile birlikte ısıtılması ve diğer kimyasal işlemlerden sonra oluşur. Eroin, beyaz, gri, koyu gri, kahverengimsi gri, fildişi, kahverengi renklerde ve toz şeker gibi küçük kristaller halinde veya un gibi toz halinde olabilir. Saf halde iken beyaz olan eroindeki bu renk farklılıkları içerisinde bulunan katkı maddelerinin miktarına göre değişir. Bir doz eroinde (normalde 100 mg.), %10 eroin ve %90 şeker, nişasta, süttozu, kinin, vb. katkı maddeleri bulunur. Eroin, uyuşturucu maddelerin en kuvvetlisi ve dolayısıyla da en tehlikelisidir. Morfinden 2 ila 10 defa daha

---

[57] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/haberler/gumrukte-rekor-uyusturucu-yakalamasi, 29.12.2018, Antalya.

[58] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

kuvvetlidir. Eroin bilinen uyuşturucu maddelerin en fazla ve çabuk alışkanlık meydana getirenidir.[59]

Avrupa uyuşturucu pazarındaki en yaygın opioid eroindir ve 2013 yılı için tahmini perakende değeri 6,8 milyar Euro'dur (6,0 Euro ile 7,8 Euro arasında olması muhtemel). Geçmişte ithal eroin Avrupa'da en yaygın olanı ağırlıklı olarak Afganistan'dan gelen kahverengi eroin (kimyasal baz formunda) olan iki şekilde mevcuttu. Çok daha az yaygın olanı, geçmişte Güneydoğu Asya'dan gelen, ancak şimdi Afganistan'da ya da komşu ülkelerde de üretilebilen beyaz eroindir (tuz formunda).[60]

Afganistan, dünyanın en büyük yasa dışı afyon üreticisi olmaya devam etmektedir ve Avrupa'da bulunan çoğu eroinin burada veya komşu ülkeler İran veya Pakistan'da üretildiği düşünülmektedir. Avrupa'da yasa dışı opioid üretimi, geçmişte bazı doğu ülkelerinde üretilen ev yapımı haşhaş ürünleri ile sınırlı olagelmiştir. Ancak, yakın zamanda Hollanda, İspanya ve Çek Cumhuriyeti'nde morfini eroine dönüştüren çeşitli laboratuvarların ortaya çıkarılması, bir miktar eroinin Avrupa'da imal edildiğini göstermektedir. Bu değişiklik, asetik anhidrit gibi öncüllerin afyon üreten ülkelerdekinden daha düşük fiyatlarla elde edilebildiği Avrupa'da tedarikçilerin eroin üretiminin son aşamalarını gerçekleştirerek maliyetleri düşürmelerine neden olabilir. Uyuşturucunun, tüketilen pazara yakın bir noktada üretilmesi de, kısıtlanma karşısında alınan engellerden biri olabilir.[61]

Afganistan'da üretilmekte olan afyon türevlerinin Avrupa'ya ulaştırılmasında, ülkemizin de üzerinde yer aldığı ve üç ana güzergâhtan birisi olan Balkan Rotası aktif olarak kullanılmaktadır.

Ülkemizde ele geçirilen opiyatların tamamına yakını eroin formatındadır. Bununla birlikte, nadiren afyon sakızı ve morfin formatında yakalamalar da gerçekleştirilmektedir. Gümrük birimlerince yapılan opiyat yakalamaları genellikle

---

[59] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu,* 2008, Ankara.

[60] Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2018), *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2018: Eğilimler ve Gelişmeler*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg, 2018.

[61] Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2018), *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2018: Eğilimler ve Gelişmeler*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg, 2018.

doğu kara sınır kapılarımızdan giriş ve batı kara sınır kapılarımızdan çıkış yönünde gerçekleşmektedir.

Gümrüklerde gerçekleştirilen eroin yakalama miktarlarında; 2013 yılından itibaren bir düşüş trendi gözlemlenmektedir. Gerek ulusal kolluk birimlerimiz, gerekse diğer ülke kolluk birimlerince gerçekleştirilen Opiyat yakalamalarında görülen düşüşün en önemli sebebi; yasadışı haşhaş üretiminin büyük kısmının gerçekleştirildiği Afganistan'da haşhaş üretiminde yaşanan düşüştür. Afganistan'da haşhaş ekim alanlarında 2015'te bir önceki yıla oranla %19'luk, potansiyel afyon üretiminde ise %48'lik (6400 tondan 3300 tona) bir düşüş yaşanmıştır.[62]

Opiyat yakalamalarında gözlemlenen düşüşün bir diğer nedeni de, ulusal mücadeleci birimlerimizin çalışmaları sonucu son yıllarda Balkan Rotasından alternatif rotalara doğru gerçekleşen rota sapmalarıdır.

Son dönemlerde İran'ın güney limanlarına, Pakistan'a ve Kafkas ülkeleri üzerinden Karadeniz'e doğru bir rota sapması yaşanmış, bu sapma Güney ve Kuzey Rotaları üzerinde yer alan ülkeler tarafından gerçekleştirilen eroin yakalamalarında bir artış yaşanmasına sebep olmuştur. 2013 yılında, Güney Rotası üzerindeki Pakistan'dan Hollanda'ya gitmekte olan bir konteynerde 230 kg., 2014 yılı içerisinde İran'dan Rotterdam Limanı'na gitmekte olan konteynerde 746 kg., 2015 yılı içinde Yunanistan'da (Güney Rotası üzerinden deniz yolu ile Yunanistan limanlarına getirilen) bağlantılı iki olayda toplam 2,2 ton eroin yakalaması gerçekleştirilmiştir. Kuzey Rotası üzerinde ise; 2014 yılı içerisinde Gürcistan'da tek olayda 586 kg., Ermenistan'da yine tek olayda 927 kg., 2016 yılında Azerbaycan kolluk birimlerince gerçekleştirilen iki operasyon neticesinde ise yaklaşık 1000 kg. eroin yakalaması gerçekleştirilmiştir.[63]

Opiyat yakalamalarında 2014 yılında başlayan düşüş trendi 2015 yılında devam etmiş, 2015 yılında gümrük birimlerince 995,4 kg. eroin ele geçirilmiştir. Düşüş trendi 2016 yılında keskinleşerek devam etmiş ve 2016 yılında gümrük birimlerince toplam 159,8 kg eroin yakalaması gerçekleştirilmiştir.

---

[62] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[63] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünce 2016 yılında, yüklü gönderilerden ziyade genellikle binek araçlarda küçük miktarlı afyon türevi yakalamaları gerçekleştirilmiş; son dönemlere klasik rotalara alternatif teşkil eden alternatif iç güzergâhların kullanımında bir artış yaşandığı görülmüştür. 2015 ve 2016 yıllarında, yakalama miktarlarında olduğu gibi opiyat yakalama olay sayılarında da önceki yıllara göre ciddi bir düşüş yaşanmış olup; sanık sayıları da olay sayıları ile paralel olarak düşüş göstermiştir. Yasadışı opiyat ticaretinde, önceki dönemlerde de olduğu gibi Türk ve İran uyruklu şahıslar öne çıkmaktadır.

Ülkemizde yürütülen mücadele faaliyetleri ve yüksek yakalama miktarları, Balkan Rotası üzerinde yer alan transit ve hedef ülkelerde gerçekleştirilen yakalama miktarlarını da yakından etkilemektedir. Bu kapsamda, kolluk birimlerimizce yürütülen mücadele faaliyetlerine uluslararası raporlarda da yer verilmekte; Avrupa Birliği ülkelerinde gerçekleştirilen yakalamalardaki düşüşün, Türkiye'deki artışla aynı zamana rastlamakta olduğu ve Türkiye'de 2006'dan bu yana her yıl, tüm AB ülkeleri toplamından daha fazla eroin yakalandığı belirtilmektedir.

2002 ile 2014 arasında Avrupa Birliği'nde ele geçirilen eroin miktarı, 10 ila 5 ton arasında yarı yarıya azalmış olup, son yıllarda dengelenerek 2016 yılında 4,3 ton olarak kaydedilmiştir. Türkiye'de ele geçirilen eroin miktarı 2015 yılında 8,3 ton iken 2016 yılında 5.6 tona gerilemiş olmasına rağmen; Türkiye, diğer tüm Avrupa ülkelerinden daha fazla miktarda eroin ele geçirmeye devam etmektedir.[64]

2017 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü birimlerince gerçekleştirilen yakalamalarda opiyat miktarında keskin bir yükseliş gözlenmiştir. 2017 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünce ele geçirilen eroin miktarında bir önceki yıla kıyasla yaklaşık 22 kat, afyon sakızı yakalamalarında ise 9 kat artış yaşanmıştır. Gümrük muhafaza birimlerince gümrük bölgelerinde 2016 yılında yakalanan eroin miktarı 159 kg iken, 2017 yılında bu rakam 3622 kg'dır. Afyon sakızı ise 2016 yılında 61 kg yakalanmış iken bu rakam 2017 yılında 542 kg'a yükselmiştir.[65]

---

[64] Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2018), *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2018: Eğilimler ve Gelişmeler*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg, 2018.

[65] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

Burada 2017 yılında önemli yakalamalardan biri de Bulgaristan'a açılan Edirne'deki Hamzabeyli Sınır Kapısında gerçekleştirilmiştir. Gümrük Muhafaza Ekiplerince, gümrüklerde tek seferde yapılan en büyük uyuşturucu yakalaması olarak kayda geçen olayda 31 torba içerisinde piyasa değeri 77,6 milyon TL olan 775 kg eroin Hamzabeyli Gümrük kapısında ele geçirilmiştir.

Afyon sakızında ise rekor yakalamalar doğu sınır kapılarımızdan biri olan ve İran'a açılan Gürbulak Gümrük Kapısında gerçekleştirilmektedir. Afyon sakızı belirli kimyasal işlemlerden geçirildikten sonra eroine dönüştürülen baz morfinin ham maddesidir. Son yıllarda yoğun olarak Afganistan'da yasa dışı olarak üretilen haşhaş bitkisinden elde edilerek uluslararası yasa dışı ticarete konu olmaktadır. 10 kilogram afyon sakızından yaklaşık 1 kilogram baz morfin elde edilmektedir.

Afyon sakızında Türkiye'de sınır kapılarında tek seferde yakalanan en yüksek miktar 2009 yılında Gürbulak Sınır kapısında Almanya'ya gitmek üzere İran'dan Türkiye'ye gelen bir TIR'da yaklaşık 347 kilo ele geçirilerek kayda geçmiştir.[66]

2017 yılında Gümrük Muhafaza birimlerince yapılan operasyonlar neticesinde toplam 3,4 ton eroin yakalaması gerçekleştirilmiş olup bu rakam Balkan Rotasında ülkemizin devamında yer alan SELEC (Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi) üyesi 11 Güney Doğu Avrupa ülkesinin kolluk birimleri tarafından gerçekleştirilen toplam eroin yakalama miktarından daha yüksektir.[67]

2017 yılında öne çıkan olaylar arasında, dünya genelinde nadiren ele geçirilen ve Türkiye'de ilk yakalaması 2009 yılında yine Gümrük Muhafaza birimleri tarafından gerçekleştirilen likit eroin yakalamasıdır. Batı Avrupa ülkelerine gitmek üzere Pendik Limanı'na gelen bir TIR'ın yağ katkı tankında 210 litre likit eroin ele geçirilerek söz konusu uyuşturucu kaçakçılığına engel olunmuştur.[68]

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü verilerine göre; eroin imalatının en önemli ara kimyasallarından olan Asetik Anhidrit maddesi Muhafaza birimleri tarafından yasadışı ticaret konu 2017 yılında toplamda 16.8 ton ele geçirilmişken, bu miktar 2018 yılı kasım ayı itibariyle 37,4 tona kadar yükselmiştir.

---

[66] https://www.tgrthaber.com.tr/haber/597638.html, 07.12.2018, Antalya.
[67] SELEC 23, *Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Görev Gücü Toplantısı Yurtdışı Raporu*, Aralık 2017
[68] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

2019 yılına da uyuşturucuyla mücadeleye etkin başlayan Gümrük Muhafaza ekipleri, ilk bir ay içerisinde sadece Edirne Narkotik Kısım Amirlikleri (NARKOKİM) ekiplerince yapılan 6 operasyonda toplam 834 kilogram uyuşturucu ele geçirmiştir. Yakalamalardan en önemlisi de Kapıkule sınır kapısında gerçekleştirilen operasyonda bir Tır aracında taşınan duş teknelerinin içine gizlenmiş 454 kilo 38 gram eroin ele geçirilmesi olmuştur.[69]

3.3. Kokain

Kokain, Güney Amerika'da yetişen koka bitkisinin yapraklarından elde edilen bir alkaloidtir. Kokain ilk kez 1857'de Almanya'da izole edilmiş ve 1880'li yıllarda lokal anestetik özelliklerinden yararlanılmıştır.

Kokain yapımında kullanılan koka bitkisi, Bolivya, Peru, Ekvador ve Kolombiya bloğunda yetişmektedir. Söz konusu bitkinin yaprağından elde edilen kokain, ABD ve Batı Avrupa'da yaygın olarak tüketilmektedir. Avrupa'da kokain iki formda mevcuttur, en yaygını toz kokaindir (tuz formu) ve daha az yaygın olarak bulunabilen, sigara olarak içilebilir (serbest baz) bir uyuşturucu formu olan krek kokaindir.[70] Bununla birlikte, Güney Amerika ülkelerinde, özellikle de Amerika-Avrupa güzergâhında transit ülke konumunda olan Brezilya, Şili ve Arjantin'de kokain kullanımında bir artış gözlemlenmekte; ayrıca bu ülkeler üzerinden gerçekleştirilen sevkiyatlarda da son dönemlerde ciddi bir artış yaşanmaktadır. Kolombiya kokain kartellerinin, dünyadaki kokain piyasasının büyük bir bölümünü kontrol ettiği söylenebilir. Kokain, yolcu uçuşları, havayolu nakliyeleri, posta hizmetleri, özel uçak, yat ve denizcilik konteynerleri dahil çeşitli yollarla taşınmaktadır.

Kokain kullanımı sonucu bireyde yüksek tansiyon, anne karnındaki bebekte gelişim geriliği, AIDS, tetanoz, ateş yükselmesi, kas erimeleri, kafa içi kanamalar, baş ağrısı, nöbetler, şok, ani ölüm, meydana gelebilir. Damar içi, burundan ve sigara

---

[69] https://ticaret.gov.tr/haberler/gumruk-muhafaza-ekipleri-kapikule-sinir-kapisinda-454-kilogram-38-gram-eroin-ele, 02.02.2019, Antalya.

[70] Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2018), *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2018: Eğilimler ve Gelişmeler*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg, 2018.

tütünle sarılıp içilen şekilleri olan kokain şiddet davranışı, aşırı şüphecilik, uyku bozukluklarına da yol açabilir.[71]

Kokain maddesi ülkemize genellikle kullanım amacıyla gelmekte, diğer bir deyişle ülkemiz yasadışı kokain ticaretinde hedef ülke konumunda bulunmaktadır.

Gümrük Birimlerince 2011-2016 yılları arasında gerçekleştirilen 49 kokain yakalamasının tamamı ülkemize giriş yönünde gerçekleştirilmiş olup, ülkeden çıkış yönünde gerçekleştirilen bir yakalama bulunmamaktadır.[72]

Bununla birlikte, son yıllarda kokain üretiminde yaşanan artış ile birlikte Doğu ve Güney Doğu Avrupa ülkelerinde artan kokain talebinin etkisiyle, ülkemizin işlek limanlarının kokain kaçakçılığında transit-aktarma güzergâhı olarak kullanılması riskini doğurmaktadır.

2016 yılında Bolivya, Kolombiya ve Peru'da koka bitkisi ekim alanlarında bir önceki yıla oranla %36'lık bir artış yaşanmış olup, bu durum 2017 yılında dünyada ve bölgemizde gerçekleştirilen kokain yakalamalarında belirgin bir yükselişe sebep olmuştur.

Dünya genelinde görülen artış trendi, ülkemizde gerçekleştirilen yakalamalara da yansımış olup; Gümrük Muhafaza Ekiplerince gerçekleştirilen kokain yakalamaları 2013 yılından başlayarak her yıl bir önceki yıla kıyasla yaklaşık iki kat artış göstermiştir[73]. Gelecek dönemlerde de bu artışın süreceği düşünülmektedir.

Bununla birlikte, okyanus aşırı konteyner taşımacılığının yaygınlaşması, Güney Amerika kaynaklı kokain kaçakçılığının da yeni pazarlara yönelmesini kolaylaştırmıştır. Bu kapsamda Doğu ve Güney Doğu Avrupa ülkeleri ile birlikte ülkemiz de yüklü miktarda kokain kaçakçılığı girişimleriyle karşı karşıya kalmıştır.

Kokain kaçakçılığında dünyada ve ülkemizde en sık karşılaşılan yöntemin havayolu kuryelerinin kullanılması olduğu bilinmekle birlikte, son yıllarda başta Mersin, İstanbul, İskenderun ve İzmit illerinde yer alan limanlarımız olmak üzere

---

[71] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

[72] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[73] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

deniz hudut kapılarımızda yüksek miktarlı kokain yakalamaları gerçekleştirilmiştir. 2009-2014 yılları arasında dünya genelinde gerçekleştirilen kokain yakalamalarının %60'ında deniz yolu kullanılmıştır. 2016 yılında yayınlanan UNODC Raporunda Asya ve Orta Doğu ülkelerinde yakalanan kokain miktarının önceki yıllara göre yüksek oranda artış gösterdiği belirtilmektedir.[74]

2016 yılında; İskenderun Limanında 251,8 kg., Ambarlı Limanında 50,4 kg. ve İzmit Derince Limanında 56 kg. olmak üzere toplam 358,3 kg. kokain yakalaması belirtilen hususları destekler niteliktedir. Ayrıca belirtilen yakalamaların tümünde rip-off(Kap-kaç) tekniğinin kullanıldığı görülmüştür.

Deniz hudut kapılarımız, dünya genelinde gözlemlenen trende paralel olarak, kokain kaçakçılığında giderek daha riskli bir konuma gelmektedir. Bunun yanı sıra; 2012 ve 2016 yılları arasında, Mersin ve İskenderun Limanlarında, Emniyet Genel Müdürlüğü birimleriyle müştereken gerçekleştirilen toplam 4 operasyon neticesinde 403 kg. kokain maddesi ele geçirilmiştir.

Gümrük birimlerince 2011´de 82 kg, 2012´de 172 kg, 2013´te 49 kg civarında kokain maddesi ele geçirilmiş ve bir önceki yıla göre %72'lik bir düşüş yaşanmış, 2014 yılında ise 133 kg ile bir önceki yıla göre %174'lük bir artış gözlemlenmiştir. Kokain kaçakçılığı 2015 yılında %53 artış ile 203,7 kg yakalama yapılmış, 2016 yılında ise 417,5 kg kokain yakalaması ile bir önceki yıla oranla yüzde 100'den daha fazla bir artış gerçekleştirilmiştir. 2012 ve 2016 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü birimleriyle müştereken Mersin ve İskenderun Limanlarında gerçekleştirilen 4 operasyon sonucunda toplam 403 kg kokain maddesi ele geçirilmişken, 2016 yılında Gümrük Muhafaza birimlerince gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde deniz limanlarımızda 3 olayda 358,3 kg Kokain ele geçirilmiştir.[75]

2017 yılında en önemli yakalamalardan biri de Mersin Limanında gerçekleştirilmiştir. Mersin Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü personelince yapılan operasyonda bir konteynerda 123 kg. kokain ele geçirilmiştir.

---

[74] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[75] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) Raporlarında; Yunanistan, Doğu Adriyatik kıyıları ve Baltık Devletleri'nin kokain kaçakçıları için yeni uğrak limanlar haline geldiği belirtilmektedir. Doğu Avrupa pazarında görülen talep artışının yanında bölge ülkelerinde gerçekleştirilen yakalamalar Avrupa'ya girişte kullanılan kaçakçılık rotalarında bir çeşitlenme olduğunu gösteren işaretlerdir. Ekvator'dan gelen ve nihai varış noktası Arnavutluk olan muz yüklü konteyner içerisinde 2014 Haziran ayında Karadağ´da ele geçirilen 250 kg. kokain ve Romanya'da 2016 yılında ele geçirilen 2,3 ton kokain örneğinde olduğu gibi son dönemlerde ele geçirilen yüksek miktarlı kokain yakalamaları da bu hususu destekler niteliktedir.[76]

Kocaeli Limanında 2018 yılındaki bir operasyonda ele geçirilen 890 kilo kokain yakalaması bu uyuşturucu türünde gümrüklerde tek seferde ele geçirilen en yüksek miktar olarak dikkat çekmektedir.

2018 yılı Aralık ayında Edirne Hamzabeyli Sınır Kapısında Gümrük Muhafaza ekiplerinin risk analizi kapsamında x-ray cihazına sevk ettikleri bir araçta yoğunluk tespit edilmesi üzerine gizlenmiş halde 44 kilo 468 gram Kokain ele geçirilmiştir. Bu miktar Trakya bölgesindeki gümrük idarelerinde bir seferde yakalan en yüksek miktar olarak kayıtlara geçmiş ve ele geçirilen kokainin piyasa değerinin 13 milyon 350 Bin Türk Lirası olduğu tespit edilmiştir.[77]

3.4. Sentetik Uyuşturucular

Sentetik uyuşturucular doğal uyuşturucuların karşılığı olarak, çeşitli kimyasal yollarla üretilmiş olan suni uyuşturuculardır. Sentetik uyuşturucular insanların sinir sisteminde yapmış oldukları etkilere göre; depresantlar, stimulantlar, halüsinojenler gibi sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Bazı önemli sentetiklerden amfetaminin Hollanda, Belçika, Polonya ve İngiltere'de; ecstasy'nin Hollanda ve Belçika'da; metamfetaminin ABD, Filipinler, Tayland ve Çin'de görüldüğü bilinmektedir.[78]

---

[76] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[77] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/haberler/kokain-zulalari-gumruk-muhafazaya-takildi, 09.12.2018, Antalya.

[78] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

Sentetik uyuşturucu madde üretiminin büyük bölümünün Avrupa ülkelerinde ve özellikle de Hollanda'da yapıldığı bilinmektedir. Bu nedenle, genel olarak üretim merkezi Avrupa olarak kabul edilen sentetik uyuşturucuların diğer ülkelere bu merkezden dağılımı söz konusu olmaktadır.

3.4.1. Amfetamin Cinsi Uyarıcılar

Amfetaminler İngiltere, Avustralya ve Batı Avrupa'nın bazı ülkelerinde esrardan sonra en yaygın olarak kullanılan yasal olmayan maddelerdir.

Amfetamin Tipi Uyarıcılar, sinir sistemini harekete geçirici özellikte laboratuvar ortamında üretimi yapılan suni uyuşturuculardır. Sentetik uyuşturucuların üretiminin kimyasal yöntemler ile yapılması ve herhangi bir doğal bileşene veya bitkiye bağlı olmaması üretiminin doğal uyuşturucuların aksine herhangi bir coğrafi kısıtlamaya tabi olmamasına olanak vermektedir. Bu itibarla, Amfetamin Tipi Uyarıcılar, gerekli kimyasalların uygun ekipman ve teknik bilginin bir araya getirilmesi suretiyle dünyanın her bölgesinde üretilebilmektedir.[79]

3.4.1.1. Ecstasy

MDMA (metilen dioksi metamfetamin) adı verilen bir amfetamin türevidir. Etkileri hem amfetaminlere, hem de halüsinojik maddelere benzemektedir.

Gümrük Birimlerince doğrudan amfetamin formatında ele geçirilen madde miktarları oldukça düşük miktarlarda kalmaktadır. Bununla birlikte, ülkemiz kolluk birimlerince gerçekleştirilen ecstasy yakalama miktarı, amfetamin tipi uyarıcıların üretimlerinin gerçekleştirildiği Batı Avrupa ülkelerinden başlayarak ülkemize uzanan rota üzerinde yer alan ülkelerde gerçekleştirilen ecstasy yakalama miktarından daha yüksek olmaktadır. 2014 yılında Avrupa Birliği ülkeleri ve Norveç'te toplam 6.155.434 tablet ecstacy ele geçirilirken, sadece Türkiye'de bu sayının %58'ine denk gelen 3.600.831 adet ecstacy ele geçirilmiştir.[80]

Batı Avrupa ülkelerinden ülkemize getirilen Ecstasy kaçakçılığında ülkemiz hedef ülke konumunda bulunmaktadır. Piyasada tablet, kapsül, toz ve sıvı formları mevcuttur. Son yıllarda ülkemizde renkli (yeşil, pembe, kırmızı, mavi) ecstasy

[79] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.
[80] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

yakalamalarında bir artış bulunmaktadır. Farklı renk ve şekillere sahip ecstasy yakalamalarının, gönderici sayısındaki artış veya çeşitlenmeye işaret ettiği değerlendirilmektedir.

Genç nüfus arasındaki kullanım yaygınlığının önlenmesi amacıyla ectasy maddesi ulusal düzeyde dikkatle takip edilmektedir. 2015 yılında 14 olayda toplam 1.198.141 adet ecstasy ele geçirilmiş olup, geçen yıllara oranla bir artış yaşanmıştır. 2016 yılında ise bir miktar düşüşle 1.048.204 adet ecstasy yakalaması gerçekleştirilmiştir.[81]

Ecstasy kaçakçılığı olaylarında yer alan şahısların da çoğunluğunun Türk ve Bulgar uyruklu şahıslar oldukları gözlemlenmektedir. Kapıkule ve İpsala başta olmak üzere batı kara sınır kapılarımız ile İstanbul ve İzmir illerindeki bulunan havalimanlarımız, ecstasy kaçakçılığındaki en riskli sınır kapılarımız konumundadır.

Büyük miktarlı yakalamaların tamamına yakını batı kara sınır kapılarımız ile İstanbul'da bulunan havalimanlarımızda gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte son dönemlerde deniz limanlarımızda yüksek miktarlı ecstasy yakalamaları da gerçekleştirilmiş olup 2016 yılında da İtalya'dan Mersin Limanına gelen bir konteyner içerisinde 300.059 adet ecstasy ele geçirilmiştir. Kaynak ülke olarak belirtilen Batı Avrupa ülkelerinde, ecstasy yapımında kullanılabilen ara kimyasal yakalamalarında da artış bulunmaktadır. Bu itibarla, Türkiye'nin hedef ülke olarak etkilendiği ecstasy yakalamalarındaki genel artışın önümüzdeki dönemlerde de artacağı değerlendirilmektedir.[82]

2017 yılı, yaklaşık 5 milyon adet ile bugüne kadarki en yüksek ecstasy yakalamasının yapıldığı yıl olmuştur. Ecstasy yakalamalarındaki artışın temel nedeninin, ülkemizdeki kullanıma yönelik talebin yanında, Batı Avrupa ülkelerindeki yasadışı üretim faaliyetlerinin de artması olduğu değerlendirilmektedir. Keza, Batı Avrupa ülkelerinde, maddenin üretimine yönelik prekürsör yakalamalarında artışlar tespit edilmektedir.

Gümrük Muhafaza Ekiplerince, 2017 yılı içerisinde Hollanda'dan Irak'a gitmek üzere gemi ile Mersin Limanı'na gelen TIR'ın dorsesinde gümrük kapılarında

---

[81] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[82] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

tek seferde ele geçirilen en yüksek miktar olan 1.190.000 adet ecstasy yakalaması gerçekleştirilmiştir.[83]

3.4.1.2. Captagon

Ülkemiz yakın zamana kadar Doğu Avrupa ülkelerinde üretilerek, çoğunlukla Arap yarımadasında yer alan ülkelere gönderilmeye çalışılan yasadışı captagon ticaretinde transit ülke konumunda yer almakta idi. Ancak son yıllarda üretim bölgelerindeki yaşanan değişiklikler sonucu maddenin yasadışı ticaretinde büyük artış yaşanmış, aynı zamanda kaçakçılık rotalarında önemli kaymalar meydana gelmiştir.

Son dönemlerde Ülkemizin güneyinde yer alan bölgelerdeki istikrarsızlık sonucu; Lübnan ve Suriye gibi ülkelerde ciddi boyutlarda captagon üretimi gerçekleştirilmeye başlanmış, buralarda üretilen captagon maddesinin ise genellikle Türkiye üzerinden deniz yolu ile Arap Yarımadası'na ulaştırılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir.

Yasadışı captagon ticaretinde yaşanan son gelişmeler ışığında, güneyde yer alan limanlarımız ve kara sınırlarımızın hem giriş hem de çıkış yönünde riskli konumları artmıştır. 2015 yılına kadar sınır kapılarımızda çok az miktarda captagon maddesi ele, bölge ülkelerinde gerçekleştirilen yüksek miktarlı üretimin etkisiyle bu tarihten sonra yakalama rakamları keskin bir yükseliş göstermiştir.

2015 yılında Emniyet birimleriyle müştereken yürütülen bir operasyon neticesinde Arap Yarımadasına gönderilmeye çalışılan 1.685.000 adet captagon maddesine el konulmuştur. 2016 yılında ise gümrük muhafaza birimlerince Mersin ve İskenderun illerinde bulunan limanlarımızda toplam 3.2 milyon adet captagon yakalaması gerçekleştirilmiştir.[84]

2017 yılındaki bir operasyonda İskenderun Limakport Limanı Gümrük Sahası'na gelen TIR'ın Araç ve Konteyner Tarama Sistemi marifetiyle taranması sonucunda şüpheli yoğunluk tespit edilen bölgede İskenderun Gümrük Muhafaza

---

[83] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

[84] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

Kaçakçılık ve İstihbarat Müdürlüğü personelince yapılan aramada 23,7 milyon TL değerinde 1 milyon 188 bin adet captagon ele geçirilmiştir.[85]

2017 yılı içinde gümrük muhafaza birimlerince 5 milyon adetten fazla captagon yakalaması gerçekleştirilmiştir. Yürütülen tahkikatlarda yüksek oranda Suriye uyruklu şahısların olaylarla bağlantılı oldukları görülmüştür.[86]

3.4.1.3. Metamfetamin

Ülkemiz, metamfetamin kaçakçılığında transit ülke konumunda bulunmakta olup; metamfetamin maddesi ülkemize çoğunlukla İran üzerinden doğu sınırlarımızdan giriş yapmakta; doğrudan Türkiye üzerinden veya Avrupa aktarmalı olarak havayolu ile Uzak Asya'ya ulaştırılmaya çalışılmaktadır.

Gümrük birimlerince metamfetamin maddesi ilk kez 2010 yılında ele geçirilmiş izleyen süreçte önemli miktarlarda metamfetamin yakalaması gerçekleştirilmiş, 2012 yılı ikinci yarısından itibaren ise keskin bir düşüş sağlanmıştır. Metamfetamin yakalamalarındaki keskin düşüşün temel nedeni; maddenin ülkemizde görülmeye başlanılmasından itibaren, özellikle Gümrük birimlerince doğu sınır kapılarında alınan ilave tedbirler sonucu maddenin kaçakçılığında alternatif güzergâh ve yöntemler kullanılmaya başlanması olarak değerlendirilmektedir.

Dünya genelindeki metamfetamin yakalamalarında ise son yıllarda bir yükseliş trendi bulunmaktadır. Küresel metamfetamin yakalamalarının yaklaşık %65´i Kuzey Amerika´da, %35´i ise Doğu ve Güneydoğu Asya´da gerçekleştirilmiştir.

Gümrüklerimizde gerçekleştirilen yakalamalarda, metamfetamin kaçakçılığında özellikle Gürbulak Sınır Kapısının giriş yönünde kullanıldığı ve şahısların maddeyi genellikle vücutlarına sararak veya beraberlerindeki eşyalarının içerisine gizleyerek yurda sokmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte az sayıda da olsa batı kara sınır kapılarımızdan çıkış yönünde metamfetamin yakalaması gerçekleştirilmiştir.

---

[85] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

[86] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

Gümrük Birimlerince 2011 yılında 148 kg, 2012 yılında 31 kg, 2013 yılında 7 kg, 2014 yılında 20 kg, 2015 yılında 53 kg, 2016 yılında ise 11,3 kg metamfetamin maddesi ele geçirilmiştir. Metamfetamin kaçakçılığına karışan şahısların genellikle İran ve Suriye uyruklu oldukları gözlemlenmektedir.[87]

3.4.2. Sentetik Kannabinoidler

Yeni Nesil Psiko-aktif maddeler arasında yer alan sentetik kannabinoidler, ülkemizde ilk defa 2010 yılı sonlarında görülmeye başlanmıştır. Laboratuvar ortamında gerçekleştirilen kimyasal formül değişiklikleri ile her geçen gün onlarca yeni çeşidi piyasaya sürülen sentetik kannabinoidlerin yasadışı ticaretinde ülkemiz hedef ülke konumundadır. Sentetik Kannabinoidler genellikle posta ve hızlı kargo yöntemi kullanılarak doğrudan Çin Halk Cumhuriyetinden veya Avrupa ülkeleri üzerinden aktarmalı olarak ülkemize gönderilmeye çalışılmaktadır. Söz konusu maddelerin dünya genelinde ve ülkemizde genç nüfus arasında hızla yaygınlaşmasının ardından, ivedilikle maddenin kaçakçılığının önlenmesine yönelik ilave tedbir alınmıştır.

Bu kapsamda; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın da katılımlarıyla gerçekleştirilen EWS(Erken Uyarı Sistemi) toplantıları neticesinde; 06.02 2015 tarihli ve 29259 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 26.01.2015 tarihli ve 2015/7238 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Jenerik Sınıflandırma yoluna gidilerek başta sentetik kannabinoidler olmak üzere pek çok yeni nesil psiko-aktif madde sınıfsal olarak (toplu ve türevi ile birlikte) tasnif edilerek 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun 19. Maddesi hükümlerine dâhil edilmiştir. Ayrıca, sentetik kannabioid kaçakçılığının önlenmesi amacıyla Bakanlığımız Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünce "Sentetik Kannabinoid Türü Uyuşturucularla Mücadele Eylem Planı" hazırlanarak yürürlüğe konulmuş, eylem planı çerçevesinde gerçekleştirilen operasyonel faaliyetler ve alınan ilave tedbirler sayesinde posta ve hızlı kargo yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen sentetik kannabinoid kaçakçılığında ciddi düşüş sağlanmıştır.[88]

---

[87] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[88] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

Ayrıca, başta sentetik kannabinoidler olmak üzere yeni nesil psiko-aktif maddelerin tespit ve teşhisine yönelik olarak, ileri teknoloji gelişmiş narkotik madde tespit cihazları temin edilerek ilgili gümrük birimlerinin kullanımına sunulmuştur. Bunların yanı sıra, aday muhafaza/muayene memurlarının temel eğitim programlarına sentetik kannabinoidlerin tespit ve teşhisleri ile kaçakçılık risk profillerine ilişkin dersler eklenerek söz konusu maddeler hakkında farkındalık düzeyi artırılmıştır.

2013 yılında birimlerimizce ele geçirilen sentetik kannabinoid miktarı 116 kg. iken, 2014 yılında yaklaşık %75'lik bir artışla 202 kg. sentetik kannabinoid yakalaması gerçekleştirilmiştir. 2015 yılında ise yürütülen başarılı mücadele faaliyetleri sonucunda yaratılan caydırıcılık faktörün etkisiyle büyük bir düşüş sağlanarak 49,9 kg. sentetik kannabinoid ele geçirilmiştir. 2016 yılında ise yeniden bir artış 13 olayda 108,6 kg. sentetik esrar yakalaması gerçekleştirilmiş olup; bunun büyük bir kısmı havayolu ile ülkemize gelen yolcu beraberi eşyalar içerisinde ele geçirilmiştir. [89]

2017 yılında gümrük muhafaza ekiplerince 15 olayda toplam 33 kg sentetik kannabinoid yakalaması gerçekleştirilmiştir.[90]

3.5. Diğer Uyuşturucu Ve Psikotrop Maddeler

3.5.1. Gbl (Gamma Butirolaktan)

GBL maddesinin uluslar arası yakalamalarında ve raporlamalarında artış tespit edilmesi üzerine; söz konusu madde Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünce takip altına alınmış ve ülkemizde de kullanımının yaygınlaşabileceği endişesiyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığının girişimleriyle Erken Uyarı Sistemi (EWS) Toplantıları gündemine dahil edilerek burada gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde madde, 04.07.2016 tarihli ve 2016/9019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanununda sayılan yasaklı maddeler arasına alınmıştır.

---

[89] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[90] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

Avrupa ülkeleri ile ABD ve Avusturalya'da 90'lı yıllar boyunca genç nüfus arasında kullanıldığı bilinmekle birlikte ülkemizde 2016 yılında yasaklı kapsama alınmış ve yakalaması ilk kez Gümrük Muhafaza birimlerince gerçekleştirilmiştir. GBL "Gamma-Bütirolaktan" maddesi, ülkemize genellikle posta/kargo yoluyla Çin, Hong Kong ve Litvanya'dan getirilmeye çalışılmaktadır. Madde, piyasada likit ecstasy olarak anılmaktadır. Gümrük Muhafaza Ekiplerince yapılan çalışmalar neticesinde ülkemizde 2016 yılında 5 ayrı olayda toplam 17,8 kg GBL ele geçirilmişken, 2017 yılında 17 olayda 36,7 kg GBL yakalaması gerçekleştirilmiştir.[91]

Kullanım kolaylığı ile birlikte tespitinde yaşanan güçlükler göz önüne alındığında, genç nüfus arasında yaygınlaşmasından endişe duyulan GBL maddesi hakkında tüm ulusal mücadeleci birimler bilgilendirilmiş, gümrük birimlerince ilave tedbirler alınmıştır.

3.5.2. Khat

Etken maddesi "cathinon" olup; kullanımı halinde kişide esrar benzeri etki yaratmaktadır. Kuzey Afrika ülkelerinde kullanımı tarihsel olarak oldukça yaygındır. Khat maddesi ülkemizde ilk defa 2010 yılında, gümrük muhafaza personeli tarafından İstanbul Atatürk Havalimanı'nda ele geçirilmiştir. Khat maddesi, genellikle İstanbul'da bulunan havalimanlarında, Avrupa ülkelerinden gelen Kuzey Afrika ülkeleri uyruklu yolcuların beraberindeki eşyalarda ele geçirilmektedir.[92]

3.5.3. Flakka (Alpha-Pvp Hydrochloride)

Kimyasal ismi "Alpha-PVP hydrochloride" olan madde; Türkiye'de il kez 17/02/2012 tarihli ve 2012/2861 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yasaklı maddeler listesine alınmıştır. Ülkemizde flakka ya da zombi hapı olarak adlandırılan maddenin Batı Avrupa'da banyo tuzu olarak anıldığı tespit edilmiştir. Madde, kullanıcıda çok kısa sürede etkisini göstermekte, halüsinasyona sebep olmakta ve saldırganlık

[91] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.
[92] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

dürtülerini tetiklemektedir. Ülkemizde ilk kez, 12 Ekim 2017 tarihinde bir posta gönderisi içerisinde Gümrük Muhafaza Ekiplerince 128 gr olarak ele geçirilmiştir.[93]

3.5.4. Efedrin- Psodoefedrin

Efedrin/Psöudoefedrin maddeleri çok sayıda yasal ilacın içeriğinde bulunmakla birlikte, amfetamin türü uyarıcıların üretiminde de kullanılabilmektedir. Efedrin/Psöudoefedrin maddeleri, ülkemizde kontrole tabi maddeler arasında yer almaktadır.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünce, yasadışı ticarete konu edildiği tespit edilen psödoefedrin içeren ilaçlarla ilgili adli takibat başlatılmış ve ülkemizde yasal ilaçların yasa dışına kayması hususunda ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde farkındalık yaratılmıştır. Son olarak Sağlık Bakanlığınca alınan karar doğrultusunda 2016 yılında birçok etken madde içerikli ilacın da "Kontrole Tabi" hale gelmesi sağlanmıştır.[94]

Bunun yanında uluslararası alanlarda gerçekleştirilen ara kimyasalların denetimine yönelik operasyonel faaliyetlerde de maddenin denetimine yönelik faaliyetler sürdürülmektedir.

3.5.5. Methadone

Opiyat bağımlılığı ile mücadelede yerine koyma tedavisinde kullanılan "Methadone" isimli ilaç, suistimale konu edilmesi sebebiyle 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamında yer almaktadır.

Maddenin son yıllarda şurup ve hap formunda İran üzerinden Türkiye'ye getirildiği, özellikle İstanbul ve Van illerinde sokak satıcıları aracılığıyla yasadışı ticaretinin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bunun üzerine, gümrük birimlerince alınan ilave tedbirler neticesinde sınır kapılarımızdaki ilk methadone yakalaması, 2014 yılı sonunda Gürbulak Sınır Kapısında gerçekleştirilmiş ve hap formunda 1.900 adet Methadone maddesine el konulmuştur.[95]

---

[93] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.
[94] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.
[95] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

Eroin bağımlılığı ile mücadelede, yerine koyma tedavisi amacıyla kullanılan methadon isimli etken maddenin, son yıllarda şurup ve hap formunda ülkemizin doğusundan yasadışı yollarla yurda getirildiği tespit edilmiştir.

2017 yılı içerisinde ise toplam 7 olayda Gürbulak ve Esendere Gümrük Kapıları'nda muhafaza birimlerince hap formunda 3.586 adet methadon maddesi ele geçirilmiştir.[96]

3.5.6. Psicobiline

Psicobiline/psicoline/Psilocybine olarak etken madde, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun kapsamında yer almakta olup; halk arasında sihirli mantar olarak adlandırılan bitkilerin içeriğinde bulunmaktadır.

Ülkemize genellikle Batı Avrupa ülkeleri kaynaklı posta ve kargo gönderileri içerisinde gönderilmekte olup, ülkemiz psicobiline kaçakçılığında hedef ülke konumundadır. Yakalamaların büyük oranı Ankara Posta İdaresinde gerçekleştirilmiş olup; gümrük birimlerince 2015 yılında 6 olayda toplam 4,6 kg., 2016 yılında ise 15 olayda toplam 2,4 kg. psicobiline maddesi ele geçirilmiştir.[97] 2017 yılında ise 4 olayda toplam 360 gram psicobiline maddesi ele geçirilmiştir.

3.5.7. Lsd (Lysergic Acid Diethylamide)

LSD maddesi ilk olarak çavdar küfünün içinde bulunan bir asitten imal edilmiştir. Genellikle ağız yoluyla alınmakla birlikte deri altına da zerk edilebilir.

Saf halde bulunan LSD, kokusuzdur, tatsızdır ve beyaz kristal toz halindedir. Aynı zamanda kolayca suda çözülebilen kimyasal bir yapıya sahiptir. Bu uyuşturucu madde içinde eridiği sıvının tadını değiştirmez. LSD çok değerli bir maddedir. Çok az miktardaki ham LSD maddesinden binlerce doz LSD maddesi elde edilebilmektedir. Bu nedenle bu maddenin yasadışı olarak dağıtımını engellemek imkânsızlaşmaktadır.[98]

Kaçakçılığında çok değişik nakil ve saklama yolları kullanıldığı bilinmektedir. Sıkça karşılaşılan örnekler arasında; kâğıt bloklara, pullara ve

---

[96] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.
[97] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.
[98] VURAL, Nevin, *Toksikoloji*, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 73, 2005, Ankara.

şekerlemelere emdirilerek saklanması bulunmaktadır. Sınır kapılarımızda uzun yıllardır LSD yakalaması bulunmamakla birlikte, son dönemde nadir yakalama örnekleri ile karşılaşılmaktadır. Bununla birlikte, ilerleyen süreçte özellikle posta ve kargo gönderilerinde gerçekleştirilen yakalamalarda artış yaşanabileceği değerlendirilmektedir.[99]

4. BÖLÜM: UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ ÇABALARI

Madde kullanımı ve bağımlılığı sadece günümüzün bir problemi olmaktan çok tarihsel bir sorun olarak karşımızı çıkmakta, ancak her dönemde alınan önlemler ve sorunun boyutları farklılık içermektedir. Örneğin 19. yy. sonlarında ve 20. yy. başlarında tıbbi kullanımı yaygınlaşan, ancak bağımlılık oluşturduğu ve bu nedenle bir tedavi unsuru olmaktan daha çok başlı başına hastalık sebebi olarak tanımlanmaya başlayan bu maddelerle ilgili uluslararası birtakım önlemlerin alınması gereği ortaya çıkmıştır.

Uyuşturucu madde kullanımı ve kaçakçılığı ölüm ve suç oranlarını arttırarak doğrudan küresel bir tehdit oluşturmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığının, hukuk düzenine ağır yükler getirmesi, ekonomik düzen ve güvenliği bozması, terör ve dış müdahaleye zemin hazırlaması da sebep olduğu dolaylı küresel tehdit açısından uluslar üstü bir mücadeleyi gerekli kılmaktadır. Bu mücadele de belli uluslararası mücadeleci kuruluşların öncülüğünde gerçekleştirilmeye ve politikalar oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Uyuşturucu kaçakçılığı geldiği nokta itibari ile terör, ekonomik, güvenlik ve toplumsal alanlarda sorunların artmasına yol açmaktadır. Uluslararası sözleşme, hukuki düzenleme, iş birliği ve mücadele yöntemleri ile konunun çözülme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Düzenlemeler, mücadelenin yasal sınırlar içinde yapılmasını, yasal olmayan boyutlara taşmasını önleme amacı da taşımaktadır.[100]

---

[99] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

[100] Nevzat, Uysal, *Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi*, Yüksek Lisans tezi, 2015, Ankara.

4.1. Uluslararası Sözleşmelerde Uyuşturucu Kaçakçılığının Yeri

Devletler; siyasal ve sosyal haklar, özgürlükler, yasama, yürütme ve yargı erkleri, kamusal düzen ve otoritelerini tesis için kendi anayasalarını ve buna bağlı diğer mevzuatlarını düzenlemektedirler. Ancak konu, bir devletin diğer devletlerle ilişki kurmasına gelince, kendi mevzuatları buna elvermemektedir. Diğer bir deyişle, başka devletlerle ilişkilerini düzenleme ve çatışmaları önleme maksadıyla uluslararası düzenlemeler gerekmektedir. Bu düzenlemeler, uluslararası hukukun asli kaynakları olan sözleşme ve uluslararası teamüller ile hukukun genel prensipleri çerçevesinde yapılmaktadır. Bu bağlamda, küresel çapta yapılması gereken uyuşturucu madde kaçakçılığına karşı işbirliği ve mücadele çok taraflı uluslararası sözleşmeler ile sağlanmaktadır. Bu sözleşmeler, uluslararası hukukun asli kaynakları arasında olduğundan, taraf ülkeler birbirlerine ve Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na karşı yükümlülük altına girmiştir. Bu sorumluluk, aynı zamanda devletlerin uyuşturucu ile mücadele konusunda anayasa dâhil kendi iç hukuk düzenlemelerini bu sözleşmelere göre yapmaları zorunluluğu getirmiştir. Nitekim 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90'ncı maddesi; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır." hükmü ile uluslararası sözleşmelerin bağlayıcılığına vurgu yapmıştır.[101]

1912 yılından bugüne kadar uyuşturucu madde ile uluslararası mücadele konusunda 7 sözleşme, 3 antlaşma ve 3 protokol imzalanmıştır. Günümüzde, 3 sözleşme ve 1 protokol ile geçerliliğini sürdürmektedir. 1961 Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi ile 4 sözleşme, 3 antlaşma ve 2 protokol yürürlükten kaldırılmıştır.[102]

---

[101] Nevzat, Uysal, *Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi*, Yüksek Lisans tezi, 2015, Ankara.

[102] Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Mad. Hakkında 1961 Tek Sözleşmesi, New York, 1961. http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflisoz, 05.01 2019, Antalya.

4.1.1. 1909 Şanghay Afyon Konferansı

Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin uluslararası bir problem haline gelmesiyle ilk olarak 1909 yılında Şanghay Afyon Sözleşmesi imzalanmıştır. Milletler arası Afyon Komisyonu 01.02.1909 tarihinde Şanghay'da kurulmuştur. Afyon'un kullanılmasını ortadan kaldırmak, afyon ithalini yasaklayan ülkelere ihracat yapmamak, morfinin imal, satış ve stoklarını kontrol etmek için 12 ülkenin katılımıyla ortak kararlar alınması amacıyla toplanılmıştır.[103]

Çin bu konferansta ev sahipliğini üstlenmiştir. Konferansa katılan ülkeler arasında Tayland, Çin, Rusya, Almanya, Portekiz, İngiltere, İran, Fransa, Avusturya-Macaristan, Japonya, Hollanda katılmıştır.[104]

Bu konferansın özelliği; tavsiye kararı niteliğinde olmakla birlikte bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ve kaçakçılıkla mücadelede ilk adım bu konferansla atılmış ve diğer görüşmeler için dayanak arzetmiştir.

4.1.2. 1912 Lahey Afyon Sözleşmesi

23 Ocak 1912 yılında Lahey'de imzalanan sözleşme uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle ilgili olarak ilk defa uluslararası sözleşme olma niteliğindedir. 1909 tarihinde Şanghay konferansında alınan kararların bağlayıcı olmaması sebebiyle çok geniş alanlara yayılması da mümkün olmamıştır.

Türkiye'de bu sözleşmeyi 1933 yılında kabul etmiştir. Uyuşturucu ve uyarıcı maddeler sınıflandırılmış ve tanımlanmış, bu maddelerin tıp ve bilimsel amaç dışında kullanımının yasaklanmasını, gerekli tedbirlerin alınmasını, bu maddeler üretilip imal edilecekse bile belirli bir izne tabi olması gerektiği kararı alınmıştır. [105]

4.1.3. Cenevre Sözleşmeleri (1925-1931-1936)

Birleşmiş Milletler tarafından alınan tüm tedbirlere rağmen uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı konusunda mücadelede yetersiz kalınmış ve bu sebeple bir komisyon kurulmasına karar verilmiştir. Bu komisyon sonucunda 1925 yılında 37

---

[103] Sahir, Erman, *Uyuşturucu Maddelere İlişkin Ceza Hükümleri, İÜFHM Atatürk'e Armağan*, Sayı: 1-4, s1061, 1982, İstanbul.
[104] http://www.unodc.org, 16.01.2019, Antalya
[105] http://www.uhdigm.adalet.gov.tr, 16.01.2019, Antalya

ülkenin katılımı ile gerçekleşen Cenevre Konferansında bir sözleşme imzalamışlardır. Bu sözleşmede Lahey'de verilen kararlar yine verilmiş ve genişletilmeye çalışılmıştır.

Aynı tarihli Sözleşmede Koka bitkisi ve Hint kenevirinin de uyuşturucu ve uyarıcı madde olduğu belirtilmiştir. Konferans sonucunda bir komite kurulması kararı alınmış ve bu komiteye gerekli görev ve sorumluluklar verilmiştir.

1931 yılında ise önce yapılan sözleşmelere ek yeni bir sözleşme imzalanmış uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin tanımları yapılmış, uyuşturucu madde olmasa bile zararlı ilaçlar da uyuşturucu madde olarak kabul edilmiştir. Sözleşmeye katılan ülkeler her yıl maddelerle alakalı bilgileri Birleşmiş Milletlere bildirmekle yükümlü hale getirilmiştir.

Yapılan tüm önleme çalışmaları ve sözleşmelere rağmen mücadelede yetersiz kalınması nedeniyle Birleşmiş Milletler tarafından, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin durumunu gözetmek amacıyla 1936 yılında Zararlı İlaçların Gayri Meşru Ticaretinin Meni hakkında sözleşme imzalanmıştır. Bu sözleşmeyle ilgilisi kişiler hakkında cezai işlemlerin olacağı belirtilmiştir.

4.1.4. 1948 Paris Protokolü

Birleşmiş Milletler öncülüğünde Sentetik uyuşturucu maddelerin denetimi ile ilgili protokol 1948 yılında imzalanmış, 1949 yılında yürürlüğe alınmıştır. Bu protokolle daha önceki sözleşmelerde yer almayan sentetik ilaçların uyuşturucu madde olduğu kabul edilmiş, denetim ve kontrolünün gerçekleşmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

4.1.5. 1953 New York Afyon Protokolü

Birleşmiş Milletler tarafından öncülük edilen ve Türkiye'nin taraf olduğu protokolde afyon ve türevlerinin belirli bir kontrole tabii tutulması, ekilmesi ve ihraç edilmesinin de kontrol altında olması gerektiği belirtilmiştir. Protokole göre; haşhaş ekimi yapabilecek ülkeler; Türkiye, Hindistan, Yunanistan, İran, Bulgaristan, Yugoslavya ve Sovyet Rusya'dır. Diğer ülkeler ise kendi ihtiyaçları kadar afyon ekimi yapabileceklerdir.

4.1.6. 1961 Tek Sözleşmesi (Uyuşturucu Maddelere Dair)

Uyuşturucu maddelerin üretim ve kaçakçılığının önlenmesi amacıyla uluslararası düzeyde imzalanan en önemli sözleşmelerin ilki konumundadır.

Birleşmiş Milletler tarafından uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle mücadele konusunda süreklilik arz eden bir sözleşme yapmak için 1961 Tek Sözleşmesi imzalanmıştır. Daha önceki sözleşmelerdeki hükümler de esas alınmıştır. Türkiye bu sözleşmeye, 27.12.1966 tarih ve 812 sayılı kanunla katılma kararı almış, Bakanlar Kurulu kararıyla 14.02.1967 tarihinde onaylanmış ve sözleşme 12.05.1967'de Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır.

Geçerliliğini koruyan bu sözleşme ile uyuşturucu ve uyarıcı madde yapımında kullanılan maddelere ayrı kontrol önlemleri uygulanacaktır. Bunlar; doğal ve sentetik maddeler ve uyuşturucu içeren ilaçların kimyasal formülleridir.

1961 tarihli Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi ile; uyuşturucu maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlar dışında kullanılmasının yasaklanması, yasa dışı haşhaş ve uyuşturucu madde yapımında kullanılan diğer bitkilerin ekiminin kontrol altına alınması, uyuşturucu maddelerin imal, ithal, ihraç ve dağıtımının ruhsata bağlanması ve denetim yapılması gibi konularda düzenlemeler getirilerek Uluslararası Uyuşturucu Kontrol İdaresi (INCB) kurulmuştur. Bu sözleşme, bu tarihe kadar yer alan tüm sözleşmeleri genel olarak kapsamaktadır. Birleşmiş Milletler Tek Sözleşmesi (1961), 1972 yılında revize edilmiştir.[106]

1961 sözleşmesine yeni maddeler eklemek için 1972'de Cenevre'de konferans düzenlenmiş ve burada kabul edilen protokolü Türkiye de aynı gün imzalamıştır. Bu protokolle Uluslararası Uyuşturucu Maddeler Denetim Kurulu kurulmuştur.

Protokole göre; uyuşturucu bağımlılığının fertler için bir afet olduğu ve insanlık için ekonomik ve sosyal bir tehlike teşkil ettiği, bu afeti önlemek ve onunla savaşmak hususunda Birleşmiş Milletler Teşkilatının yetkili olduğu, bu mücadelenin başarılı olabilmesi için milletlerarası bir iş birliği gerektiği dile getirilmiştir.

---

[106] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

Sözleşmeye taraf olan devletler, Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu maddelerle ilgili olarak kontrol yetkisini tanımışlardır.[107]

Taraf devletler, sözleşme hükümlerinin kendi ülkeleri dâhilinde uygulanmasından sorumludurlar. Bu maksatla uyuşturucu maddelerin istihsali, imalin, ihracı, ithali, dağıtımı, ticareti, kullanılması, elde bulundurulması ve sırf tıbbi ve bilimsel amaçlarla sınırlandırılmasını temin için gerekli olabilecek idari ve yasal tedbirleri alacaklardır. Uyuşturucuyla mücadelede taraf devletlerin birbirleriyle işbirliği yapmaları da sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri arasındadır. Üye devletler, komisyonun görevini ifa edebilmesi için isteyeceği bilgileri Genel Sekretere vereceklerdir. Özellikle her bir devlet sözleşmenin kendi ülkesinde uygulanmasına yönelik yıllık rapor sunacaktır.[108]

4.1.7. 1971 Psikotrop Maddelere İlişkin Sözleşme

Sentetik uyuşturucu maddelerin, narkotik adı verilen doğal uyuşturucu maddelerden ayırt edilebilmesi için bu tür maddelere psikotrop maddeler adı verilmiştir. Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi'ne, uyuşturucu maddelere benzer etki yapan sentetik (psikotrop) uyuşturucu maddelerin dâhil edilmemesi uyuşturucuyla mücadelede bir eksiklik olarak görülmüş, bu boşluğu doldurmak için Ekonomik ve Sosyal Konsey bünyesinde yapılan çalışmalar ile bu sözleşme hazırlanmıştır.[109]

Psikotrop maddelere ilişkin sözleşme 21 Şubat 1971 yılında imzalanmıştır. Sözleşmede bilimsel ve tıp alanı dışında psikotrop maddelerin tüm kullanımları yasaklanmış, bu maddelerin imal, ihraç ve ithali belirli lisanlara tabii olmuştur.

1971 tarihli Birleşmiş Milletler Psikotrop Maddeler Hakkındaki Sözleşmesi ile; suiistimali yapılan ve insan psikolojisini etkileyen ilaçların kontrol altına alınması, uyuşturucu etkisi bulunan ilaçların ancak doktor reçetesi ile kullanılmasının sağlanması, bu sözleşmede belirtilen hususların tarafların kendi iç hukuklarında suç

---

[107] Demirel, Naim, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele",* Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.
[108] Demirel, Naim, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele",* Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.
[109] Demirel, Naim, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele",* Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.

sayılması yönünde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının sağlanması gibi kararlar alınmış, ayrıca bu sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan anlaşmazlıkların diğer yollarla çözümlenememesi halinde Uluslararası Adalet Divanı'na başvurulması şeklinde ilk ciddi uluslararası yaptırım uygulaması getirilmiştir.[110]

Ülkemizde bu sözleşme 27.10.1980 tarihinde uygun bulmuştur. 07.03.1981 yılında Resmî Gazete 'de yayımlanmış ve yürürlüğe konulmuştur.

Üye devletler, komisyonun görevlerini yapabilmesi ve kendi topraklarına sözleşmenin uygulanmasını sağlamak maksadıyla gerekli bilgileri kapsayan yıllık raporu Genel Sekreter'e sunacaklardır. Üyeler, psikotrop maddelerin kötüye kullanılmasını önleyerek ilgili kişilerin, erken teşhis, tedavi, eğitim ve toplumla yeniden kaynaşmalarını sağlayacak bütün tedbirleri alacak, bu amaca yönelik çabalarında eşgüdüm sağlayacaklardır.[111]

4.1.8. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Sözleşme (Viyana Konvansiyonu)

Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığına karşı sözleşme 19 Aralık 1988 tarihinde kabul edilmiştir. Bu sözleşmeyle uyuşturucu ve psikotrop maddelerle etkili bir şekilde savaşabilmek için uluslararası bir mücadele olması gerektiği vurgulanmıştır. Sözleşmenin içeriğinde uyuşturucu ve psikotrop madde üretimi, imalatı, satışı, teslimi, sevki, ithal ve ihracı, afyon ya da haşhaş ekimi, sözleşmelere aykırı şekilde uyuşturucu ve uyarıcı madde bulundurma, satma, psikotrop madde üretimi, satışı gibi durumların suç olarak görülmesi ve para, hapis cezası verilmesi ya da tedavi eğitim gibi caydırıcı önlemler alınması istenmiştir. Bu sözleşmenin en önemli özelliği operasyonel önlemler alabilmektir. Devletlerin aralarında var olan iş birliğini daha da artırmayı amaçlamaktadır. Bu iş birliklerine örnek vermek

---

[110] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

[111] Demirel, Naim, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele",* Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.

gerekirse; Adli yardımlaşma, bilgi alışverişi ve iletişimin artırtılması, kontrollü teslimatlar, kara para aklanmasının önlenmesidir.

Sözleşmeye taraf ülkeler, uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçak üretimi veya imalatı amacıyla bulunan malzeme ve teçhizat ticareti, afyon haşhaşı, koka ağacı ve Hint keneviri bitkisi gibi uyuşturucu veya psikotrop maddeler içeren bitkilerin ülkesindeki yasadışı üretiminin önlenmesi ve kaçak olarak yetiştirilenlerin imha edilmesi için gerekli önlemleri alacak ve işbirliği yapacaklardır. Sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde, kendi hukuk sistemlerinin temel hükümlerine uygun olarak, yasa yapmak ve idari önlem almak dâhil gereken önlemleri alacaklardır.[112]

Türkiye'de bu sözleşme 22 Kasım 1995 tarih ve 22474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmasından sonra yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası alanda geçerliliğini sürdüren 1961, 1971 ve 1988 tarihli Birleşmiş Milletler sözleşmelerini karşılaştırdığımız zaman; 1961 Tek Sözleşmesi ekli cetvellerde kaydedilmiş olan ve doğal yollardan temin edilen uyuşturucu maddelerin kontrolü, mücadelesi, işbirliği, koordinesi ve raporlama esaslarını tespit ederken, 1971 tarihli Psikotrop Maddeler Sözleşmesi aynı hükümlerin doğal uyuşturucular dışında sentetik uyuşturuculara da uygulanmasına hükmetmektedir. 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Viyana Sözleşmesi ise; her iki sözleşmede ayrı ayrı yer alan uyuşturucu ve psikotrop maddeleri bir araya getirmektedir. Bunun yanında, mücadelenin daha etkili ve uygulanabilir olması amacıyla, her iki sözleşmeyi de kuvvetlendirmekte ve ilave sorumluluklar getirmektedir. Örneğin; uyuşturucu ve psikotrop maddelerin imalinde kullanılan kimyasal maddelerin kontrol altına alınmasını, uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadelede kara para aklanmasının önlenmesini, kontrollü teslimat uygulamasının olanaklı kılınmasını, mücadelede etkinliği arttırmak için uluslararası alanda operasyonel faaliyetlerin gerçekleştirilmesini, adli yardımlaşma, bilgi alış-verişi ve iletişimin arttırılması ile deniz yoluyla yapılan kaçakçılığı önleme maksatlı işbirliği yapılmasını amaçlamaktadır.

---

[112] Demirel, Naim, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele",* Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.

Üzerinde durulması gereken diğer bir önemli nokta ise; uyuşturucu madde kaçakçılığının uluslararası bir suç olduğunun sadece 1988 tarihli sözleşme ile belirtilmesidir. Bunun yanında sözleşmeyi ihlal eden ülkelere bir yaptırım uygulanmamaktadır. Ancak sözleşme içeriğinde ciddi ihlalin olması, düzeltici önlemlerin alınmaması ve tatmin edici açıklamaların yapılmaması halinde BM. Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından Genel Kurul'un dikkatinin çekileceği belirtilmektedir.

Her üç sözleşmede de yer alan ve BM' nin kontrol birimi olan Uyuşturucu Maddeler Milletlerarası Kontrol Kurulu (INCB)' nun görevleri arasında; ülkelerden rapor almak, önerilerde bulunmak, tedbir alınmasını istemek, gerektiğinde sorunu BM Uyuşturucu Komisyon veya Konseyin getirmektir. 2013 yılı raporu incelendiğinde, kurul'un, taraf devletlerin verdiği istatistikî raporlara göre değerlendirme, analiz ve öneriler yaptığı ancak uyarılan, komisyon veya konseye götürülen ülke bulunmadığı, birçok ülkeden raporların alınamadığı, kurul tarafından yapılması gereken kontrollerin de verilen raporlara göre yapıldığı anlaşılmaktadır. Sözleşmelerin kapsamı ülkeler konusunda kurula yetki vermektedir. Ancak kurul' un, mücadelede pasif tutumu olan ülkeleri yerinde denetlemediği, gerektiğinde komisyon veya konseye göndermediği için, zorlayıcı ve caydırıcı olamadığı değerlendirilmektedir.[113]

5. BÖLÜM: UYUŞTURUCU MADDE KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELE EDEN ULUSLARARASI KURULUŞLAR

Uyuşturucu ile mücadelede küresel ve bölgesel çapta mücadele eden kuruluşlar mevcuttur. Bu kuruluşları; Birleşmiş Milletler Teşkilatı ile daha çok uyuşturucu tüketimi nedeni ile zarar gören Avrupa ülkeleri ve ABD'nin kurduğu, teşvik ettiği ve destek verdiği görülmektedir.

Kokain üretim ve kaçakçılığında önemli rol oynayan Latin Amerika ülkelerinin kendilerine özgü bir yapılanması bulunmamaktadır. Eroin üretim ve kaçakçılığında rol alan Orta ve Güneybatı Asya ülkelerinde kurulan bölgesel örgütler ise ABD ve AB ülkelerinden para ve eğitim desteği almaktadır. DEA, Interpol,

[113] Nevzat, Uysal, *Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi*, Yüksek Lisans tezi, 2015, Ankara.

CARICC ve EMCDDA, kolluk ve istihbarat özelliklerine sahip kuruluşlardır. Bu kuruluşların dışında kalan yapılanmalar ise işbirliği ve idari kuruluşlardır. Mücadele etkin olduğu değerlendirilen uluslararası bu örgütleri ve faaliyetlerini bu bölümde sıralayacağız.

5.1. Birleşmiş Milletler Kuruluşları

Birleşmiş Milletler bünyesinde birçok kuruluş uyuşturucu ve kaçakçılığıyla mücadelede üye ülkeler ile birlikte etkin görev almaktadır. Bu kuruluşlar: BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC), BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND), Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), BM AIDS ile Mücadele Programı (UNAIDS), Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Maddeler ve İlgili Konular Alt Komisyonu (OYUTAK) ile Uyuşturucu ile Mücadele Eden Ulusal Birim Başkanları (HONLEA)' dır.

BM Uyuşturucu ve Suç Dairesi (UNODC); Uyuşturucu maddeyle küresel anlamda mücadele esnasında, suç önleme gibi ve terörizm ile mücadele konusunda 1997 yılında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı ve Uluslararası Suçları Önleme Merkezi birleşmesi ile kurulan UNODC (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi) etkin rol oynamaktadır. UNODC merkezi Viyana'da kurulmuş olan ve dünyanın her bölgesinde bulunan ofislere mevcut hizmetlerini gerçekleştiren ve birçok farklı ülke vatandaşlarına 1500 personeli ile çalışmalarını gerçekleştirmektedirler. Bütçelerini ise başta hükümetler olmak üzere gönüllülerden destek alarak oluşturmaktadır.[114]

Uyuşturucu, Suç ve Terör Önleme olarak üç bölüme ayrılır. Birleşmiş Milletlerin uyuşturucu maddelerin kontrolü ile ilgili tüm faaliyetlerine önderlik etmektedir. Üstlendiği görev ile uyuşturucu üretimi, ticareti ve istismarını önleyici önlemler almaya çalışır, uyuşturucu maddelerin kontrolüne dönük yapılar ve stratejiler oluşturmada hükümetlere destek olur, uyuşturucu maddelerin kontrolünde teknik destek sağlar, uyuşturucu maddelerin kontrolü sözleşmelerinin hayata

[114] http://www.unodc.org, 10.02.2019, Antalya.

geçirilmesini teşvik eder ve dünya çapında bir uzmanlık ve bilgi depolama merkezi olarak hizmet verir.[115]

BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu (CND); BM Ekonomik ve Sosyal Konseye (ECOSOC) bağlı fonksiyonel bir komisyon niteliğindeki Uyuşturucu Maddeler Komisyonu, uluslararası uyuşturucu madde kontrolü konusunda hükümetler arası politika oluşturma ve eşgüdüm kuruluşudur. 53 üye devletten oluşan Komisyon, dünyadaki uyuşturucu madde kullanımını ve ticaretini analiz ederek uluslararası uyuşturucu madde kontrolünü güçlendirebilmek için öneriler geliştirir. Üye ülkeler, uyuşturucu maddelerin en çok üretildiği ve problem oluşturduğu ülkeler arasından seçilir. Bu ülkeler, 11 Afrika, 11 Asya, 10 Latin Amerika ve Karayipler, 6 Doğu Avrupa, 14 Batı Avrupa ülkesi ve 1 diğer ülkedir. Uluslararası uyuşturucu madde kontrolü konusunda Genel Kurul'da kabul edilmiş olan antlaşma ve rehber ilkeler ile önlemlerin uygulanışını denetler. Uyuşturucu üretim ve talebinin azaltılması için öneriler sunar. Bölgesel düzeyde işbirliği ve eşgüdümü teşvik için komisyonun Afrika, Asya-Pasifik, Avrupa, Latin Amerika ve Karayipler ile Yakın ve Orta Doğu'da beş yardımcı kuruluşu bulunmaktadır.[116]

Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB); Birleşmiş Milletler bünyesinde 1968 yılında kurulmuştur. Hükümetlerin uluslararası uyuşturucu madde kontrolü sözleşmelerine uyumunu denetleyen ve sözleşmelere bağlılığı için hükümetlere yardımcı olan, 13 üyeli yarı yargısal nitelikli bağımsız bir kuruluştur. Kurul, uyuşturucu maddelerin tıbbi ve bilimsel amaçlarla kullanılmasını temin etmek ve yasadışı kanallara saptırılmalarını önlemek için çalışır ve sıkı bir şekilde kontrol eder. Tıbbi ve bilimsel amaçlarla ülkelerce ihtiyaç duyulan narkotik uyuşturucu maddelerin miktarına sınırlamalar getirir. Ayrıca uyuşturucu maddelerden etkilenen ülkelere soruşturma heyetleri gönderir ve teknik ziyaretler gerçekleştirir. UNODC kuruluşunda bulunan Antlaşmalar Bölümüne bağlı Yönetim Organları Sekreterliği ile irtibatlıdır.[117]

---

[115] http://www.unicankara.org.tr/tr/ana-sayfa/UNODC, UNICANKARA, 10.02.2019, Antalya.
[116] http://www.unicankara.org.tr/tr/ana-sayfa/UNODC, UNICANKARA, 10.02.2019, Antalya.
[117] http://www.unicankara.org.tr/tr/ana-sayfa/UNODC, UNICANKARA, 10.02.2019, Antalya.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO); Birleşmiş Milletler Sistemi içinde küresel sağlık konularında liderlik sağlayarak sağlık araştırma gündemini şekillendirme, norm ve standartları belirleme, ülkelere teknik destek sağlama, izleme ve bilginin yayılmasından sorumlu bir kuruluştur. Uyuşturucu 81 madde kullanımının sebep olduğu hastalıklar hakkında da belirtilen görevleri yapar. Aynı zamanda BM Ekonomik ve Sosyal Konsey ile koordineli olarak bazı uyuşturucu maddelerin sözleşmelere alınması, çıkarılması ve değiştirilmesini icra eder.[118]

BM AIDS ile Mücadele Programı (UNAIDS); BM Kalkınma Grubu kuruluşu (UNDG) kuruluşudur. Uyuşturucu kullanımının sebep olduğu HIV/AIDS hastalığını önleme konusunda uluslararası çapta zarar azaltma programları uygulamaktadır. Bu hizmetler, AIDS ve uyuşturucu komiteleri program yöneticileri tarafından resmi ve gayri resmi toplantılar, kamu bilgilendirme kampanyaları katılımı yoluyla, kitle iletişim araçları ve temsilcilikler ile iletişimi kurularak yapılmaktadır.[119]

Orta ve Yakın Doğu Yasadışı Uyuşturucu Maddeler ve İlgili Konular Alt Komisyonu (OYUTAK); 1973 yılında, Uyuşturucu Maddeler Komisyonu'nun tavsiyesi üzerine Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey tarafından kurulmuştur. Yakın ve Orta Doğu coğrafyasında bulunan 24 ülkeden oluşan (OYUTAK), BM. Bünyesinde faaliyet gösteren Uyuşturucu Maddeler Komisyonu'nun bir alt bölgesel komisyonudur. Yasadışı uyuşturucu trafiğine karşı yürütülen bölgesel faaliyetleri koordine etmek, mücadeleye destek vermek ve komisyon'a sunulacak tavsiye kararlarını formüle etmek görevleri arasındadır. [120]

Uyuşturucu ile Mücadele Eden Ulusal Birim Başkanları (HONLEA); Merkezi Viyana'da bulunan ve 1974 yılında faaliyete geçen HONLEA' nın amacı; küresel olarak uyuşturucu ve psikotrop maddeler ile bunların imalinde kullanılan kimyasalların kaçakçılığı ile mücadelede yeni yöntemler belirleme, önlemler alma, Uyuşturucu Maddeler Ulusal Yasa Uygulayıcı Başkanları arasında işbirliğini arttırma

---

[118] https://www.who.int/about/who-we-are/en/, 12.03.2019, Antalya.
[119] http://www.unaids.org/en/whoweare/about?gclid=EAIaIQobChMI1-i8hdG4QIVUuaaCh0vMg9NEAAYASAAEgIq2vD_BwE, 12.03.2019, Antalya.
[120] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/, 13.03.2019, Antalya.

ve bölgesel ölçekteki uyuşturucu madde kaçakçılığıyla mücadele alanında yürütülen faaliyetleri koordine etmektir. BM bünyesinde, Avrupa, Asya ve Pasifik, Afrika ile Latin Amerika ve Karayipler olmak üzere dört adet organizasyonu bulunmaktadır.[121]

5.2. Avrupa Birliği Kuruluşları

Avrupa Birliğine bağlı uyuşturucuyla mücadeleci kuruluşlar: Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (EMCDDA), Avrupa Polis Teşkilatı (Europol), Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, Uyuşturucu ve Uyuş. Trafiği ile Mücadele Ortaklık Grubu (POMPIDOU) ve Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT)'tir.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi. (EMCDDA); 1993 yılında büyüyen uyuşturucu sorununa karşı kurulmuştur. 1995 yılında Lizbon'da faaliyetlerine başlayan Merkez, AB'nin merkezileşmemiş kurumlarından birisidir. Politika yapıcılara uyuşturucu kanunları ve stratejileri oluşturmak için ihtiyaçları olan verileri sunmaktadır. Ayrıca uzmanlar ile bu alanda çalışan uygulayıcıların en iyi uygulamalar ile yeni araştırma alanları saptamalarına yardımcı olmaktadır. Avrupa'da uyuşturucular hakkında ülke verilerini ortak bir standartta toplamak için gereken altyapıyı ve araçları geliştirmiştir. EMCDDA, esasen Avrupa odaklı olmakla beraber, bilgi ve uzmanlık değişiminde bulunmak üzere, dünyanın diğer bölgelerindeki ortaklarla birlikte çalışmaktadır. Merkez, politika önermemekle beraber, sunduğu analizler, standartlar ve araçlar yoluyla şu anda karar alma mekanizmaları üzerinde açık bir etkisi bulunmaktadır.[122]

Misyonu, özellikle AB ve Üye Devletleri'ne 'uyuşturucular ve uyuşturucu bağımlılığı ile bunların sonuçları hakkında Avrupa düzeyinde gerekli, objektif, güvenilir ve karşılaştırılabilir bilgi temin etmektir. EMCDDA'nın Avrupa'da uyuşturucuya dair bilgi toplama, analiz etme, paylaşma ve uyuşturucu izleme konusunda sınır ötesi işbirliği kurmaktan oluşan benzersiz bir görevi vardır. Kurum, aynı zamanda uyuşturucu alanında çalışan profesyoneller ve araştırmacılar ile daha geniş anlamda, medya ve halka hizmet vermektedir. Her bir AB Üye Devleti'nde bir

[121] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/, 13.03.2019, Antalya.
[122] http://www.emcdda.europa.eu/about, 13.03.2019, Antalya.

ortaklar ağıyla çalışan EMCDDA, Avrupa'daki uyuşturucu manzarasını düzenli olarak ortaya koyar. Uyuşturucu kullanımı arz ve talep şekilleri sürekli olarak değiştiğinden ve genellikle dinamik bir tepki gerektirdiğinden, sürekli gözetim şarttır.

EMCDDA, icra ettiği görevlerini ülkelerde mevcut halinde olan temas noktalarıyla sağlamaktadır. İrtibatta oldukları ülke tarafından mevcut uyuşturucu arz ve talebine ilişkin verileri toplamakta, devlet içinde kurumlar arası koordineyi sağlamaktadır. Türkiye'de ise temas noktası TUBİM (Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi)'dir.[123]

Avrupa Polis Teşkilatı (Europol); 1992 Maastrich Antlaşmasında öngörülmesine rağmen 2010 yılında 28 AB üyesi ülkenin katılımıyla Hollanda-Lahey'de kurulmuştur. Operasyonel bir teşkilattır. Karargâhı 800 kişiden oluşmaktadır. ABD, Okyanusya, Kanada, gibi ülkelerle de ortak olarak çalışmaktadır. Uluslararası suç ve teröre karşı mücadelede güvenli bir Avrupa için AB üye devletlerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. En büyük güvenlik tehdidi olarak, uluslararası uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, organize dolandırıcılık, sahte para ve insan kaçakçılığını görmektedir. Görevlilerinin doğrudan tutuklama yetkisi vardır ve üye ülkelere analitik ve stratejik istihbarat temin etmektedir.[124]

Avrupa Komisyonu; AB' nin yürütme organlarından olan komisyon, AB ülkelerinde uyuşturucu kullanımını azaltmak maksadıyla dünya çapında uyuşturucuyla mücadele çalışmaları yapmakta ve bu maksatla yapılan çalışmalara parasal destek sağlamaktadır. Uyuşturucu ile mücadelede, uyuşturucu kaçakçılığına engel olmayı, bununla ilgili suçların üstesinden gelmeyi, uyuşturucu önleme ve tedavisi ile ilgili araştırma ve pratikleri paylaşmayı ve uyuşturucu üretimini önlemeyi hedeflemektedir.[125]

Avrupa Birliği teşkilatı Afgan Eroini'nin Avrupa ülkelerine ulaşmaması için; Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'dan oluşan Güney Kafkasya Uyuşturucu

---

[123] Canan, Altıntaş, *Türkiye'de Narko Terörizm ve Uluslararası Düzeyde Uyuşturucu ile Mücadele*, Yüksek Lisans Tezi, 2018, Kütahya.
[124] https://www.europol.europa.eu/about-europol, 15.03.2019, Antalya.
[125] https://ec.europa.eu/commission/index_en, 15.03.2019, Antalya.

Hareket Programı (SCADP), Beyaz Rusya, Ukrayna, Moldova ‘dan oluşan Uyuşturucu Hareket Programı (BUMADP), Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan’dan oluşan Orta Asya’da Uyuşturucu Mücadele Programı (CADAP)’ a finans ve eğitim desteği vermektedir.[126]

Avrupa Konseyi; 1949’da kurulan ve günümüzde 46 üyesi olan Avrupa Konseyi’nin kuruluş amaçları arasında uyuşturucu madde kullanımı ile sorunlara çözüm bulmak da bulunmaktadır.

1949’dan beri Konsey’in başlıca hedefi, Avrupa ulus ve vatandaşlarının demokrasiye, insan haklarına ve yasa düzenine saygıyı sağlamak olmuştur. Konsey, çocuk hakları, uyuşturucu bağımlılığı, hoşgörüsüzlük, azınlıkların korunması, biyo-etik ve gençlere daha geniş eğitim fırsatı sağlanması alanlarında çalışmalar yürütmektedir. Konseyce hazırlanıp yürürlüğe konulan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve kurulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yaklaşık 800 milyon Avrupa vatandaşının hak ve özgürlüklerine bir güvence oluşturmuştur.[127]

Uyuşturucu ve Uyuş. Trafiği ile Mücadele Ortaklık Grubu (POMPIDOU); Pompidou Grubu, 1971 yılında uyuşturucu bağımlılığı ve kaçakçılığı ile mücadele amacıyla kurulmuş, 1980 yılında Avrupa Konseyi bünyesine dâhil olmuştur. Merkezi Strasburg’dadır. Görevi, ülkelerin uyuşturucuyla mücadeledeki deneyimlerini paylaşmak, etkili ve delil merkezli uyuşturucuyla mücadele politikalarına katkıda bulunmak, bu maksatla politika, uygulama ve bilimi aynı merkezde buluşturmaktır. Gruba günümüzde 36 ülke üyedir.[128]Gruba üye olan ülkemizi Dışişleri Bakanlığı Güvenlik İşleri Genel Müdür Yardımcılığı temsil etmektedir. Çeşitli alt platformlardan oluşan Pompediu grubuna ülkemizi temsilen kurumlardan gönderilen uzmanlar katkıda bulunmaktadır.

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT); 1994’de bugünkü şeklini alan ve günümüzde 56 üyesi olan teşkilat, Kuzey Amerika’dan Orta Asya’ya kadar

---

[126] Özalp, Osman N., *Avrupa Birliği’nin Orta Asya Politikası,* https://www.tau.edu.tr, 06.02.2019. Antalya.

[127] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

[128] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/, 13.03.2019, Antalya.

uzanan geniş bir coğrafyayı kapsayan bir bölgesel güvenlik örgütüdür. Faaliyetleri arasında güvenliğin temin edilmesi, barış ve istikrarın korunması, insan haklarının güvence altına alınması ve geliştirilmesi, ekonomi ve çevre ile ilgili konular yer alır.[129] Uyuşturucunun ulus üstü güvenliği tehdit ettiği düşünüldüğünde, bu konudaki mücadele de teşkilatın görevleri arasına girmektedir.

AGİT güvenlik ve istikrarı arttırmak ve üye ülkelerin çıkarlarını korumak amacıyla yeni güvenlik düzeni açısından bir çerçeve sağlamıştır. Başlangıçta AGİT'in Doğu ve Batı Bloklarının Avrupa güvenliğini etkileyen konuları görüştüğü bir forum olması planlanmıştır. 1 Ağustos 1975'te Helsinki Nihai Senedinin imzalanması ile birlikte Doğu-Batı ilişkilerinin normale dönmesi bakımından ümit ve iyimserliğin hakim olduğu bir dönem başlamıştır.

Nihai Senet, savaş sonrası dönemde ilişkilerin barışçı dönüşümüne, Doğu ve Batı arasındaki karşıtlıkların ve bölünmelerin tedricen azalmasına ve bloklar arası iş birliği temelleri atılmasına olanak veren bir süreç başlatmıştır. Bunun yanı sıra Nihai Senet, Doğu-Batı ilişkilerine insan hakları ve temel özgürlükler kavramını sokmuş ve bu kavramları katılımcı ülkeler için meşru ilgi alanı haline getirmiştir. AGİT Viyana'da bulunan Daimî Konsey de dahil, kurumları sayesinde güvenliğin tüm yönleri bakımından sürekli bir diyalog ortamı sağlamaktadır. Bu kurumların AGİT alanında barış ve güvenliğin arttırılmasına ve AGİT'in çatışma önleme ve kriz yönetimi yeteneğine önemli katkıları olmaktadır.

AGİT'in stratejisinde tespit ettiği tehditler; bölgesel, ülkeler arası ve ülke içi çatışmalardan doğan tehditler, ayrımcılık ve hoşgörüsüzlükten kaynaklanan tehditler, terörizm, adi ve organize suç eylemlerinden doğan tehditler, ekonomik ve çevre ile ilgili tehditler, politik ve askerî boyutlu diğer tehditler şeklinde sıralanmıştır.

AGİT'in alacağı tedbirler ise; parlamenter yapıları, mahalli ve merkezi yönetimleri kuvvetlendirmek, hukuk sistemlerini, sivil toplumları ve medyayı güçlendirmek, gerektiğinde barışı koruma operasyonlarında da rol üstlenmek, ayrımcılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele etmek, çatışma sonrasında bölgede

[129] Tangör, Burak, *Avrupa Güvenlik Yönetişimi, Bosna, Kosova ve Makedonya Krizleri*, Seçkin Yayınları, 2008, Ankara.

oluşabilecek düşmanlığın silinmesi amacıyla, eğitime özel önem vermektir. AGİT Anti Terörizm Birimi, adi ve organize suçlarla mücadele alanında da görevlendirilmiştir. AGİT karargâhındaki tüm kurum ve kuruluşlar terörizmle mücadele alanında Anti Terörizm Birimi'ne destek sağlayacaklardır. Anti terörizm faaliyetleri, hudutların kontrolü ile terörizmin mali kaynaklarının kesilmesine odaklanacaktır.[130]

5.3. Uluslararası Diğer Kuruluşlar

Uyuşturucu ve kaçakçılığı ile mücadelede uluslararası diğer kuruluşlar; BDT Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi (CARICC), Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (Interpol), Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA) ve Dünya Gümrük Teşkilatı (WCO)'dır.

BDT Orta Asya Bölgesel Bilgi Koordinasyon Merkezi (CARICC); 1996 yılında kurulmuş olup merkezi Kazakistan-Astana'da dır. Üyeleri, BDT topluluğu üyeleri olan Rusya, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan' dır. Gözlemci ülkeler ise ABD, Türkiye, İngiltere, Almanya, İtalya, Fransa, Kanada, Finlandiya, Fransa, Pakistan ve Afganistan'dır. Amaç, Orta Asya bölgesindeki uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele etmektir. Elde edilen istihbarat bilgileri analiz edilerek operasyonlara destek sağlanmaktadır. Bütçesi, üye ülkeler yanı sıra, ABD ve bazı batılı ülkelerin desteği ile oluşmaktadır.[131]

Uluslararası Kriminal Polis Örgütü (Interpol); Genel Sekreterliği Fransa-Lyon'da bulunan ve 190 ülkede teşkilatı bulunan Interpol, suç veri tabanı oluşturmakta, ülkeler arasında koordinasyon merkezi ve bir operasyon/kriz esnasında ilk temas noktası olmaktadır.

Devletlerin sahip olduğu polis teşkilatlarının ülkeler arasında da belirli bir düzeyde anlaşma sağlanması hususunda ilk defa 1914 yılında Monaco'da toplanmıştır. Toplantı da suç kavramı ele alınarak, ülkelerin polis teşkilatlarının bu

---

[130] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

[131] http://caricc.org/index.php/en/caricc/about-caricc/history, 16.03.2019, Antalya.

düzeyde birbirleri arasında nasıl yardımcı olunabileceği hususunda tartışılmıştır. Bu düşünce 1. Dünya Savaşı göz önünde bulundurulduğu için hayata geçirilmesine engel olmuştur. Savaşın sonuçlanması ile 1923 yılında Viyana'da tekrar görüşmeler başlanmış ve uluslararası polis birliği adı altında bir örgütün faaliyete geçmesi kararlaştırılmıştır. 1946 yılında ise bugün ki çalışmaların kaynağını oluşturan ilkeler Brüksel'de temeli atılmıştır. [132]

INTERPOL, uluslararası düzeyde suçun önlenmesi, bastırılması, sanıkların izlenmesi, ilişki kurduğu kişilerle irtibatlarının tespit edilmesi, yakalanması, tutuklanması ve iade edilinceye kadar olan işlemlerin yapılması amacıyla geliştirilen teknik ve istatistiksel bilgilerin ve diğer çalışmaların bütünleştirilmesi ve sonuçlarının uluslararası alanda değerlendirilmesi amacıyla faaliyet göstermektedir. INTERPOL, ayrıca; uyuşturucu kaçakçılığı trendlerini ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren suç örgütlerini tanımlamak ve yasadışı uyuşturucu maddelerin üretimi, kaçakçılığı ve kötüye kullanımı ile mücadele eden ulusal ve uluslararası kolluk birimlerine yardım etmek yönünde roller üstlenmektedir.[133]

Türkiye ise 1930 yılından itibaren INTERPOL, oluşumu içerisinde yer alırken, stratejik ve taktiksel istihbarat raporları için üye olan devletlerden elde ettiği verileri toplayıp analizlerini gerçekleştirerek raporlar oluşturmaktadır. Ortaya çıkarılan raporları ilgili olan ülkeye göndermekte, uluslararası uyuşturucu soruşturmalarına destek sağlamak amacıyla duyarlılık göstermekte ve en az iki devletin dahil olduğu uyuşturucu soruşturma raporlarının koordine edilmesine yardımcı olmaktadır.

Amerika Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi (DEA); BM uyuşturucu sözleşmeleri ve ikili ülke anlaşmalarına göre, ulusal ve uluslararası alanda uyuşturucu kaçakçılığı konusunda işbirliği yapmak ve ABD uyuşturucu pazarına giren uyuşturucu maddeleri azaltmak üzere ABD tarafından 1973 yılında kurulmuştur. ABD Adalet Bakanlığına bağlı federal uyuşturucu kolluk gücüdür. Yöneticisi, ABD Başkanı tarafından atanır. Yurt içinde 222, yurt dışında 67 ülkede

[132] Canan, Altıntaş, *Türkiye'de Narko Terörizm ve Uluslararası Düzeyde Uyuşturucu ile Mücadele*, Yüksek Lisans Tezi, 2018, Kütahya.
[133] https://www.interpol.int/Who-we-are/Our-history, 16.03.2019, Antalya.

86 ofis ile faaliyet göstermektedir. Günümüzde 9300 personeli ve üç milyar dolarlık bütçesi vardır. Birleşmiş Milletler, Interpol ve uluslararası uyuşturucu kontrol programları ile irtibat halindedir. İlgili ülkelere eğitim desteği de vermektedir. Elde ettiği taktik, soruşturma ve stratejik İstihbari bilgileri ilgili mercilere iletir. Faaliyet gösterdiği ülkelerin hukukuna tabidir.[134]

Dünya Gümrük Teşkilatı (WCO); Konteynır Kontrol Programı ile uyuşturucu trafiğini en aza indirmeye ve hükümetlere yardımcı olmaya çalışmaktadır. Yönetim merkezi Belçika-Brüksel'dedir ve 179 üyesi vardır. Dünyada her yıl 420 milyon konteynır taşınmakta ve bunların ulaşımının %90' ı deniz yolu ile sağlanmaktadır. Kıtalararası uyuşturucuların önemli bir bölümü de bu konteynırlarla taşındığından Konteynır Kontrol Programı ve WCO' nun faaliyetleri oldukça önem kazanmaktadır.[135]

Güneydoğu Çalışma Grubu (SELEC); kuruluşu, 1970/71 yıllarında meydana gelen uyuşturucu madde suçlarındaki endişe verici gelişmeler neticesinde hayata geçirilen "Uyuşturucu Madde ile Mücadele Çalışma Grubu"na dayanmaktadır. Güneydoğu Çalışma Grubu'nun hedefi, güney ve güneydoğu Avrupa menşe ve transit ülkelerinden organize bir şekilde yapılan uyuşturucu madde kaçakçılığını önlemek için tedbirler ve projeler hazırlamaktır.

Çalışma Grubu, 1972 yılındaki kuruluş toplantısında hedeflerini yazılı olarak belirlemiştir. Buna göre, Çalışma Grubu ortak çalışma yaparak ham afyon, baz morfin, eroin ve diğer uyuşturucu maddelerin yasadışı kaçakçılığı ve ticaretiyle mücadelenin iyileştirilmesine katkıda bulunacaktır. Bu amaçla; bu suç alanında mevcut bütün bilgilerin genişletilmesi ve derinleştirilmesi ve mevcut tüm imkânların araştırılması ve bundan yararlanılması, kriminolojik bilgilerin, kriminal taktik ve kriminal teknik deneyimlerin daima karşılıklı değişiminin taahhüt edilmesi, çalışma grubu içinde temsil edilen makamla arasında iletişimin iyileştirilmesi, yasal olarak yetkili makamların icrai ve gerekli uzmanlık eğitimi için iyileştirme önerilerinin hazırlanması sağlanacaktır.

---

[134] https://www.dea.gov/mission, 16.03.2019, Antalya.

[135] http://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/mission_statement.aspx, 16.03.2019, Antalya.

Günümüzde Güneydoğu Çalışma Grubu içinde 12 ülke ve 1 kuruluş temsil edilmektedir. Bunlar: Almanya, ABD, Avusturya, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, İtalya, İsviçre, Macaristan, Romanya, Slovakya, Slovenya, Türkiye ve İnterpol'dür.[136]

SELEC, sınır aşan suçlara ilişkin istihbarat, ihbar ve bilgi değişimlerine yönelik operasyonel bir yapıdadır. Türkiye'de Güneydoğu Avrupa Kanun Uygulama Merkezi Sözleşmesinin (SELEC) onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun 22 Ekim 2011 tarih ve 28092 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak uygun bulunmuştur.

SELEC, merkezi sınır aşan her türlü suçla etkin mücadele temelinde faaliyetlerini sürdürmektedir. SELEC Anlaşmasının 15. Maddesi kapsamında teşkil edilen Ulusal İrtibat Noktası, Bakanlığımızın soruşturma yetkisine haiz birim; 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Kanunun 164. üncü maddesi gereği gümrük muhafaza amir ve memurları'ndan oluşmaktadır. SELEC Merkezi tarafından ülkemize yönelik sınır aşan suçlara ilişkin istihbarat, ihbar ve bilgi değişimleri söz konusu kanunun 158 inci Maddesi kapsamında Ticaret Bakanlığı Ulusal İrtibat Noktası aracılığıyla gerçekleştirilmekte olup, söz konusu ihbar ve istihbaratlara ilişkin işlemler Ulusal İrtibat Noktasında görev yapan "adli kolluk" yetkisine haiz Muhafaza Personeli tarafından yerine getirilmektedir.[137]

Bölgesel ve küresel çapta mücadele eden bu kuruluşlara rağmen uyuşturucu kaçakçılığı ve kullanımında gelinen noktada, Birleşmiş Milletler verilerine göre yeterince mücadele edilemediği görülmektedir. Bunda en büyük faktör, yoğun uyuşturucuyu tüketen ülkelerin mücadelede istekli, üreten etkili ülkelerin ise isteksiz olmasıdır. Gelişmiş ülkelerin istekli olmasına sosyal yapı ve refah seviyelerini koruma amacının, az gelişmiş ülkelerin isteksiz olmasına ise iç istikrarsızlık, otorite boşlukları ve ekonomik zayıflıkların neden olduğu değerlendirilmektedir. Bilindiği gibi, gelişmiş ülkeler çıkarları için kendileri dışında kalan ülkelerde birtakım oyun peşindedirler. Oynanan bu oyun o ülkelerde terör, iç istikrarsızlık ve ekonomik

[136] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

[137] https://muhafaza.ticaret.gov.tr/kacakcilikla-mcuadele/uluslararasi-iliskiler, 06.02.2019, Antalya.

istikrarsızlıklara bağlı olarak uyuşturucu kaçakçılığını artırmakta, bu da gelişmiş ülkelere tüketim olarak yansımaktadır.

Uyuşturucu kaçakçılığının bu bölümde anlattığımız olumsuz etkileri, küresel güvenliği bozarak, dış müdahale olgularını besleyerek, hukuk düzenine ağır yükler getirerek ve kara para ekonomisi yaratarak Birleşmiş Milletler Kalkınma Programınca (UNDP) küresel tehdit olarak nitelenen uluslararası terörizm, uluslararası göç, çevre sorunları, ekonomik fırsat eşitsizliğine olumsuz katkı yaparak dolaylı küresel bir tehdit özelliği almaktadır.[138] Bu etkiler, küresel tehdidin unsurları olan süreklilik, bütün insanlığı ilgilendirmesi ve somutluluk gibi özelliklere sahiptir. Bu tehdidi ise kara para ekonomisi yaratarak, organize suç ve terör örgütlerini finanse ederek, uluslararası ilişkileri bozarak, kullanım talebinin devamlılığını sağlayarak, çevreye zarar vererek ve mücadele yetersizliği ile oluşturmaktadır.

Uyuşturucu maddelerin üretimi, nakli ve dağıtımında rol alan terör örgütleri uyuşturucu gelirinden beslenerek büyümekte, süreklilik kazanmakta ve devlet dışı aktör olarak rol almaktadır. Kaçakçılık (üretim, nakil) aşamasında yer alarak dolaylı tehdidi (kara para ekonomisi oluşturma, küresel güvenliği bozma, dış müdahaleye sebep olma, hukuki sisteme ağır yük getirme), kullanıcıya ulaştırma aşamasında yer alarak doğrudan tehdidi (uyuşturucu kullanımı ve etkileri) oluşturmaktadır. Bu etkiler belli bir bölge ile sınırlı kalmayıp küresel düzeyde geliştiğinden tehdit de küresel düzeyde olmaktadır. Örneğin, Afganistan'da faaliyet gösteren Taliban örgütü Pakistan'da da eylem yaparak her iki ülkenin ilişkilerini bozmakta ve ABD' nin Afganistan'da kalıcı olmasına sebep olmaktadır. FARC-EP (Kolombiya) örgütü kara para aklayarak küresel ekonomiye zarar vermekte, ABD' nin Kolombiya'ya müdahale etmesine gerekçe oluşturmaktadır. PKK terör örgütü de Afgan eroinini Avrupa'ya ulaştırmakta, kara para aklayarak büyümekte ve Ortadoğu'da devlet dışı aktör olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu ve benzer örgütler dünya genelinde uyuşturucu ekimi yaparak çevresel sorunlara yol açmakta, suç ve suçlu sayısını artırarak hukuk ve ceza infaz sistemine ağır yük oluşturmakta, küresel güvenliği

[138] Muharrem Aksu, Faruk Turhan, *Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik*, Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya Isletme Fakültesi Dergisi 4.2 (2012). S.76. https://www.akdeniz.edu.tr, 06.02.2019.

bozmakta, bu olumsuzlukları yaymakta ve artırmaktadırlar. Bu sebeple terör örgütleri, kullanım ve kaçakçılığı küresel bir tehdit haline getirdiğinden ve bunların sonuçlarını aynı düzeyde geliştirdiğinden şekillendirici bir niteliğe sahiptir.[139]

6. BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN UYUŞTURUCU KAÇAKÇILIĞI İLE MÜCADELEDE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ ÇABALARI

Uluslararası alanda ısrarla üzerinde durulan ve ülke olarak da Uyuşturucuyla Mücadele Stratejilerimiz arasında yer alan unsurlardan biri de uluslararası işbirliğidir. Uluslararası işbirliği faaliyetleri; bilgi paylaşımı, operasyonel işbirliği ve kontrollü teslimat operasyonları kapsamında gerçekleşmektedir.

Bilgi paylaşımları; güvenlik işbirliği antlaşmaları, mutabakat metinleri ve ülkemizde görev yapan irtibat görevlileri üzerinden yapılmaktadır. İrtibat görevlileri ile uyuşturucu kaçakçılığı ile mücadele konusundaki düzenli bilgi alışverişi ve işbirliği çerçevesinde "yabancı irtibat görevlileri toplantıları'' tertip edilmekte, bu toplantılara ilgili tüm kurumlardan katılım sağlanmakta, bilgi ve tecrübeler paylaşılmaktadır.

Operasyonel işbirliği ve uluslar arası bilgi paylaşımı en pratik anlamda irtibat görevlileri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Son derece hızlı çalışan bu yol vasıtasıyla ön araştırma ve bilgi toplama kısa sürede neticelendirilmektedir.

Uluslararası koordinasyon ve işbirliği faaliyetlerinin diğer önemli bir unsuru da Kontrollü Teslimat Operasyonlarıdır. Kontrollü Teslimat Uygulamaları ile suç faillerinin yurt içi ve yurt dışı tüm bağlantılarının belirlenmekte, suçla ilgili deliller tespit edilmekte ve uyuşturucu maddenin yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakilleri sağlanmaktadır. Kontrollü Teslimat Operasyonları yalnızca uyuşturucu maddeye değil, suç organizasyonuna ve bu organizasyonun tüm bağlantılarının tespit edilerek çökertilmesine yönelik yapılan çalışmalardır.

6.1. Kontrollü Teslimat

Kontrollü Teslimat, suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi

[139] Nevzat, Uysal, *Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi*, Yüksek Lisans tezi, 2015, Ankara.

amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar veya kara para veya kara paraya kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakilleridir.[140]

Çolak ve Taşkın'a göre[141]: *"Kontrollü teslimat uygulamasının başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için, teknik araçlarla izleme tedbirinin uygulanması şarttır. Zira örneğin İran'dan ülkemize giren uyuşturucu, bilinmesine ve takip edilmesine rağmen yakalanmayacak, İstanbul'a gelecek, ama yine yakalanmadan izlenecek, tüm failler belirlenecek, Bulgaristan'a girecek ve teknik takip Bulgar yetkilileri tarafından devam ettirilecek. Nihayet Hollanda'ya kadar bu izleme devam edecektir. Uyuşturucu son yerine teslim edildiğinde, tüm ülkelerde ve şehirlerde aynı anda operasyon yapılacak ve başından sonuna kadar eyleme katılan herkes, yani tüm örgüt çökertilecektir. Bunun sağlanabilmesinin yolu, teknik araçlarla gizli izleme yapılmasının mümkün olmasına bağlıdır. "* Bu sayede örgütün tüm bağlantıları çökertilebilir.

Dünyada büyük bir sorun haline gelen uyuşturucu maddelerin kötüye kullanımının önüne geçebilmek için de ülkeler, gerek ulusal gerekse uluslar arası düzeyde birtakım düzenlemelere gitmektedirler. Ulusal ve uluslararası alanda uyuşturucu ile mücadelede alınan önlemleri standartlaştırmak ve etkili kılmak için yapılan sözleşmelerden birisi de 1998 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesidir. Türkiye'nin de taraf olduğu bu sözleşme ile ülkeler uyuşturucu ile mücadele için gerekli önlemleri almaktadırlar. Bu önlemlerden birisi de ülkelerin güvenlik birimleri arasında uluslararası seviyede yapılacak olan "kontrollü teslimat" uygulamasıdır.

---

[140] 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, m.2c, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_1.pdf, 10.02.2019, Antalya.

[141] Çolak, H. ve Taşkın, M. *Ceza muhakemesi kanunu: açıklamalı- karşılaştırmalı –uygulamalı*, Seçkin Yayıncılık, 2005, Ankara.

Kontrollü Teslimat 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin "Viyana Konvansiyonu" 11. maddesinde tanımlanmış ve sözleşmeye taraf ülkelere Kontrollü Teslimat yönteminin ülkelerin iç hukuk sistemlerinin temel ilkeleri müsaade ettiği takdirde ve olanakları ölçüsünde kullanılması tavsiyesinde bulunmuştur.[142]

Türkiye iç hukuk sisteminde; 4208 sayılı Kanun ile düzenlenen kontrollü teslimatın esas ve usulleri ile uygulanmasını belirlemek üzere hazırlanan "Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik" 15 Eylül 1997 tarih ve 23111 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmeliğin bazı maddeleri 2 Nisan 2008 tarihinde değiştirilerek ülkemizin uluslararası kontrollü teslimat uygulamalarında karşılaştığı problemlerin üstesinden büyük ölçüde gelinmiştir. Bu değişiklikle kontrollü teslimat şartlarını kolaylaştırarak bu konuda yasal dayanağı olan her ülke ile kontrollü teslimat yapılabilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Ülkemiz Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde belirtildiği üzere kontrollü teslimat yönteminin uluslararası düzeyde uygun şekilde kullanılabilmesi için gerekli önlemleri almıştır.[143]

Kontrollü teslimat yönteminin amacı; narkotik suçlarına iştirak etmiş olan kişilerin tespit edilmesi ve nihayetinde organize olmuş uyuşturucu suç gruplarını ulusal ve uluslararası seviyede ortadan kaldırmak ve haklarında yasal işlem yapmaktır. Bir başka ifade ile amaç uyuşturucu kaçakçılığı girişimlerini ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte kolaylaştıran, yöneten ve yönlendiren suçları belirlemek, yakalamak ve adalet karşısına çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu nedenle uyuşturucu maddelerin hava, kara, deniz ve demiryolu ile hareketlerinin takip edilmesinde gerek komşu ülkelerle gerekse güzergâh üzerindeki ülkelerle işbirliği yapılması şarttır.[144]

Kontrollü teslimatın bazı şartları mevcuttur ve bu şartlar oluşmadığı sürece kontrollü teslimat operasyonları gerçekleşmemektedir. Kontrollü teslimatın şartları: Kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddî organize edilmiş olması, organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması

---

[142] Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 8, 2010, Ankara.
[143] Çoban, A., *Kontrollü teslimat*, EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 12-13, 2010, Ankara.
[144] Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 14, 2010, Ankara.

ve bunlar hakkında bütün delillerin tespiti için başka bir imkân bulunmaması, mal veya fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi, kontrollü teslimat uygulamaya yeterli zamanın bulunmasıdır.

Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya transit geçecek her türlü kaçak mal veya fonlar için ayrıca; kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failler hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağının talep eden Devlet tarafından garanti edilmesi, kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile kontrollü teslimata konu mal veya fonlar ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile kara paranın iadesi hususunun taahhüt edilmiş olmasıdır.[145]

Ayrıca, kontrollü teslimata konu uyuşturucu maddenin birden fazla ülkeden geçmesi durumunda bütün transit ülkelerin de kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceğini garanti etmesi, uyuşturucu maddeyi kaybetme riskinin ortaya çıkması halinde kontrollü teslimata son verilerek uyuşturucu maddeye müdahale edilmesi, uyuşturucunun veya diğer eşyaların cinsinin ve yaklaşık miktarının bilinmesi, yapılacak olan kontrollü teslimat uygulamalarında sevkiyatta kullanılacak muhtemel araç ile güzergâhlarının bilinmesi gerekmektedir.[146]

Ülkemiz, yürürlüğe girdiği 1997 yılından günümüze kadar gerçekleştirdiği ulusal ve uluslararası kontrollü teslimat uygulamaları neticesinde bu konuda deneyimli bir ülke konumuna gelmiştir. Yapılan operasyonlar kontrollü teslimat uygulamalarının farklı durumlarda başlatılabileceğini göstermektedir. Bu uygulamalar, posta ve koli gönderilerinde veya kargo yüklerinde yapılan aramalar neticesinde uyuşturucu maddelerin tespit edilmesi ve hedef ülke ile irtibata geçilerek kontrollü teslimatın başlatılması, ülkemiz tarafından gerçekleştirilen planlı çalışmalar kapsamında yapılan teknik takip çalışmaları ile istihbarat faaliyetleri çerçevesinde Türkiye'den Avrupa ülkelerine özellikle kara nakil araçlarıyla sevk edilecek uyuşturucu maddelerin tespit edilmesi ve kontrollü teslimatın başlatılması, yabancı ülkelerde gerçekleştirilen teknik takip çalışmaları ile istihbarat çalışmaları

---

[145] 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, m.10, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_1.pdf, 10.02.2019, Antalya.

[146] Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 21, 2010, Ankara.

neticesinde yapılacak sevkiyatlara ilişkin uyuşturucu maddelerin tespit edilmesi ve kontrollü teslimatın başlatılmasıdır.[147]

Kaçakçıların dikkatinin çekilmemesi için, uyuşturucu madde tespit edildiğinde kontrollü teslimat yapılıp yapılmayacağına mümkün olan en kısa sürede karar verilmelidir.

Şüphelilerin başarılı bir şekilde yargılanmasının sağlanması için bir diğer unsur da delil toplanmasıdır. Kontrollü teslimatta yer alan tüm görevlilerin uyuşturucuların tespit edilmesinden ve zulalandıkları yerden çıkartılmasından sonra fotoğraflarını ya da fotokopilerini çekmek ya da delilleri video kameraya kaydetmek, delili ve uyuşturucu maddenin bulunduğu alanı (konteynır/paket) ileri aşamalarda tanımlama amaçlı olarak işaretlemek, mümkün olan durumlarda yalnızca test etmek amaçlı olarak küçük bir miktar ayırdıktan sonra tüm uyuşturucuları zararsız bir madde ile değiştirmek, teslimatın tamamlanmasından sonra uyuşturuculardan alınan numuneyi analiz edilmek üzere laboratuvara göndermelerinin sağlanması gerekmektedir.[148]

Ülkelere göre farklılıklar göstermekle birlikte ülkemizde kontrollü teslimat kararının alınması için yönetmelikte belirtilen kontrollü teslimat şartlarının gerçekleşmesi halinde Cumhuriyet Başsavcılığına talepte bulunmaya ve bu konuda gerekli işlemleri yürütmeye yetkili tek merkezi birimlerdir ve başkent Ankara'da bulunmaktadır. EGM KOM Daire Başkanlığı emniyet birimlerinin, Jandarma Genel Komutanlığı KOM Daire Başkanlığı jandarma birimlerinin, Sahil Güvenlik Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı sahil güvenlik birimlerinin, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün Kaçakçılıkla Mücadeleden Sorumlu Daire Başkanlığı Gümrük Muhafaza birimlerinin bu konuda ülke genelinde sorumlusudur. Ayrıca ülkemizde Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı da kontrollü teslimat yapabilmek için yukarıda bahsedilen dört birimden birine başvurarak talepte bulunabilir. Yabancı

[147] Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 24, 2010, Ankara.
[148] Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 24, 2010, Ankara.

ülkeler taleplerini dört farklı kanun uygulayıcı teşkilatın belirtilen birimlerinden herhangi biri kanalıyla yapabilirler.[149]

6.2. Kontrollü Teslimat Operasyonları

Kontrollü teslimat uygulamasının mevzuatımıza girdiği 1997 yılından 2008 yılına kadar tüm adli birimler tarafından gerçekleştirilen 140 kontrollü teslimat uygulaması neticesinde; 1530 kg. eroin, 268 kg. bazmorfin, 3072 kg esrar, 66 kg. kokain, 71 kg. afyon, 152.000 adet ecstasy, 4.720.000 adet captagon ve 29497 lt. asetik anhidrit maddesiyle birlikte 421 şahıs yakalanmıştır.[150]

KOM Daire Başkanlığı verilerine göre[151]; sadece Emniyet birimleri tarafından 1997-2013 yılları arasında 36 farklı ülkeyle 126'sı kontrollü teslimat operasyonu olmak üzere toplam 261 iş birliği operasyonu gerçekleştirilmiştir. Bu operasyonlar neticesinde 1.256 şahıs ile birlikte; 23 ton 302 kg esrar, 7 ton 361 kg eroin, 261 kg kokain, 149 kg afyon sakızı, 30 kg metamfetamin, 246 kg amfetamin, 2 kg meskalin, 701.593 adet ecstasy, 16.165.641 adet captagon, 216.000 adet sentetik ecza, 2.016 adet subutex, 37.647 lt asetik anhidrit ve 1 lt safrol ele geçirilmiştir. Kontrollü teslimat uygulamaları, uyuşturucu organizasyonlarının tamamının deşifre edilmesi amacıyla yürütülmektedir. 1997-2013 yılları arasında KOM Birimleri tarafından 23 farklı ülke ile toplam 126 kontrollü teslimat operasyonu yapılmıştır. Bu operasyonlar neticesinde 436 şüpheli şahıs ile birlikte; 2 ton 21 kg esrar, 1 ton 192 kg eroin, 73 kg kokain, 124 kg afyon sakızı, 13 kg amfetamin, 1 kg metamfetamin, 2 kg mescalin, 121.000 adet ecstasy, 7.122.000 adet captagon, 2.016 adet subutex ve 15.647 litre asetik anhidrit ele geçirilmiştir.

Uluslararası işbirliği kapsamında 2018 yılında Türkiye'nin yurt dışında ilk uyuşturucu operasyonu da gerçekleştirilmiştir. İstanbul Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekiplerince, Sırbistan-Bulgaristan sınırında yapılan operasyonda, Türkiye'ye gönderileceği belirlenen 500 bin uyuşturucu hap ele geçirildi. İstanbul Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekiplerince, uyuşturucuyla mücadeleye

---

[149] Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü. s. 24, 2010, Ankara.

[150] TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

[151] EGM KOM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2013 Raporu*, 2014, Ankara.

yönelik çalışmalar kapsamında yapılan fiziki ve teknik takip sonucu, ev aksesuarları arasında zulalanmış uyuşturucu maddenin, tırlara yüklenerek Hollanda'dan yola çıktığı ve Sırbistan-Bulgaristan sınırına gittiği belirlendi. Tırdaki uyuşturucu maddenin başka araçlara dağıtılarak Türkiye'ye gönderileceği bilgisine ulaşan ekipler, Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü koordinesinde İstanbul'dan Sırbistan-Bulgaristan sınırına gitti. Narkotik ekiplerinin sınırda, Sırp ve Bulgar polisiyle ortak düzenlediği operasyonda, bir şüpheli yakalanırken, 500 bin extacy hap ele geçirildi.[152]

Yurtdışında işbirliğiyle gerçekleştirilen uyuşturucu operasyonlarından ikincisi de 2019 yılı ocak ayında yapılmıştır. Türk ve Yunan polis birimleri Yunanistan'ın Pire Limanı'nda bir gemiye ortak operasyon düzenlemiştir. 23 tonluk (544 adet) kurşun levha içerisine gizlenmiş yaklaşık 1 milyon sentetik uyuşturucu captagon hap ele geçirilmiştir.[153]

6.3. Uluslararası İşbirliği Kapsamında Gümrük Muhafaza Birimlerinin Kontrollü Teslimat Operasyonları

Uyuşturucu madde kaçakçılığında suç organizasyonlarını bütünüyle ortaya çıkarmak, sevkiyatın son varış noktasına kadar takibini gerçekleştirmek ve satıcı, taşıyıcı ile alıcılara yönelik geçerli deliller toplayabilmek gibi amaçlarla ulusal ve uluslararası düzeyde kontrollü teslimat çalışmaları Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından sürdürülmektedir.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünü diğer ulusal mücadeleci birimlerden ayıran temel özellik ise asli görevi kaçakçılıkla mücadele olan tek kuruluş olmasıdır.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, İstihbarat Daire Başkanlığı uhdesinde yer alan Dış İstihbarat Amirliği bünyesinde çeşitli uluslararası örgütler ve ülkeler ile işbirliği yapmaktadır. Bunlar arasında; Güneydoğu Avrupa Kolluk Merkezi (SELEC), Dünya Gümrük Örgütü (WCO), Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Ofisi (OLAF), Almanya Gümrük Kriminal Dairesi (ZKA), İngiltere Ulusal Suç Ofisi (NCA), Nordik Ülkeleri Polis

[152]https://www.aa.com.tr/tr/dunya/istanbul-polisinden-yurt-disinda-uyusturucu operasyonu/1346976, 11.02.2019, Antalya.
[153] https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/yunan-polisinden-turkiye-ile-ortak-uyusturucu-operasyonu-aciklamasi/, 03.02.2019, Antalya.

ve Gümrük İşbirliği (Nordıc Police and Customs Co-Operation), Hollanda, Kanada, Avusturalya, İtalya, Fransa Gümrük Ateşelikleri bulunmaktadır.[154]

Ayrıca, Güneydoğu Avrupa Kolluk Teşkilatı'nın (SELEC) ulusal irtibat ofisi Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde yer almaktadır. Bahse konu örgütlere üye ülkelerin adli kolluk teşkilatlarıyla kaçakçılıkla mücadele alanında anlık istihbari bilgi değişiminin yanı sıra ortak operasyonel faaliyetler de düzenlenmektedir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı koordinesinde gerçekleştirilen ilk kontrollü teslimat uygulaması ise gerekli hazırlıkların tamamlanmasının ardından Mart 2013'te başarılı bir şekilde sonuçlandırılmış ve 1 kg 337 g kokain ele geçirilerek alıcı şahıslar adli makamlara sevk edilmiştir. Bu başarılı çalışmanın ardından Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü koordinesinde 4 adet kontrollü teslimat uygulaması daha başarılı bir şekilde sonuçlandırılmıştır.[155]

Söz konusu çalışmalar kapsamında İçişleri Bakanlığı ile müşterek olmak üzere 2011 yılında 2, 2012 yılında 7, 2013 yılında 12 ve 2014 yılında da 12 adet kontrollü teslimat uygulaması gerçekleştirilmiştir.

2014 yılında gerçekleştirilen 12 adet kontrollü teslimat uygulaması neticesinde 18 kg 345 g afyon sakızı, 4 kg 879 g kokain ve 16 kg 417 g sentetik kannabinoid maddesi ele geçirilmiştir.

2014 yılı Şubat- Mart aylarında gerçekleştirilen kontrollü teslimat uygulaması, karayolu üzerinde ve yurt içi kontrollü teslimat uygulaması olarak gerçekleştirilmiş ve 15 kg 300 g sentetik kannabinoid ele geçirilerek alıcılar da dâhil 4 şahsın adli makamlara sevk edilmesi sağlanmıştır. Uygulama, ön hazırlık aşaması da dâhil, yaklaşık 10 gün kesintisiz ve koordineli bir şekilde yürütülmüştür. Ülkemizde o tarihe kadar uzun yıllardır karayolu üzerinde kontrollü teslimat uygulaması gerçekleştirilmemiştir.[156]

2015 yılında ikili işbirliği kapsamında farklı konularda 11 kez kontrollü teslimat operasyonu yapılmış, bunlardan 2 tanesi de uyuşturucuyla mücadele kapsamında gerçekleşmiştir.

---

[154] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2015 Faaliyet Raporu*, 2016, Ankara.
[155] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2014 Faaliyet Raporu*, 2015, Ankara.
[156] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2014 Faaliyet Raporu*, 2015, Ankara.

Bu amaçla 2015 yılında yapılan operasyonlardan ilkinde; İtalya Büyükelçiliği Polis İrtibat Görevlileri'nden alınan istihbari bilgiye istinaden; Almanya'dan yüklenerek Bulgaristan'a götürülmek istenen dondurulmuş balık muhteviyatı eşya taşıyan konteynerde İstanbul Ambarlı limanında görevli Muhafaza Memurlarınca yapılan aramada, gizlenmiş biçimde brüt ağırlığı 29.623 kg ve piyasa değeri 4.500.000 TL olan kokain tespit edilmiştir.[157]

Alman Gümrük Kriminal Dairesi ZKA'dan alınan istihbari bilgide özetle, ismi verilen Alman şahsın üzerinde uyuşturucu ya da uyuşturucudan kazanılan parayı taşıyor olabileceği bildirilmiştir. Konu hakkında Atatürk Havalimanı Gümrük Muhafaza ekiplerince yapılan araştırmalar sonucu 1,7 kg kokain ele geçirilmiştir.[158]

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından alınan kararlarla 2016 yılında Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Operasyon Şubesi koordinesinde 5 adet kontrollü teslimat yakalaması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen yakalamalarda toplam 13,900 Gr kokain, 926.500 paket sigara ve 44.985 Kg kaçak et ele geçirilmiştir.[159]

Yapılan operasyonlardan ikisi uyuşturucu yakalaması ile sonuçlanmıştır. 2016 yılındaki ilk olayda; Atatürk Havalimanından Türkiye'ye posta yoluyla gelen 2 adet zarfın içerisinde 300 Gr kokain maddesi ele geçirilmiştir. Diğer olayda ise; yine Atatürk Havalimanından Türkiye'ye posta yoluyla gelen 8 adet satranç tahtasının zeminine emdirilmiş 13.600 Gr kokain maddesi ele geçirilmiştir.[160]

Bu yakalamalar da kaçakçıların yurtdışından posta yolunu denedikleri görülmekte ve muhafaza birimlerinin uluslararası bağlantıları aracılığıyla posta gümrüklerinde de uyuşturucu kaçakçılığına müdaalesi dikkat çekmektedir.

Uluslararası bilgi değişimi faaliyetleri sonucunda 2017 yılında uyuşturucu ve uyuşturucu imalinde kullanılan prekürsör, çalıntı araç, döviz, altın, değerli taş, sigara, tütün, tarım ürünleri ve çeşitli ticari eşya (saat, cep telefonu ve benzeri) ele geçirilmiştir. İstihbari bilgi değişimin yanı sıra 2017 yılında farklı ülke ve örgütlerin

---

[157] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2015 Faaliyet Raporu*, 2016, Ankara.
[158] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2015 Faaliyet Raporu*, 2016, Ankara.
[159] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.
[160] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

koordinasyonunda düzenlenen 10 adet uluslararası operasyona da katılım sağlanmıştır.[161]

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ve Bulgaristan emniyet güçleriyle gerçekleştirilen MERİÇ-2 operasyonunda 2017 yılında uyuşturucu kaçakçılarına geçit verilmemiştir.

Uluslararası operasyonel faaliyetler kapsamında 2018 yılında muhafaza birimleri tarafından Almanya, ABD ve Azerbaycan ile olmak üzere toplam 9 farklı kontrollü teslimat yapılmış ve olaylarla bağlantılı şahıslar yakalanmıştır.[162]

Uyuşturucuyla mücadelede ülkelerin son dönemde birbiriyle olan istihbari bilgi paylaşımı ve ortak operasyonları uyuşturucu yakalamalarında artışı sağladığı gibi küresel anlamda teröre finanse edilen para kaynağının akışını da yavaşlatmıştır. Türkiye uyuşturucuyla mücadeleye destek verme konusunda uluslararası alandaki taraf olduğu tüm anlaşmalar gereğince tüm adli birimleriyle yükümlülüklerini yerine getirmeye devam etmektedir.

Gümrükler uluslararası mücadele de önemli bir unsurdur. Günümüz dünyasında ülkelerin birbirlerine sadece kara sınırıyla bağlı olmadığı göz önüne alındığında, dünyanın diğer bir ucundaki bir bilgiyi teknolojik imkanlarla anında paylaşabilmek, mücadelenin başarısındaki en önemli gerçeklerden biri olacaktır.

---

[161] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

[162] T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2018 Faaliyet Raporu*, 2019, Ankara.

SONUÇ

Uyuşturucuyla mücadele açısından, tüm ulusların öncelikle mücadele etmesi gereken sorunların içinde yer alan yasadışı uyuşturucu ticaretinin artması ve hız kazanması ile küreselleşme hareketleri arasında paralellik bulunduğunu söylemek mümkündür. Soğuk savaş döneminin sonları ve 1970'li yılların başlarında savaş riskinin de azalmasıyla küreselleşme hareketleri başlarken uyuşturucu ticareti de aynı zamanda coğrafyasını genişletmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle batılı yaşam tarzlarının tüm toplumlarda etkisini göstermesi uyuşturucu kaçakçılığının artmasında ve hızlanmasında da belirleyici bir role sahip olmuştur.

Kaçakçılığın artmasında, talebe bağlı arzın artması kadar kaçakçılık güzergahları da önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle son dönemde artan sentetik uyuşturucu kaçakçılığının güzergahları şekillendirdiği görülmektedir. Uyuşturucu sevkiyatı için kullanılan rotalar kaçakçılıkla mücadele ve küresel tehdidin gerçekleşmesinde önemli bir konuma sahiptir.

Uyuşturucu üretim ve tüketimini etkileyen faktörleri; toplumların sosyo-ekonomik durumları, ülkelerdeki terör faaliyetleri, ülke içi siyasi istikrar ve dini inanç yapıları olarak sıralandırmak mümkündür. Üretim ile terör faaliyetleri ve ülke içi siyasi istikrarsızlık paralellik gösterirken, bunun tersi ülkelerde ise özellikle batılı gelişmiş ülkelerde uyuşturucu tüketiminin fazlalığı dikkat çekmektedir.

Uyuşturucu bağımlılığı; kullanan bireylerin olduğu kadar suç oranlarındaki artış, genç nüfusa verdiği zararlar sebebiyle toplumun genel yapısı için de psikolojik ve fizyolojik tahriplere neden olmaktadır. Kullanıma bağlı artan uyuşturucu madde kaçakçılığı da; suç örgütlerinin artmasıyla birlikte kara para ekonomisi yaratmaktadır. Dünya üzerindeki birçok terör örgütünün en büyük gelir kaynaklarından birinin de uyuşturucu kaçakçılığı olduğunu vurgulamak yerinde olacaktır.

Madde bağımlılığı ve kaçakçılığı tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de kara para ekonomisi yaratmakta ve terör örgütlerine finans sağlamaktadır. Terör örgütlerinin kanlı faaliyetleri toplumsal olduğu kadar küresel güvenliği de tehdit eder

boyutlara ulaşmıştır. Devlet dışı aktör olarak oluşan boşluklarda yeni otorite alanları organize örgütler veya terör örgütleri tarafından doldurulmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında uyuşturucu madde kaçakçılığı dolaylı olarak terörizm ile uluslararası terörizm yaratarak göç gibi sorunları da beraberinde getirerek küresel güvenlik açısından önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

Gümrüklerden yasa dışı yollarla gerçekleştirilmeye çalışılan uyuşturucu madde kaçakçılığının kapsamı ile bununla mücadelesi, gümrüklerde asli görevli kolluk kuvveti muhafaza memurlarının görevi ve dayandığı yasal çerçeve çalışmamızın birinci bölümünde incelenmiştir. Küresel bir tehdit olan uyuşturucu madde kaçakçılığının gümrüklerden geçişini önlemede gerekli çalışmaların Türkiye gümrüklerinde başarılı şekilde yapılıp yapılmadığı varsayımından hareketle, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen uyuşturucu maddelerin birçoğunun ülkedeki ilk yakalamalarını gerçekleştirmesi sebebiyle mücadeledeki olumlu etkisi ortaya çıkmıştır.

Türkiye'nin uyuşturucu madde kaçakçılığı ile mücadele politikalarının da yer aldığı ilk bölümde devletin tüm kurumlarıyla birlikte toplumun da bir bütün olarak tüm organlarıyla hareket etme gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Gümrüklerde bu kaçakçılığı önleme açısından gümrük kapıları modernize edilmeye başlanmış ve tüm personel son teknolojik teknik cihazlarla tanıştırılmaya çalışılmaktadır. Gelişen ve değişen dünya düzeninde her gün farklılaşan imkanlara ayak uydurabilmesi açısından gümrük muhafaza personelinin eğitimlerinin de daha sık aralıklarla, yoğun, etkili ve planlı biçimde gerçekleştirilmesi mücadeleye katkı sağlayacaktır.

Toplumdaki tüm bireylerin uyuşturucuyla mücadeleye katılmasını sağlamak amacıyla başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere tüm emniyet birimlerinin destek hattı olduğu gibi Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan Alo 136 Kaçakçılıkla mücadele ihbar hattına da vatandaşların katılımını sağlamak amacıyla tüm görsel iletişim araçlarını kullanarak daha etkili tanıtımların yapılması bireylerin, bu konudaki sorumluluk bilincini arttırmak açısından faydalı olacaktır. Bireylerin sürece katılması ve sonucunda gümrüklerde yapılan bir yakalama sonucunda ödüllendirileceğini bilmesi de uyuşturucuyla mücadeleye katılım sürecinde ulusal

anlamda önemli bir teşvik olarak görülebilir. Bu anlamda bakıldığında yasal çerçevede uyuşturucu yakalamalarında maddeyi ihbar eden, ödenecek ikramiyenin %50 sini hak etmektedir. Kişileri maddi anlamda teşvik ederken vicdani ve milli menfaat boyutlarının da ön plana çıkarılmasıyla mücadeleye katkı oranında artış görülecektir.

Ulusal mücadele boyutunda gümrük teşkilatı açısından yapılması gerekenlerden biri de uluslararası taşımacılık yapan yerli veya yabancı TIR şoförlerinin gerekirse yabancı dil bilen eğitilmiş personelle risk analizi kontrollerine tabi tutulması olacaktır. Unutulmamalıdır ki insan davranışları bazen hiçbir teknik cihaz kullanılmasını gerektirmeden kendini ele verebilir. Aşırı terleme, aşırı heyecan veya fazla soğukkanlılık gibi insani bazı olgular tüm suçlularda kendini belli ettiği gibi uyuşturucu taşıyan kişilerin de göstereceği reaksiyonlardandır. Tüm muhafaza memurlarının bu konuda eğitilmesi özellikle gümrük kapılarımızda uyuşturucu yakalama istatistiklerini arttıracaktır.

Havalimanı ve deniz limanlarında ise yolcu profiline göre detaylı inceleme yapılması yolcunun geldiği ülkenin uyuşturucu güzergahında olup olmadığıyla ilgili ise de; bir yolcunun yazın sıcak bir havada kalın kıyafetler giymiş olması üzerine yasak bir madde saklamış olabilme kuşkusunu doğurmaktadır. Bununla beraber yurtdışından gelen bir uyuşturucu kuryesinin tespitinde aceleci olmadan yurtiçindeki bağlantısını da ortaya çıkarmak açısından profesyonel ekipler oluşturmak gerekmektedir. Personelin operasyonel faaliyetlerdeki beceresini arttırmak açısından bu yönde psikolojik ve insan davranışları eğitimlerine önem verilmesi muhafaza memurlarının uyuşturucu ile mücadelesinde başarısını arttıracaktır.

Güvenli yol ilkesi gereği uyuşturucu madde kaçakçılarının kullandıkları güzergahları ve Türkiye'yi iki yönlü etkileyen bu sevkiyatların nasıl gerçekleştirilmeye çalışıldığını ortaya koymak maksadıyla yazılan ikinci bölümde çeşitli bulgular ortaya konmaya çalışılmıştır. İlk olarak uyuşturucu kaçakçıları için mesafe önemli değildir, asıl önemli olan maddenin yakalanmadan hedefine ulaşmasıdır. Rota, üretimden tüketimin yoğun olduğu hedefe göre çizilmektedir. Aynı zamanda transit güzergahında olan birçok ülkede bu sevkiyatlardan olumsuz

olarak etkilenir. Arz ve talep açısından bakıldığında İpek ve baharat yolları ticaret güzergahına paralel şekillenmiş uyuşturucu kaçakçılığında Türkiye'de bir köprü görevi görmektedir. Klasik olarak doğudan batıya şekillenen uyuşturucu madde kaçakçılığında, son dönemde artan sentetik uyuşturucuların imalinde kullanılan kimyasal maddelerin de batıdan doğuya doğru taşındığı bu bölümde elde edilen sonuçlardandır. Ters akım adı verilen bu taşımacılıkta da yine Türkiye önemli bir geçiş konumundadır.

Elde edilen önemli bir sonuç ise; uyuşturucu kaçakçılığının önemli güzergahı olan Balkan Rotası'nın 1980'li yıllardan sonra balkanlarda yaşanan siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle güvenli yol olma özelliğini kaybetmesidir. Kuzey ve güneydeki rotalara doğru kaçakçılar tarafından bir kayma gerçekleşmiştir. Özellikle Afganistan'da yoğun olarak üretilen uyuşturucunun büyük bölümünün Kafkaslar üzerinden Avrupa'ya ulaştırıldığı ve Kafkasların yeni bir rota olarak öne çıktığı vurgulanmıştır.

Bu güzergahlar üzerinden Türkiye gümrüklerine gelen ve yakalaması yapılan uyuşturucu madde çeşitleri ve son dönemlerdeki yakalama istatistiklerine üçüncü bölümde yer verilmiştir. Uyuşturucu madde çeşitlerinin her biri ayrı ayrı ele alınmış ve Türkiye'ye giriş ve çıkış güzergahlarının hangisinde yer aldığı ve nerede en çok yakalamanın yapıldığı varsayımlarından hareket edilmiştir. Yakalamalar göz önüne alındığında afyon türevlerinin doğudan ülkeye giriş yönünde, ara kimyasalların ise batıdan ülkeye giriş yönünde gerçekleşmesi bu bölümde elde edilen sonuçların başında yer almaktadır. Bu durum da ortaya koyuyor ki Türkiye iki yönlü bir uyuşturucu trafiğine maruz kalmaktadır. Son dönemde ki gümrüklerde uyuşturucu yakalaması trendinin artış göstermesi de; gümrük muhafaza personelinin bir çok teknik cihazla donatılması ve bu maddeleri yakından tanıyabilme fırsatına sahip olmasıyla sağlanmıştır. Yapılan operasyonlar neticesinde birçok ara kimyasalın Türkiye'deki ilk yakalamaları Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Maddelere göre ayrı ayrı verilen bu bölümdeki istatistiklerde; Türkiye'de gümrük muhafaza tarafından tek seferde en fazla ele geçirilen uyuşturucu maddeler,

yakalama verileri ve yakalandığı gümrük noktalarının da üzerinde durulmuştur. Gümrüklerde her geçen gün yeni bir yakalama yapılmaktadır. Miktarı ne olursa olsun yakalanacak her bir madde, başta gençler olmak üzere toplumun tüm fertlerinin sağlığını önemseme, milli menfaatleri koruma, teröre gidecek her türlü desteği kesmek amacı güden manevi bir motivasyon ve haz ile gerçekleştirilmektedir.

Uyuşturucu madde kullanımı ve kaçakçılığı ölüm ve suç oranlarını arttırarak doğrudan küresel bir tehdit oluşturduğundan uluslar üstü bir mücadeleyi de zorunlu kılmıştır. Dördüncü bölümde; uyuşturucu kaçakçılığının uluslararası sözleşmelerde yer alması ve taraf olan ülkelerle birlikte Türkiye'nin bu sözleşmeleri imzalaması incelenmiştir. Günümüzde, 3 sözleşme ve 1 protokol halen uyuşturucu ile mücadele kapsamında geçerliliğini sürdürmektedir.

Sözleşmeler, uyuşturucu ile mücadelenin uluslararası hukuki boyutunu belirlemeyi amaçlamıştır. Ancak, bu boyutun dışında mücadeleye olumsuz etki yapan faktörler de mevcuttur ve sözleşmeler bu faktörleri içermemiştir. Bu faktörlerin, maddi teşvik ve işbirliği yetersizliği, iç istikrarsızlık, terör örgütlerinin varlığı, otorite boşlukları, kolluk ve istihbarat zafiyetleri, ülkeler arası güvensizlik, sınır güvenliğinin tam olarak sağlanamayışı, bazı ülkelerin uyuşturucu gelirlerine göz yumma ihtimali, arz ve talebi etkileyen ülkelerin sosyo-ekonomik durumlarının olduğu değerlendirilmektedir.

Uyuşturucunun küresel tehdidine karşı dünya genelinde 17 bölgesel ve küresel kuruluş (7'si BM, 6'sı AB, 4'ü diğer kuruluş) mücadele etmektedir. Bunlardan Interpol, Europol CARICC ve DEA kolluk ve istihbarat kuruluşu, diğerleri idari kuruluştur. Çalışmamızın beşinci bölümünde bu kuruluşlar ayrı ayrı ele alınmış ve yapıları incelenmiştir.

Birleşmiş Milletler'e bağlı olan UNODC, ülkelerin belirlediği politikalara müdahale etmeyip onlara destek verme stratejisini uygulamaktadır. Dünyanın genelinde örgütlenen kurulun gelişmiş tüketici ülkelerdeki yapılanması zayıftır, buna karşın az gelişmiş ülkelerde daha fazla örgütlenmiştir. Adli ve kolluk işlevi olmayan bu kurulun yaptırım yetkisi de bulunmamaktadır. UNODC, uyuşturucu talebi azaltımı, tedavi sağlayıcı, zararları önleyici tedbirleri desteklemekte, uluslararası

sözleşmelerin uygulanmasını takibini yapmakta, işbirliklerini önemseyip teşviğini yapmaktadır. UNODC, yeterli bütçesi olmadığından ülkelere maddi bir destek sağlayamamaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı ve uyuşturucu kullanımının arttığı noktada UNODC' un başarısız olduğu görülmekte, kuruluşun kendisi de bu durumu kabul etmektedir.

Dünyada üretilen uyuşturucunun ABD'ye ulaşmasını engellemek amacıyla kurulan ABD Adalet Bakanlığına bağlı olarak görev yapan DEA, küresel bir uyuşturucuyla mücadele kuruluşu olarak görev yapmaktadır. 67 Ülkede yapılanmış bir kolluk birimidir ve BM'nin kolluk gücü gibi hareket etmektedir. Ancak bu kuruluşun görevi dışındaki bazı ülkelerdeki gizli faaliyetleri, PKK gibi bazı terör örgütlerini narko-terör örgütü olarak kabul etmemesi CIA'nın görünen yüzü şeklindeki iddialar DAE' nin uyuşturucuyla mücadeledeki güvenirliğini sorgulanır duruma getirmiştir. ABD ve örgütlendiği tüm ülkelerdeki uyuşturucu kaçakçılığındaki artışlar bu kuruluşunda mücadelesinin yetersiz olduğunu kanıtlamıştır.

Son bölümde Türkiye'nin uluslar arası işbirliği kapsamında Türkiye'de yasal çerçevede kontrollü teslimat uygulamasında yetkilendirilmiş birimler, bu birimlerin yakalama verileri ve son olarak da kontrollü teslimat operasyon yetkisi olan Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün son yıllarda yaptığı kontrollü teslimat ve uluslar arası operasyonlarına yer verilmiştir. Ayrıca, Güneydoğu Avrupa Kolluk Teşkilatı'nın (SELEC) ulusal irtibat ofisi Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü bünyesinde yer aldığı belirtilmiştir.

Uluslararası mücadele açısından Türkiye taraf olduğu tüm anlaşmalar gereğince yükümlülüklerini yerine getirmeyi sürdürecektir. Ülkemiz, adli birimleriyle de hem komşu ülkeleriyle hem de uyuşturucuyla mücadeleye samimi destek veren tüm ülkelerle ortak operasyonlara devam edecektir. Gümrük muhafaza teşkilatı gümrüklü sahalarda, tüm yurtta ve uluslar arası arena da uyuşturucu ile mücadele de önleme birimi olarak işbirliği kapsamında kendi üzerine düşen vazifeyi yerine getirmeye devam edecektir.

Son olarak uyuşturucu madde kaçakçılığını önleme ve etkili olarak mücadele edebilme açısından gümrük bağlamında, ulusal veya uluslararası mecrada aşağıda sıralanan önerilerin faydalı olacağı değerlendirilmektedir:

- Toplum uyuşturucu maddelere karşı bilinçlendirilmelidir.
- İnternet üzerinden yapılan uyuşturucu madde kaçakçılığına karşı önlem alınmalıdır.
- Uyuşturucu ekim alanları kontrol altında tutulmalı ve denetimler arttırılmalıdır.
- Uyuşturucu ile ilgili yasalar tek bir yasa altında birleştirilmelidir.
- Vatandaşın kolluk birimlerine başvurması kolaylaştırılmalıdır.
- Gümrük kapılarının modernizasyonu en hızlı şekilde tamamlanmalıdır.
- Uyuşturucu tespit cihazlarının tüm gümrük noktalarında bulundurulması sağlanmalıdır.
- Gümrük kapılarındaki personel sayısı arttırılmalı ve çalışma sürelerine bir standart getirilip personelin dikkatinin yerinde olacağı makul çalışma şartları sağlanmalıdır.
- Gümrüklü sahalardaki X-ray cihazlarının eğitimli personellerle etkin kullanımı sağlanmalıdır.
- Muhafaza memurlarına risk analizi kabiliyetini arttırma açısından psikolojik ve insan davranışları konulu eğitimler verilmelidir.
- Narkotik Köpeklerinin ve idarecilerinin sayısı arttırılmalı ve bulunmayan gümrük idaresi kalmamalıdır.
- İstihbarat toplanması açısından için tüm adli kollukların tek çatı altında birleştirildiği bir yapı oluşturulması süre ve maliyet bakımından fayda sağlayacaktır.
- Vatandaşın Alo 136 Kaçakçılıkla Mücadele İhbar hattını kullanmasını sağlamak amacıyla tanıtımlar arttırılmalıdır.
- Bireyin uyuşturucu yakalamasında rol almasında ödüllendirileceğini bilmesi için gerekli bilinçlendirilmenin tüm görsel ve işitsel araçlarla sağlanması gerekmektedir.

- Uyuşturucuyla mücadele eden tüm kurumlardaki personellerin yakalamalardaki ödüllerinin yeni bir düzenlemeyle iyileştirilmesi ve personeli teşvik edici gelişmelerin sağlanması gerekmektedir.
- Tüm adli kolluk birimlerinin uyuşturucuyla mücadelede uyum içinde koordineli çalışmasına özen gösterilmelidir.
- Uluslararası mücadele açısından tüm sınır kapılarında komşu ülke birimleriyle sürekli bağlantılı çalışabilecek ekipler oluşturulmalıdır.
- BM Sözleşmeleri günün koşullarına göre yenilenmelidir.
- INTERPOL'un uyuşturucuyla mücadele birimi güçlendirilmelidir.
- ABD'nin uyuşturucu ekim bölgelerindeki faaliyetleri kontrol altına alınmalıdır.
- Uluslararası mücadele eden tüm kurum ve kuruluşlar tek bir çatı altında toplanmalıdır.

KAYNAKÇA/BİBLİOGRAFYA

Kitaplar

Aydın, Aykut, *Türkiye'de Organize Suçlar İçerisinde Narkotik Suçlarının Yeri ve Durumu*, Ankara, 2006.

Çoban, A., *Kontrollü teslimat,* EGM, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Basımevi Şube Müdürlüğü, 2010, Ankara.

Çolak, H. ve Taşkın, M. *Ceza muhakemesi kanunu: açıklamalı-karşılaştırmalı –uygulamalı,* Seçkin Yayıncılık, 2005, Ankara.

Mater Kaban, Halim Aşaner, Özcan Güven, Gürsel Yalvaç, *Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararları*, 2011, Ankara.

Kerimoğlu, Cumhur, MEGSB Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, *Uyuşturucu Madde Sorunu, Gençlik ve Uyuşturucu Madde Alışkanlığı*, Ankara, 1987.

Tangör, Burak, *Avrupa Güvenlik Yönetişimi, Bosna, Kosova ve Makedonya Krizleri*, Seçkin Yayınları, 2008, Ankara

Vural, Nevin, *Toksikoloji*, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Yayınları No: 73, 2005, Ankara.

Yüksek lisans Tezleri, Dergiler, El Kitapları ve Diğer Yayınlar

Altıntaş, Canan, *Türkiye'de Narko Terörizm ve Uluslararası Düzeyde Uyuşturucu ile Mücadele*, Yüksek Lisans Tezi, 2018, Kütahya.

Altun, Nevzat Fatih, *Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı ile Mücadele: Hatay İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, 2010, Ankara.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi (2018), *Avrupa Uyuşturucu Raporu 2018: Eğilimler ve Gelişmeler*, Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Bürosu, Lüksemburg, 2018.

Beşe, Ertan, *Organize Suçların Kriminolojik Temelleri*, Polis Bilimler Dergisi, III, 1-2, 2001, Ankara.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC), Dünya Uyuşturucu Raporu, 2011, Viyana, s.41.

Çamlıbel, Durmuş Alper, (2010), *UNODC, "Paris Paktı Girişimi, 8. Siyasa Danışma Grup Toplantısı Görev Dönüş Raporu",*22-23 Kasım 2010, Viyana.

Demirel, Naim, *Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Uyuşturucu Maddelerle Mücadele",* Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 28 Ocak – Şubat 2012.

EGM KOM, *Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2013 Raporu*, 2014, Ankara.

EGM, Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, *2018 Türkiye Uyuşturucu Raporu*, 2018, Ankara.

Ersoy, Ömer, *Afganistan Kaynaklı Uyuşturucunun Uluslararası Bir Güvenlik Sorununa Dönüşmesi: İç ve Dış Dinamikler, Mücadele Politikaları*, Doktora Tezi, 2013, Ankara.

Geleri, Aytekin, *Uyuşturucuyla Mücadele ve Polis*", Polis Bilimleri Dergisi I, Temmuz 1999.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *Uyuşturucu Maddeler ve Kaçakçılığı ile Mücadele*, Ankara, 2016.

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, Kaçakçılıkla Mücadele Daire Başkanlığı, *Uyuşturucu ve Kimyasal Maddeler*, 2003, Ankara.

Gökçimen, Mustafa, Uyuşturucu ile Yasal Mücadeleci Kuruluşların Güçlendirilmesi Konusunda Bölgesel İşbirliği Semineri, *Polis dergisi*, S.7, 1996.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *1998 Raporu*, EGM-KOMDB Yayınları, 1999, Ankara.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *1999 Raporu*, EGM-KOMDB Yayınları, 2000, Ankara.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. 2000 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, 2001, Ankara.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. 2003 Raporu, EGM-KOMDB Yayınları, 2004, Ankara.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. *Kaçakçılık ve Organize Suç Terimleri,* EGM-KOMDB Yayınları, 2002, Ankara.

Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı, (2012), *"Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2011 Raporu"*, Yayın No:78, KOM Yayınları, Mart-2012, Ankara.

KCM TADOC, *Kaçakçılık ve Organize Suçlar Kitabı*, 3. Baskı, 2004, Ankara.

Kalender, Ahmet, *Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadelede Yaşanan Sorunlar İstanbul Örneği 2007 – 2008*, Yüksek Lisans Tezi, Gebze, 2010

Mustafa Yaşar, *Dünya Gümrük Örgütünce Benimsenen Kaçakçılık Tanımı*, Gümrük Dergisi, Sayı 41, Ekim 2002.

Sahir, Erman, *Uyuşturucu Maddelere İlişkin Ceza Hükümleri, İÜFHM Atatürk'e Armağan*, Sayı: 1-4, 1982, İstanbul.

Uysal, Nevzat, *Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi*, Yüksek Lisans tezi, 2015, Ankara.

SELEC 23, *Uyuşturucu Kaçakçılığı ile Mücadele Görev Gücü Toplantısı Yurtdışı Raporu*, Aralık 2017

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2016 Faaliyet Raporu*, 2017, Ankara.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2017 Faaliyet Raporu*, 2018, Ankara.

T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, *2018 Faaliyet Raporu*, 2019, Ankara.

TBMM, *Uyuşturucu Başta Olmak Üzere Madde Bağımlılığı ve Kaçakçılığı Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Raporu*, 2008, Ankara.

TUBİM, *Bağımlılık Yapıcı Maddeler ve Bağımlılıkla Mücadelede Ulusal Politika ve Strateji Belgesinin Uygulanması İçin Eylem Planı (2007- 2009*), 2007, Ankara.

Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TUBİM), *EMCDDA 2012 Ulusal Raporu Yeni Gelişmeler, Trendler, Seçilmiş Konular,* 2012, Ankara.

İnternet Kaynakları (Makaleler, Gazete ve Haberler…)

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Mad. Hakkında 1961 Tek Sözleşmesi, New York, 1961. http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflisoz, 05.01 2019, Antalya.

Muharrem Aksu, Faruk Turhan, *Yeni Tehditler, Güvenliğin Genişleme Boyutları ve İnsani Güvenlik*, Journal of Alanya Faculty of Business/Alanya Isletme Fakültesi Dergisi 4.2 (2012). S.76. https://www.akdeniz.edu.tr, 06.02.2019.

Necati Alkan: "*Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları* " https://kesitler.tr.gg/TER-Oe-R--Oe-RG-Ue-TLER%26%23304%3BN%26%23304%3BN-F%26%23304%3BNANS-KAYNAKLARI.htm, 23.10.2018, Antalya.

Özalp, Osman N., *Avrupa Birliği'nin Orta Asya Politikası,* https://www.tau.edu.tr, 06.02.2019. Antalya.

4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, m.10, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_1.pdf, 10.02.2019, Antalya.

4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun, m.2c, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Ek_1.pdf, 10.02.2019, Antalya.

https://ticaret.gov.tr/haberler/gumruk-muhafaza-ekipleri-kapikule-sinir-kapisinda-454-kilogram-38-gram-eroin-ele, 02.02.2019, Antalya.

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/haberler/kokain-zulalari-gumruk-muhafazaya-takildi, 09.12.2018, Antalya.

http://candidates.emcdda.eu.int/2002-ceecs-report/section-2-about-ceecs/turkey/turkeynr- 2001-turkish.doc 15.10.2004;

http://www.kom.gov.tr/Dosyalar/ABD2005.doc 10.11.2006

http://www.UNODC. Org, 05.01.2019, Antalya.

https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyada-uyusturucu-trafigi-rotalari-cesitleniyor- 72044.html, 24.12.2018, Antalya.

https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyada-uyusturucu-trafigi-rotalari-cesitleniyor-72044.html, 24.12.2018, Antalya.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ali_Rıza_Efendi, 10.11.2018

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/teskilat/hakkimizda, 10.11.2018

https://www.aa.com.tr/tr/dunya/istanbul-polisinden-yurt-disinda-uyusturucu operasyonu/1346976, 11.02.2019, Antalya.

https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/yunan-polisinden-turkiye-ile-ortak-uyusturucu-operasyonu-aciklamasi/, 03.02.2019, Antalya.

http://www.WHO.int.health topics, 05.01.2019, Antalya.

https://www.trthaber.com/haber/dunya/dunyada-uyusturucu-trafigi-rotalari-cesitleniyor 72044.html, 24.12.2018, Antalya.

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/kacakcilikla-mcuadele/uluslararasi-iliskiler, 06.02.2019, Antalya.

https://www.interpol.int/Who-we-are/Our-history, 16.03.2019, Antalya.

https://www.dea.gov/mission, 16.03.2019, Antalya.

http://www.wcoomd.org/en/about-us/what-is-the-wco/mission_statement.aspx, 16.03.2019, Antalya.

http://caricc.org/index.php/en/caricc/about-caricc/history, 16.03.2019, Antalya.

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/, 13.03.2019, Antalya.

https://www.europol.europa.eu/about-europol, 15.03.2019, Antalya.

https://ec.europa.eu/commission/index_en

http://www.unodc.org, 10.02.2019, Antalya.

http://www.unicankara.org.tr/tr/ana-sayfa/UNODC, UNICANKARA, 10.02.2019, Antalya.

http://www.unicankara.org.tr/tr/ana-sayfa/UNODC, UNICANKARA, 10.02.2019, Antalya.

https://www.who.int/about/who-we-are/en/, 12.03.2019, Antalya.

http://www.unaids.org/en/whoweare/about?gclid=EAIaIQobChMI1-i8hdG4QIVUuaaCh0vMg9NEAAYASAAEgIq2vD_BwE, 12.03.2019, Antalya.

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/, 13.03.2019, Antalya.

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/, 13.03.2019, Antalya.

http://www.emcdda.europa.eu/about, 13.03.2019, Antalya.

http://www.unodc.org, 16.01.2019, Antalya

http://www.uhdigm.adalet.gov.tr, 16.01.2019, Antalya

https://muhafaza.ticaret.gov.tr/haberler/gumrukte-rekor-uyusturucu-yakalamasi, 29.12.2018, Antalya.

https://www.tgrthaber.com.tr/haber/597638.html, 07.12.2018, Antalya.

.